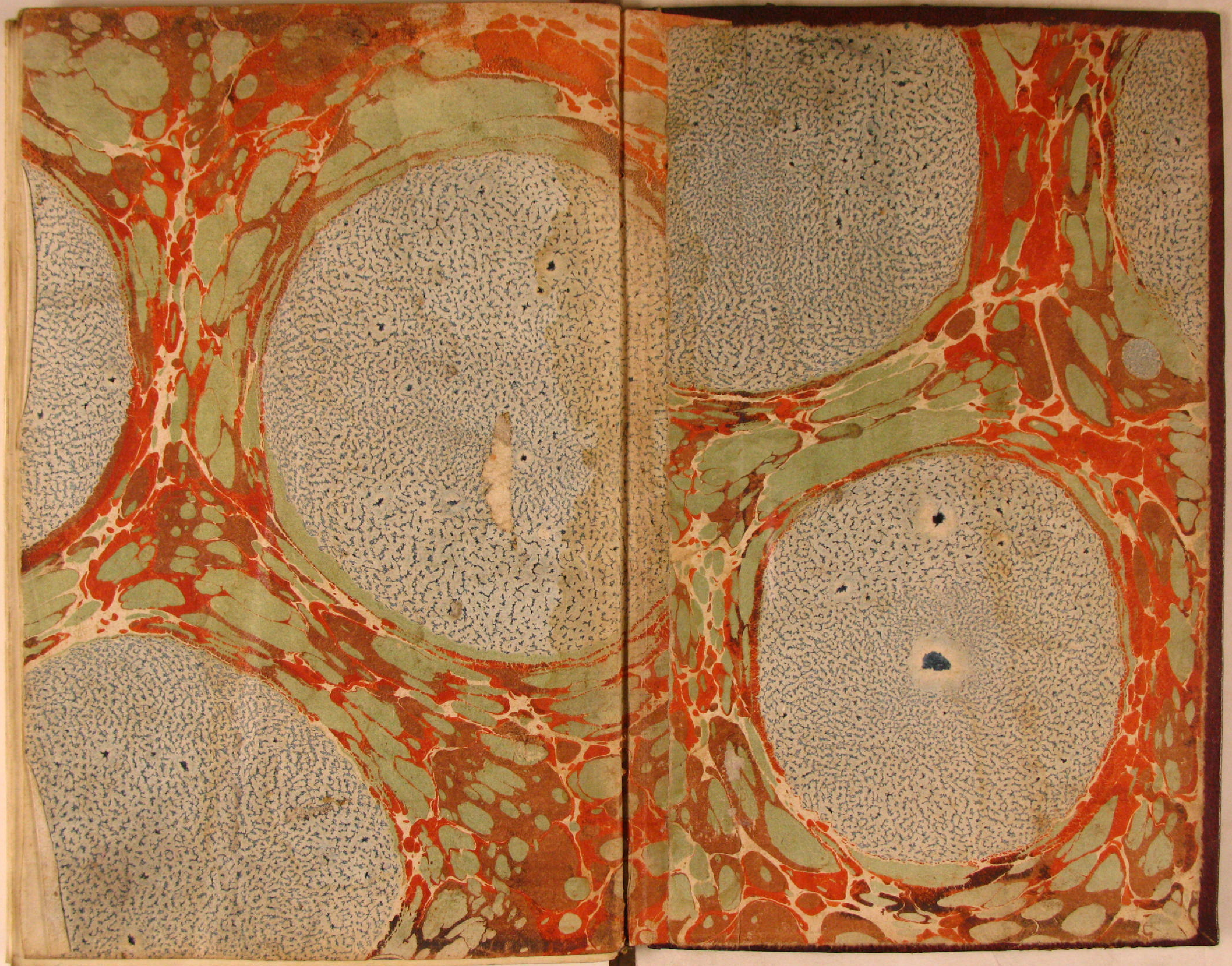
تفسير تبارك

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على أشرف
المخلوقات محمد خاتم النبيين وعلى آله الطيبين
الطاهرين أجمعين أما بعد بو فقير ناتوان بی اراده
وحقير اسير محنت جان وافتاده محمد بن محمد الشهير
بحصكفی مظلوم زاده ديركه بوندن مقدم بر مدت مديد
زير سايۀ هما وايۀ شاه جهان وداخل ظل حمايۀ شهنشاه
اسكندر نشانم يعنی سرای همايون پسنديده لرندن تحصيل
علوم وفنون وتكميل شروح ومتون ايلدكدنصكره خارجدن
دخی وقتمی ضايع اتميوب بنه همت والا نهمت شهانه ايله
تحصيل كمالدن وكسب فضائل شتاب ايله مشغول اولوب
على الخصوص افضل علوم اولان علم تفسير شريفه خدمت
كثيره م اولدوغندن بعض اخوان طلبه يه يادكار اولمق ايچون
نبأ شريفك تفسيرينه متعلق بر مقدار كلمات كتب معتبره دن
جمع وانتخاب ايدوب نفعی عام اولمق ايچون لسان تركی ايله
ترجمه اولندی والله المستعان بو سوره يه سورۀ نبأ وسورۀ معصرات

وسورۀ عم ديرلر بو سورۀ عليه مكۀ مكرمه ده نازل اولمشدر
كه قرق آيه ويتمش اوچ كلمه ويدی يوز يتمش حرفدر بونك سبب
نزولی بو وجه ايله دركه حق سبحانه وتعالی حضرتلرينك حكم
سابقه وعنايۀ ازليه سی اوزره حبيبی محمدی خاتم النبيين و
المرسلين اولمق اوزره كافۀ انامه يعنی انس وجندن جميع
مخلوقاته بعث وارسال ايدوب وبرموجب قرآن كريم احكام دينی
خلقه تبليغ اتمكه مامور اولدوغندن كفار اهل مكه يه دخی نبوتنی
اعلام وجبريل امين واسطه سيله وحی اولنان قرآن عظيم
الشانی اظهار وانكار ايتدكلری قيامتی وروز جزانك وبعثك
وقوعنی خبر ويردكده كفار مكه نبوتنی انكار وان هذا الا اختلاق
وان هذا الا قول البشر وان هذا الا سحر مبين ديو رسالتنه واحوال
قيامته دائر اولان قرآن عظيم الشانی انكار ايدوب وكمال استبعاد
لرندن من يحيی العظام وهی رميم ديديلر يعنی چوريوب پريشان
اولان كمكی وطراق اولان اجسامی بردخی كيم احيا ايدر بلور
ديديلر بو كلامدن مرادلری اعادۀ معدوم ممكن دكلدر ديمك
استرلركه بو حكما مذهبيدر رئيس شك وتحييرلرندن بو محمدك
خبر ويرديكی بعثك نيجه وقوعی ممكن اولور ديو بربرلريله مذاكره
ايدوب وبعضا بطريق الاستهزاء سؤال ايدرلردی پس جناب
حق عز بو سورۀ انزال واول كافرلره بلدرديو وحی صادر اولدی

بسم الله الرحمن الرحيم

عمّ عم نه شيدن معناسنه در اصلندن عن ما ايدي كه عن حروف
جارّه دن وما كلمه سى استفهامدر ايمدي حرفي جر استفهام اوزرينه
داخل اولدقده وصلى حالنده الفي حذف اولنماق قاعدهٔ مقرره
اولدوغندن مادن الف حذف اولنوب ونون ميمده ادغام
اولندقده عم قالدي پس استفهام طلب فهم معناسنه در حق تعالى
ايسه بو حالدن منزّه اولدوغندن بو محلده تفخيم شان ايچوندر
يَتَسَاءَلُونَ بونده كى ضمير مستتر كفار اهل مكّه يه راجعدر كفار
اهل مكّه استبعادلرندن بربرندن سؤال ايدرلر ياخود مؤمنيدن
سؤال ايدرلر ياخود استهزاءً حضرت پيغمبردن سؤال ايدرلر ديمكدر
ياخود جائزدر كه ضمير مربور اهالى مكّه نك كرك كافرلرى كرك مؤمن
جمله سنه فرداً فرداً راجع اوله بو تقديرجه مؤمنلرك سؤالى
ازدياد علم وكافرلرك سؤالى جهلندن اولور **عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ** اول
شان مفخمى بياندر ياخود يتساءلون دن صله در وعم كنديله مفسّر
اولان بر مضمره متعلقدر بو معنايى يعقوبك عمه قرائتى مؤيّددر
ايمدي حق تعالى انلرك مسؤل عنه لرينى ينه كندى بيان ايدوب اول
خبر عظيمدن سؤال ايدرلر كه بعده بيورر **الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ**
يعنى انلر نباء عظيمده اختلاف ايدر مختلفين كفار اهل مكّه
اولدوغنه كوره اختلافلرى كيميسى كليًّا انكار ايدوب كيميسى شك

ايدردي يعنى عجبا حال محمّدك ديديكى كبى اولورمى ديو كليًّا انكار
ايتمزدي لكن مختلفين مؤمن وكافر جمله اهل مكّه اولورسه اختلاف
مؤمنلر بطريق الافراط وكافرلر بطريق الانكار سؤال ايتملرندن
اولور **كَلَّا سَيَعْلَمُونَ** كلا كلمه سى ردع ايچوندر انانه ولا تعقل
ديمكدر يعنى انلرك بو استبعاد وانكارلرى ممنوع ومردوددر يقينده
متحقق اولدوغنى بيلورلر **ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ** ثم كلمه سى وعيده
مبالغه ايچون مكرّر مبالغه اولنمشدر ياخود تكرار اولنوب
وعيد اوّل عند نزع الروح وعيد ثانى عند البعث اولمسنه
اشارتدر ياخود وعيد اوّل عند البعث ووعيد ثانى عند
الجزا اولمسنه دلالت ايدر پس معنا يقينده عند البعث عناصردن
مركب اولان وجودلرى كه الاوّل ايجاد ورو حى اعاده اولندقده
انكار ايتدكلرى حالاتى بالمعاينه مشاهده ايدوب وعند الجزاء
كرفتار اوله جقلرى عذاب اليمى كوروب بيلورلر ديمك اولور
أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا مهاد كسر ميم ايله فراش معناسنه در
بو كلام دربار ايله حق تعالى منكرينك بالمعاينه مشاهده
ايتدكلرى كمال قدرتينه دال اولان عجايب صنعتى تذكيره شروع
ايدر كه بو مصنوعاتى تعقل ايدوب بونلره قادر اولان خداى
بيچون اخرتده دخى بعث وايجاده قادر اوله جغنه استدلال
ايدوب بو شك وانكارده خلاص اوله لر ديو بر عظيم الشان

سزلره روی زمینی ساکن اولوب وزراعت وتجارت ایلسونلر
دیو فراش وبساط قلمدقمی یعنی قلدق دیمکدر زیرا استفهام
تقریریدر والجبال اوتادا اوتاد وتدك جمعیدر میخلر دیمکدر
یعنی اول زمین حرکتدن آسوده اولسون دیو طاغلری میخلر
قلمدقمی ایمدی سزلر بو حالی بالمعاینه مشاهده ایدرسکز که بویله
ایلدك بعض تفسیرده مسطوردر که حق سبحانه وتعالی حضرتلری
ارض خلق وایجاد ایلدکده حرکته بشلیوب ساکن اولمدیس طاغلری
میخ اولمق اوزره خلق ایلدی تاکه حرکت اتمیه وخلقناکم ازواجا
ودخی سزی زوج زوج خلق ایلدك یعنی ارککلی ودیشیلی
خلق ایلدك یاخود جفت جفت خلق ایلدك یعنی سفید وسیاه
ودراز وکوتاه سنخی ودنی تضاد اوزره خلق ایلدك دیمکدر دیدیلر
تفسیر تیسیر المنافده مسطوردر که الم نجعل الارض مهادا
مستقرا مع تحرك الافلاك وهی نظیر الکون الجنة والنار مهادا
لاهلها مع تحرك الافلاك التی هما فیها یعنی بز ارضی افلاکك
تحرکیله بله مستقر قلمدقمی که بونك نظیری جنت ونارك اهللری
ایچون فراش اولمسیدر جنت ونارکندنده اولان افلاکك تحرکیله
بله دیمك اولوب والجبال اوتادا جنت ونارك اهللری ایله مستقر
اولمسندن عبارت اولوردیو وخلقناکم ازواجا اصنافا
باختلاف الجزا دیو تاویل ایدر وجعلنا نومکم سباتا

سباتا راحتا دیمکدر ودخی بز سزك نومکزی راحت قلدق
دیمك اولور یاخود سباتا قطعا دیمکدر یعنی قوای حیوانیه
نك راحتیچون نومکزی حس وحرکتدن منقطع قلدق دیمکدر
یاخود سباتا دیمك موتا دیمکدر بو تقدیرجه النوم اخ
الموت مفادنجه بز سزك نومکزی موت کبی قلدق دیمك اولور
وجعلنا اللیل لباسا وغطاء دیمکدر یعنی بز سنه کیجه‌یی
پرده قلدق تاکه اختفا مراد اولندقده ظلمت سببیله مستتر
اوله‌سز دیو وجعلنا النهار معاشا معاشا دیمك وقت معاش
دیمکدر یعنی بز کوندوزی کسب ایله تعیش ایتمك ایچون سنه وقت
معاش قلدق دیمکدر یاخود معاشا دیمك حیاتا دیمکدر یعنی
بز نهاری سزه حیات قلدق دیمکدر ایمدی حق سبحانه وتعالی نومی
موته وظلمت شبله نشتری حالت قبره وکوندز نومدن بیدار
اولمغی بعثله حیاته تشبیه ایدوب تمام برهیئت قیامت یاپدی
تاکه منکر قیامت اولان کافرلر موت اضطراری ایله فوت اولدقده
تکرار حیات بولوب جزا اولنه جقلرینك کیفیتنی دنیاده ادراك
ایدوب شك وانکاره دوشمیه‌لر دیو وبنینا فوقکم سبعا
شدادا شدادا محکم معناسنه‌در یعنی ودخی بز سزك فوقکزده
یدی فلکی محکم بنا ایلدك که هرکز مرور زمان ایله اکا وهن طاری
اولماز وجعلنا سراجا وهاجا وهاج زیاده مضی دیمکدر

عربلر وبهجت آلنار دیرلر قچن نار ملتهب اولوب علولنسه یاخود
وهاج وهجدن زیاده حارّه معناسنه در دیدیلر پس معنا و
دخی بز اول فلکده بر سراج مضئ خلق ایلدک که اول شمسدر
دیمک اولور **وَاَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاۤءً ثَجَّاجًا** معصرات ایله
مراد شول سحابدرکه یغمور ایله صقیلور یغمور یغار بو تقدیرجه
من با معناسنه اولورکه بالمعصرات قرائتی بو معنایی مؤیددر کشاف
وکواشیده مسطوردرکه یغمور زیر عرشدن امر الهی ایله ییراندن
اولور بو قول ابن عباسدن وحسن بصری وقتاده‌دن مرویدرکه باران
دخی امر حق ایله زیر عرشده اولان بحر حیواندن آسماندن آسمانه
نزول ایدوب تا سماء دنیایه کلور بعده روزکاره فرمان الهی صادر
اولوب اول بارانی پراکنده ایدرلر وسحابه دخی امر اولوب تا
قالبور کبی آنی دیزان ایدر وهر بر قطره‌یی بر ملک اخذ ایدوب
محلنه وضع ایدرلر وثجاجا منصبا بکثرة دیمکدر پس معنا بز
سحابدن روزکار سبیله کثرت ایله بارانی انزال ایلدک دیمک
اولور **لِنُخْرِجَ بِهٖ حَبًّا وَنَبَاتًا وَجَنَّاتٍ اَلْفَافًا** جنات جنتک
جمعیدر اشجار اولان بغچه وبوستانه دینور الفاف لفک
جمعیدر بعضی بعضنه طولاشمش آغجلر دیمکدر یعنی اول باران
سبیله زمیندن دانه کرونباتاتی اخراج ایدوب وبغچه‌لرک
اشجارینی بر برینه آموخته وملتفت اتمک ایچون دیمک اولور

ایمدی جناب واهب العطایا کمال قدرتنه دال اولان مصنوعات
عجیبه سنی احصا ایله بو قدرته مالک اولان جناب خلاق
کریم لم یزل یوم جزاده دخی سزلری کالاول احیایه قادر
اوله جغنی تفهیم ایچون نصکره جملهٔ مستانفه ایله بیورر **اِنَّ يَوْمَ
الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا** میقاتا دیمک حدا بوقت به الدنیا وینتهی
عنده او حد للخلائق ینتهون الیه دیمکدر یعنی تحقیقا بو فصل
بر حد اولدیکه دنیا انکله محدود اولوب اکا منتهی اولور یاخود
یوم فصل خلائق بر حددرکه اکا منتهی اولوردیمک اولور و
عند البعض اول کونه یوم فصل دینلدیکی حق باطلدن آیرلد
یغیچوندر **يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَاْتُونَ اَفْوَاجًا** افواجا کروه
وجماعت دیمکدر و بو جمله جملهٔ سابقهٔ بیان یاخود اندن
بدل اولور یعنی اول کونده صوره نفخ اولنوب سزلر محشره کروه
کروه کلورسکز دیمک اولور بو فوج فوج محشره کلنمنک کیفیتندن
رسول اکرم حضرتلرینه سؤال ایلدکلرنده بنم امتم محشره اون
صنف اولوق اوزره کلسه‌لر کرکدر بیوردیلر وجهندن سؤال
اولندقده دنیاده نفاق اوزره اولنلر میمون صورتنده وربا
خور اولنلر معکوسا یعنی یوزلری اوزره یورویه‌رک وحقه مطابق
حکم اتمین حاکملر اعمی اولدقلری حالده عجب وریا اصحابی صاغر
اولدقلری حالده وعلملری ایله عامل اولمین عالملرده کرسینه کری

اوزره صارقوب فملرندن جراحت سیلان اوله رق کلورکه جمله
اهل محشر متأذی اولورلر وجیرانلرینی رنجیده ایدنلر الی وایاغی مقطوعا
کلورلر وغماز ومنافقان آتشدن دارلره مصلوب اولدقلری حالده
کلورلر وتابع شهوات اولوب زکاتی ویرمینلر جیفه کبی قوقار
اولدوغی حالده کلورلر ومتکبران قطراندن جامه کیدکاری
حالده کلورلر ودائما حرام ییننلر خنزیر صورتنده کلسه لر
کرکدر بیوردیلر وبعده شریعت اوزره عمل ایدوب اخلاق الله
ایله متخلق اولان مؤمنان آیک اون دوردی کبی یوزلری درخشان
اوله رق کندی هیئتلرنده کلسه لر کرکدر بیوردی وفتحت السماء
فكانت ابوابا فتحت کلمه سنی حمزه وعاصم وکسائی تخفیف ایله
قرائت ایدوب باقی قراء تشدید ایله قرائت ایدرلر یعنی سما فتح اولنوب
بابلر اوله یعنی پاره پاره اوله یاخود نزول ملائکه ایچون قپولر
آچیله دیمکدر دینلدی وسیرت الجبال فکانت سرابا ودخی
طاغلر پاره پاره اولوب سراب کبی اوله یعنی شدت حرارت هواده
چورق یرلرده صو کبی کورینن نسنه کبی اوله یعنی ناچیز
اولوب یوق اوله ان جهنم کانت مرصادا مرصاد طریق
وبرنسنه کوزلیجک مکان معناسنه یعنی تحقیقا جهنم بر
طریقدرکه وان منکم الا واردها منطوقنجه جمله آیک اوزرندن
کچیلور یاخود جهنم برمکاندرکه خزنه نار کفاری آنده قوماق

ایچون

ایچون وخزنه جنت مؤمنلری جنته کتورمک ایچون آنده مترصد
اولورلر دیمک اولور للطاغین مآبا واول جهنم طاغین ایچون
مآبدر یعنی دنیاده طغیان ایدنلرک مرجع ومآبی جهنمدر حسن
بصری حضرتلرندن مرویدرکه متن جهنم اوزره ممدود اولورکه
قلدن انجه وقلیجدن کسکندر وطولی اوچ بیک سنه لک یولدرکه
بیک سنه سی یوقش وبیک سنه سی اینش وبیک سنه سی دخی مطحدر
واحادیث واخبارده مرویدر ایدیکی اوزره صراطدن اولا مرور
ایدن انبیا ورسل بعده صدیقین بعده محسنین بعده شهداء
بعده عرفا بعده مؤمنلردر وصراط بعض ناس ایچون قلدن
انجه وقلیجدن کسکین وبعض اخره فضای واسع اولمق اوزره
مرویدر ایمدی بطئ وسرعت وتنکی ووسعت اعمال حسبیله اولدوغی
ظاهردر مرویدرکه فلک کوکبک اشاغیسی جهنمدر تا سجین واسفل
سافلینه وارنجه پس ارض حشرده اهل جنت وجهنمدن کیمسنه
قالمدقده جمله سی دار دنیا والعذاب اولور وصراط اسفل مرکزدن
فلک موکبه طوغری قوریلور منتهاسی سور جنتک خارجنده اولور
ایمدی سماء سابعه نک محدودندن اشاغیسی فانی وهالک اولوب
باقی اولان کرسی اولور سطح جنتدر وعرش آنک سقفیدر وبو
سطح سقفک عرض وارتفاعنه نهایت یوقدر دیدیلر لابثین
فیها احقابا احقاب ضم حا ایله حقبک جمعیدر وهر حقب

سکسان سنه دن عبارتدر بعضیلر حقب هر معناسنه در دیدیلر
ومجاهددن بوکونه منقولدرکه حقب سکسان خریف وهر خریف
سکز یوز سنه وهر سنه اوچیوز آلتمش کون وهر بر کون بیک سنه در
دیدیکی پس بوتعبیر اتدن کافرلر جهنمده قاله جقلری منفهم اولور زیرا
بواعداد نهایت بولمیه جغی ظاهردر ولابثین ماکثین دیمکدر
واحقابا ظرفیت اوزره منصوبدر که آنده عامل لابثین یاخود
لایذوقون اولور پس معنا اول طاغین جهنمده دهور متتابعه
ماکثین اولورلر یعنی مخلد فی النار اولورلر دیمک اولور لا یذوقون
فیها بردا ولا شرابا قال ابو البقاء لایذوقون حال اخری وحال
من الضمیر فی لابثین یقال علی کونه حال مترادفة وعلی کونه حال
من الضمیر فی لابثین حال متداخلة وقال فی تفسیر الحنفی لایذوقون
مستانفا وبردن مراد حر نار جهنمدن تنفس وتروح یاخود نومدر
ایمدی ضمیر مستکندن حال اولدوغنه کوره معنا او طاغین جهنمده
ماکثین در آنده حرارتلرینه نفع ویرر تنفس یاخود کندولره راحت
ویرر نوم وملذذ اوله جق بر شراب ذوق اتمز اولدقلری حالده دیمک اولور
الا حمیما وغساقا حمیم آب کرم وغساق اهل نارک یانقلرندن سیلان
ایدن جراحت یعنی اول طاغین جهنمدن نوش اتمزلر الا آب کرم وقان
وایرینک نوش ایدرلر دیمک اولور جزاء وفاقا ایمدی بوجزا بونلرک
اعمالنه موافق جزادر زیرا کفر وشرکدن فنا عمل اولمدیغی کبی عذاب

ناردن زیاده عذاب دخی اولماز الجزاء من جنس العمل در انهم کانوا
لا یرجون حسابا تحقیقا آنلر بو حسابی وجزائی مامول اتمزلر ایدی
وکذبوا بایاتنا کذابا ای تکذیبا لانه شاع فی کلام الفصحا
افعال بمعنی تفعیل وبالاده تشدید ایله قرائت اولندی وکذابی
تکذیب ایله تاویل آنلرک قرائتی تکذیبلرنده کذبی ظاهر اولدو
غیچوندر یاخود کذابا دیمک مکاذبة دیمکدر دیدیلر زیرا آنلر عند
المسلمین کاذب اولدوغی کبی مسلمین دخی آنلرک ظننده کاذب
ایدی بوجهتدن بینهماده مکاذبه اولور پس معنا آنلر بزم آیاتمزی تکذیب
ایدرلر ایدی یاخود آنلر بزم آیاتمزی کاذبین ویا مکاذبین اولدقلری
حالده تکذیب ایدرلر ایدی دیمک اولور وکل شیء احصیناه کتابا
بعضیلر وکل کلمه سنی ابتدائیت اوزره مرفوع قرائت اتدیلر وکتابا
کلمه سی احصیناه ایچون مصدردر زیرا احصا وکتابه ضبط
معناسنه مشارکدر دیدیلر یاخود کتابا مکتوبا معناسنده حال اولور
که مکتوبا فی اللوح والصحف الحفظة دیمکدر وبو جمله جمله معترضه
اولور پس معنا هر بر شی که بز احصا ایلدک لوح محفوظده یا صحف
حفظه ده مکتوب اولدوغی حالده احصا ایلدک سزلر فراموش
ایدرسکز دخی بز فراموش اتمز دیمک اولور بوتعبیر اتلرک
اعتقادنه نظر ایله درکه مکتوب اولان هرکز فراموش اولنماز
والاحق تعالی نسیاندن منزهدر فذوقوا فلن نزیدکم الا عذابا

غیبتدن حاضره التفات طریقیله فذوقوا وارد اولمسی عذابده
مبالغه قصدیله در زیرا حدیث شریفده هذه الآیة اشدّ فی القرآن
علی اهل النار بیورلمشدر پس معنا سزلر بعث وحسابی انکار و
آیات بیّناتی انکار وتکذیب ایتمکزک بو عذاب الیم جزاسیدر پس
طاتکز بز سزه زیاده ایتمیز الا عذابی زیاده ایده رز بو آیتله دخی
کفارک نارده مخلّد اولمسی ظاهر اولور زیرا فذوقوا فلن نزیدکم
الا عذابا دیمک تعاقب عذاب ایله متمادی الی غیر النهایة عذاب اولنملرینی
اشعار ایدر ان للمتقین مفازا فوزا او موضع فوز دیمکدر ایمدی
بو محلّه کلنجه حق سبحانه وتعالی منکر آخرت ومنکر پیغمبر اولان
کافرلرک روز جزاده کرفتار اوله جغی عذابی بیان ایدوب بعده معتقدین
اولان متقینک دخی نه کونه متنعم اوله جغی نعم غیر محصوره یی بیانه
شروع ایدوب ان للمتقین مفازا بیوردی یعنی متقین ومؤمنین ایچون
فوز ونجات واردر یعنی جنت ونار دن خلاص متقین ایچوندر
دیمکدر بعده حق سبحانه وتعالی جنت ونعم تفصیل ایدوب بیورر
حدائق واعنابا وکواعب اترابا حدائق انواع اشجار مثمره ایله
مملو بساتین دیمکدر مفازا کلمه سندن بدل اولور اعنابا عنبک
جمعی اوزم دیمکدر وکواعب هنوز ممه لری یومرولنمش قزلر دیمکدر
اتراب اقران معناسنه در پس معنا ومتقین ایچون انواع اشجار
مثمره ایله مملو بستانلر وایچنده انواع اوزوملر وممه لری هنوز قوپمش

جمله براقران حوریلر واردر دیمک اولور وکأسا دهاقا دهاق
اضداددندر ایچی طلو وبوش اولان قابه دینور لکن کاس طلو
اولان ظرفه دینور پس معنا ومتقین ایچون شرابله مملو
قدحلر واردر دیمک اولور لا یسمعون فیها لغوا ولا کذّابا
ای کاذبا او مکاذبة ولا یکذّب بعضهم بعضا یعنی ومتقین
نوش شراب ایدرلر لکن قول باطل وکلام کذب استماع ایتمزلر
یاخود بر برینی تکذیب ایتمزلر دیمکدر جائزدر که لغوا کاسا دهاقا یه
معروفا اولوب وکذّابا کواعب اترابا کلامنه مصروفا اوله زیرا
نوش شراب ایدنلرک بیننده لغویات مقرر اولوب وزوج وزوجه
بیننده دروغ حسن زندکانه ایچون بو دنیاده جاریدر بونلر
جنتده اولمازدیمک اولور جزاء من ربک عطاء حسابا ایمدی
بو نعمت وراحت اول متقینک ایمان واتقالری مقابلی جزادر وجناب
حقدن عطاء کافیدر رب السموات والارض وما بینهما
الرحمن اول خالق ورازق اولان مخلوقاتک خالقی ومربیسیدر
وکافّه موجوداته رازقیت ایله رحمت ایدیجیدر لا یملکون
منه خطابا یعنی موجوداتدن بری آنک ظهور عظمتندن ناشی
اولان عقاب ونعمه اعتراضه مالک وقادر اوله من بو کلام شفاعته
مانع دکلدر زیرا اول اذن حق ایله دردیدیلر یوم یقوم الروح
والملائکة صفا لا یتکلمون الا من اذن له الرحمن وقال صوابا

یوم کلمه سی لا یملکون یاخود لا یتکلمون ایچون ظرف اولور و روحدن
مراد کیمی جبرائیل و کیمی او واحد موکل بر ملکدر و کیمی جمله ملائکه
دن اعظم بر ملکدر دیدیلر و صوابدن مراد دنیاده لا اله الا الله
دیوب و مقتضاسیله عمل ایدنلردر پس معنا اول کونده روح و
سائر ملائکه صف صف اولوب قمو دیوان حقده طوره لر
دهشت و عظمت و جلالدن بر کمسنه آغز آچمغه قادر دکلدر الا
حقک اذن ویردیکی کمسنه شفاعته قادر اولور دیمکدر ذلك
الیوم الحق فمن شاء اتخذ الی ربه مآبا یعنی بو کون که یوم جزا
حقدر بی شك البته وقوعی ثابتدر پس هر کمسنه که انك ثوابنه
نائل و نعمتیله متنعم اولمق طلب ایلسه ایمان و طاعت ایله آکا
وصول ممکن اولور انا انذرناکم عذابا قریبا بز سزی عذاب قریب
ایله تخویف ایدهرز عذاب قریب ایله مراد عذاب آخرتدر و قریب
ایله مراد اولنمسی کل ما هو آت قریب مفادنجه درکه هر وقوع
بولوب کاله جك نسنه البته قریبدر یوم ینظر المرء ما قدمت
یداه یعنی اول کونده کشی خیر و شردن تقدیم ایلدیکی عملی کوررکه
مؤمن متقی نعم جنتی و منکر منافق عذاب جحیمی کورر دیمك اولور
بو معنا مرء کلمه سی عام اولوب مؤمن و کافره شمولنه نظر ایلهدر
لکن بعضیلر مرء کلمه سی انا انذرناکم قرینه سیله یالکز کافرلر
دیمکدر دیدیلر و ظاهر امرء ایله تعبیر اولنماق زملرنده مبالغه

قصدیله اولنمش اولور و ما کلمه سی موصوله اولوب ینظر کلمه سیله
منصوب یاخود استفهامیه اولوب ما قدمت ایله منصوب
اولور پس معنا ینظر ای شیء ما قدمت یداه دیمك اولور و یقول
الکافر یا لیتنی کنت ترابا یعنی اول کونده کافرلر کرفتار
اولدوغی بلائی مشاهده ایتدکلرنده کاشکه دنیاده تراب
اولوب مخلوق و مکلف اولمیا ایدم دیر یاخود کاشکه بو کون
تراب اولیدم دیر زیرا مقاتلدن مرویدرکه حق تعالی قیامتده
وحوش و طیور و هوامی جمع ایدوب خصومتلرین فصل حتی بویوزسز
حیوانك بویوزلو حیواندن حقنی الیویرر بعد العداله امر حق
ایله جمله سی تراب اوله لر بو حالی کوردکجه نولیدی بزده بونلر
کبی تراب اولیدق دیو تمنی ایدرلر بعض تفسیرده مذکوردر
که بو مقامده کی کافرله مراد ابلیسدرکه آدم علیه السلامك
طپراقدن خلق اولندوغنی تعییب و کندونك ناردن
خلق اولنمسیله تکبر و افتخار ایتمشدی بو کونده آدم و
اولاد آدمه اولان کرمی و کندویه اولان شدت و محنتی
مشاهده ایلدکده نولیدی بن دخی آدم کبی ترابدن مخلوق
اولیدم دیه بعض محلده مسطوردر فی سبیل الله استعمال
اولنان حیوانات و خاصة اهل جنتك دنیاده تغذی
ایتدیکی ذبایح اهل جنته اکراما اول موطنك اقتضا ایتدیکی

صورتيله جنته ادخال اولنورلر وجمله وحوش ناره ادخال
اولنورلر لكن انلرك ناره دخوللري تعذيب ايچون دكلدر بلكه
ملائكۀ نارك بعضنده متلذذ اوله لر ديو در زيرا آنلره نارك تأثير
ايلمز ايمدي تراب اولان حيواناته نظر ايله بونلره صاغ اولور
ومتلذذ اولملري انعام واكرام اولنور

سورة النازعات

بو سورۀ شريفه مكۀ مكرمه ده نازل اولمشدر كه
قرق آلتي آيت ويوز يتمش طقوز كلمه وبديوز اللي
اوچ حرفدر بو دخي اثبات قيامت حقنده در

بسم الله الرحمن الرحيم

وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا
فَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا النزع برنسنه
چكوب قوپارمق يقال نزع الشيء اى قلعه وبابه ضرب ومنه
قولهم فلان في النزع اى في قلع الحيوة النشط بر يردن چقوب
بر يره وارمق وبابه ضرب ونصر اسم فاعل ناشط ومؤنثي ناشطه
كلور وناشطه نك جمعي ناشطات كلور ديس والناشطات
نشطا يعني خيل الغزاة تخرج من دار الاسلام الى دار الحرب
السبح صوده يوزمك وبرنسنه دن فارغ اولمق معناسنه در
السبق اوكه كچمك يقال سبقه اى تقدمه وبابه ضربه ملحق

تعالى

تعالى بو سوره ده بش شيئه قسم ايدر يعني ارواح كفاري
شدت واغراق ايله ابدانلرندن نزع ايدوب وارواح مؤمنيني
رفق ونشاط ايله اخراج ايدن ملائكۀ موت حقيچون وآني اخراجدن
غواصك اعماق بحردن برنسنه اخراج ايتدكن يوردكلر كبي
سباحت ايدن ملائكه حقيچون وارواح مؤمنان ايله جنته
وارواح كافران ايله جهنمه سبقت ايدن ملائكه حقيچون
وبعده كفارك امر عقابني ومؤمنلرك امر ثوابني تدبير ايدن
ملائكه حقيچون ديمك اولديكه جمله بو امر ايله مشغول اولان
ملائكۀ كرامه قسم اولندي ياخود بو مقسوم عليه صفات نجوم
اولمق اوزره درديلر زيرا نجوم مشرقدن نزع وحين نزعده شدت
واغراق ايله فلكي قطع ايدوب اقصاي مغربه منحط اولور وبر برجدن
برج اخره نشاط ايله نقل وفلكده سباحت ايله بعضي بعض آخريني سبق
ايدر كيمنك حركتي بطئ وكيمنك حركتي سريع اولديغيچون پس اختلاف
فصول وتقدير ازمنه ايله مواقيت عباداتي اظهار ايله كندولره
عارض اولان امري تدبير ايدرلر پس نجومك مشرقدن مغربه حركتي
قسريه وبر برجدن برج اخره سيري طبيعي اولديغيچون اولكنه نزع
ايكنجيه نشط تعبير اولندي ياخود بو مقسوم ايله مراد جائزدركه
نفوس فاضله اوله كه ابداندن مفارقت ايتدكده نزع شديد ايله
چقوب عالم ملكوته نشط ايدر وآنده سباحتله حظائر قدسه

سبقت ایدوب شرف غزیچون مدبراتدن اولورو ممکندرکه بو
مقسوم علیه ایله مراد عالم سلوکده اولان نفوس کامله اوله آنلر
شهواتدن نزع شدید ایله نزع ایدوب عالم قدسه ناشط اولور و
مراتب ارتفاعده سباحتله کمالاته سبقت ایدوب حتی مکملاتدن
اولمغله مدبراتدن اولورو جائزدرکه بو مقسوم علیه ایله مراد
نفوس غزات اوله که قوسلریخی اغراق مهام ایله نزع ایدوب سهامی
رمیه ناشط اولور بحر و برده سباحتله عدویه سبقت ایدوب وامر
دینی تدبیر ایدرلر و بعید دکلدرکه بو مقسوم علیه ایله مراد غزاتك
صفت خیللری اوله زیرا آنلر عنانلرین نزع ایدوب دار اسلامدن دار
کفره یه خروج و حربده سباحتله عدویه سبقت ایدوب امر ظفری تدبیر
ایدرلر بس ولکل وجه بو اشیاء حقیچون البته سز لر اولورسکز دیمك
اولور یَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ راجفه ایله مراد
ارض و جبال کبی اجرام ساکنه در و رادفه تابعه معناسنه درکه
مراد سموات و کواکبدر و رجف یردپرنمك معناسنه در یعنی اول کونده
ارض جبال حرکت ایدوب سموات و کواکب دخی اکا تابع اولور یعنی
نفخهٔ اولیده اجرام ساکنه تزلزلیله قیامت قوبوب سموات دخی
منشق و کواکب منتشر اولور قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ أَبْصَارُهَا
خَاشِعَةٌ واجفه شدیدة الاضطراب من الوجیف وهی صفة
لقلوب خاشعة ای صاحب ابصارها ذلیلة یعنی اول کونده قلبلر

اضطراب شدیده ایله مضطربه در و اول قلبلك صاحبلرینك
بصرلری مشاهده اولنان شدائددن ذلیله در يَقُولُونَ أَإِنَّا
لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ حافره کیشنك کلدیکی یوله درلر و
حالت اولی و اول الامر معناسنه ده کلور یعنی آنلر دنیاده ایکن
بطریق الانکار بز بعد الموت حالت اولمزه رد اولنورمیوز
دیرلر ایدی أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا نَخِرَةً عظاما نخره عظام بالیه
متفتته دیمکدر یعنی بزم کموکلرمز چوریوب و طاغلدقدن
صکره ینه حیات بولوب بعث اولنورمیوز درلردی قَالُوا تِلْكَ
إِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ خاسرة ای ذات خسران یعنی آنلر استهزاء
اکر بزم بعد الموت بعثمز کرچك ایسه تکذیب ایتدیکمز ایچون
بز خاسردن اولورز یعنی نعم آخرتدن محروم اولورز دیرلر ایدی
فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ زجرة واحده
صیحة واحده دیمکدر ساهره وجه ارض معناسنه در دیمشلردر
که قیامتده وجه ارض مد اولندقده اکا ساهره دینور زیرا
سهر کیجه اویومامقدر آخرتده ایسه کمسنه یه نوم حقیقی یوقدر
بلکه سهر ابدی واردر پس نفخهٔ ثانیه دکلدر الا بر صیحهٔ واحده در
که اول عقیب صیحه ده خلائق بطن ارضده موتی ایکن وجه
ارضده احیا اولنورلر دیمك اولور هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى

اذ ناديه ربه بالواد المقدس طوى يعنى يا محمد سكا موسینك
خبرى كلديمى اول وقتكه موسى يه ربسى طوى نام وادئ مقدسده
ندا ايتمشدى اذهب الى فرعون انه طغى يعنى ندا بو ايديكه يا موسى
فرعونه كيت كه اول طغيان ايدوب كافر اولدى فقل هل لك الى
ان تزكى پس فرعونه ديكه كفر وطغياندن تزكى وتطهره ميلك
وارميدر واهديك الى ربك فتخشى بن سكا راه سدادى كوسترهيم
ربنك معرفتنه تاكه اندن خوف ايده سك يعنى بن سنى معرفت
حق ايله ارشاد ايده يم تاكه حق تعالى يى بيلوب وعالمده متصرف
حقيقى اول اولوب كندويه مخالفت وطغيان اوزره اولنلرى قهر و
هلاك ايده جكنه اذعان ايدوب اندن قورقه سك ديو نصيحت
ايده سك ديمك اولور فاريه الاية الكبرى بو نوع مسامحه واردر
يعنى حضرت موسى دخى امر الهيله فرعونه واروب مامور اولدوغنى
تبليغ وكندويه نصيحت ايتدى اما فرعون نبوتنى انكار وكلامنى تكذيب
ايدنجه اية كبرايى يعنى يد بيضانى صدقنه علامت كوستردى فكذب
وعصى ثم ادبر يسعى پس بو معجزه‌يى اراد نصكره ينه ايمان واعتقاد
ايتميوب موسايى وتوريتى تكذيب ايدوب بعده طاعتدن ادبار
وابطال حقه سعى ايتدى فحشر فنادى پس سحره سنى ياخود عسكرينى
جمع ايدوب ومجمعده بنفسه كندى ندا ايتدى بعضيلر منادينك

دخى ندا اتمسى ممكندر ديديلر فقال انا ربكم خطابى بو وجه دن
ايتدر فقال انا ربكم الاعلى يعنى اول جمعيتده بن سزيك رب اعلى
كزم يعنى سزلره حضرت موسى واسطه سيله امر ولى ايدن ذاتدن
اعلى وعظيم الشانم ديدى فاخذه الله نكال الاخرة والاولى نكال
غيريلره عبرت اولور عذاب شديد معناسنه در پس معنا الله عظيم
الشان انى اخرتك ودنيانك عذاب شديدى ايله اخذ ايلدى يعنى
دنياده غرق واخرتده حرق ايله تعذيب ايتدى ديمك اولور بعض
مفسيرين اخرتدن مراد كلمهٔ اخره دركه بو انا ربكم الاعلى دروكلمه
اوليدن مراد ما علمت لكم من اله غيرى كلاميدر بو كلاملردن ناشى
غيره عبرت اولور عذاب ايله عذاب اولنوردى ديمك اولورديدى
ان فى ذلك لعبرة لمن يخشى تحقيقا بو فرعون وقومنك هلاكنده
عبرت واردر خشيت شاننده اولان كمسنه لر ايچون ايمدى
حق تعالى حبيبى محمد صلى الله تعالى عليه وسلمى تسليت ايچون
حضرت موسى ايله فرعونك قصه سنى ذكر ايلدى تاكه محمد عليه
السلام بونلرك حاللرندن عبرت آلوب سندخى قوميك اذاسنه
تحمل ايدوب مكدر اولمه ديمك اولور بعده ينه منكرين اخرت اولان
كفاره خطاب ايدوب بيورركه ءانتم اشد خلقا ام السماء
بناها يعنى اى منكرين اخرت سز انصاف ايدنكه من جهت الخلقة
سزلرك خلق اولنمكز مى صعبدر يوخسه اوزه ريكزده مشاهده

ایدیکنز سمانك خلق وایجاد اولنمسی می صعبدر البته ادنی
فکری اولان بیلورکه بغیر عمد بو سمواتك بو یله محکم خلق
وایجادی اصعبدر بو یله ایکن نیچون بر دخی احیا اولنوب بعث
اولنماق سزه صعب کورینوب انکار ایدرسکز دیمك اولور بعده
کیفیت خلقت سمایی بیان ایدوب بیورر رفع سمکها فسویها
السمك بالفتح وسکون المیم یوقاری قالدرماق ویوکسك اتمك یقال
سمك السماء ای رفعها یعنی حق تعالی اول سمایی بنا ایلدی و اوضدن
مقدار ارتفاعنی من جهة العلو رفیع قیلدی پس انی تعدیل ایدوب
مستوی قیلدی یاخود فسویها دیمك اول سمائی کواکب ایله مکمل ایلدی
دیمکدر دیمشلر واغطش لیلها واخرج ضحیها ضحیها دیمك
ابرز ضوء شمسها دیمکدر واغطش منقول من غطش اللیل اذا
اظلم یعنی انك کیجه‌سنی مظلم ایدوب وضوء شمسنی اظهار ایلدی
دیمك اولور والارض بعد ذلك دحیها دحیها ای بسطها
ومدها للسکنی یعنی حق تعالی سمائی بو کونه خلق ایتدکدنصکره
ارضی دخی سکنی ایچون بسط وتمهید ایلدی اخرج منها ماءها
ومرعیها واول ارضدن عیونلری تفجیر ایله صوینی اظهار وحیوانات
ترزیقی ایچون نباتاتی اخراج ایلدی والجبال ارسیها متاعا لکم
ولانعامکم ارسیها اثبتها دیمکدر رودخی جبال ارضی اوزره
اثبات ایتدی ساکن اولوب مضطرب ومتزلزل اولمیوب سزك وانعامکزك

فائده

فائده لنمسیچون فاذا جاءت الطامة الکبری الطامة الداهیة
التی تطم ای تعلو علی سائر الدواهی یعنی قچن دواهینك اشدی
اولان داهیهٔ کبرا کلهکه اول یوم قیامتدر یاخود مراد نفخهٔ ثانیه
ویا اهل جنت جنته واهل جهنم جهنمه کردیکی ساعتدر دیدیلر
یوم یتذکر الانسان ما سعی اول کونده انسان سعی ایتدیکی شیئی
تذکر ایدر یعنی دنیاده خیر وشردن اشلدیکی اعمالی طول مدتدن
ناشی فراموش ایتمکله اول کونده صحیفهٔ اعمالنده مدون ومسطور
کوردکده تذکر وتفطن ایدر دیمکدر وبرزت الجحیم لمن یری ودخی
جحیم هر کورمك شاننده اولان کمسنه ایچون اظهار اولنور بر
حیثیتله که هیچ کورمکدن کمسنه قالماز فاما من طغی وآثر
الحیوة الدنیا فان الجحیم هی المأوی آثر اختیار معناسنه در یعنی
اما اول کمسنه که دنیاده طغیانك ایدوب حتی کافر اوله وشهواته
اتباع ایله حیات دنیائی آخرت اوزره اختیار ایده تحقیقا نار
جحیم انکا قرارکاهدر بو مقامده ماوینك حرف تعریفی مضاف
الیه مقامنه قائمدر دینلدی زیرا معلومدرکه البته صاحب ماوی
طاغیدر ایمدی هی المأوی هی ماویه دیمکدر واما من خاف مقام
ربه ونهی النفس عن الهوی فان الجنة هی المأوی واما اول
کمسنه که مبدء ومعاده علم ایله مقامی حضور حقی اولدیغندن
ناشی خوف ایدوب یعنی مبدئی حقدن اولدوغنی کبی معادی دخی انه

حق اولدوغنی بیلوب حق تعالیدن خوف وخشیت ورزه اوله و
نفسنی هوی ومحرماتدن نهی ایده تحقیقا جنت انکا قرارکاهدر
یسئلونك عن الساعة ایان مرسیها یعنی یا محمد اهل مکه سکا
قیامت نه وقت ثابت ومتحقق اولوردیو سؤال ایدرلر فیم انت
من ذکریها سن آنلره ذکردن ووقتنی بیاندن بر شیده دکلسك
الی ربك منتهیها قیامتك وقت ظهورینك منتهای علمی حق تعالیه
عائددر یعنی وقت قیامتی آنلره افاده ده طغیانلرین زیاده ایتمدن
غیری بر فائده‌سی یوقدر بو اجلدن حق تعالینك استثنا ایلدیکی
علوم مغیبه دندر وآنك وقتنی خدادن غیری کمسنه بلمزدیمك اولور
انما انت منذر من یخشیها یا محمد سن دکلسك الا قیامتدن خوف
ایدنلری تخویف واندار ایدیجسین زیرا تخویفك فائده‌سی خوف ایدنلره
ایچوندر کانهم یوم یرونها لم یلبثوا الا عشیة او ضحیها
العشیة من وقت صلوة المغرب الی صلوة العشاء یعنی کفار یوم
قیامتی کوردکده دنیاده ویاخود قبورده مدت مکثلری بر کونك
صلوة مغربندن وقت عشایه قدر مدتی ویا ضحایه قدر زمانی
ظن ایدرلر یعنی اول قدر مدت قلیله ظن ایدرلر دیمکدر ایمدی ای
اخوان مسلمین حق سبحانه وتعالی حضرتلرینك قیامت وبعثك وروز
جزانك جنت وجهنمك ثابت ومتحقق اوله جغندن نه کونا اهتمام
ایتدوکنه نظر ایدوب ومعانی لطیفه سنی یوجه فهم وادراك

وانکار

وانکار طرفلرندن اولان زنادقه وملحدین وتناسخینك اعتقاد
لرندن وهم مجلس اولوب صحبتلرندن اعراض واحتراز اولنه
زیرا من یسمع یخل والصحبة مؤثرة دیلمشدر دورت
طائفه واردرکه آنلره اهل تناسخ دیرلر آنلر روحك عود الینی
انکار ایدرلر وبرزخ وحشر اجسادی وجنت وجهنمی انکار ایدوب
اعتقادلری قدم عالمه ذاهب اولان حکما کبیدر اولکی اهل
نسخدر آنلر دیرلرکه روح انسانی بدن انسانیه تعلقدن
خالی دکلدر بر بدندن تعلقی منقطع اولسه آنه رحمنده بر بینه
دخی تعلق ایدر ایکنجی اهل مسخدر آنلر دیرلرکه روح
انسانیده قنغی حیوانك صفتی غالب ایسه فوت اولدقده
انکا انتقال ایدر مثلا دنیاده خنزیر اولورسه آنلر اخرتکه اولدرینه دنیاده خنزیر اولور
دیرلر اوچنجی اهل فسخدر آنلر دیرلرکه اکر روح درجهٔ
حیواندن دخی اشاغی ایسه بعد الموت جسم نباتیه تعلق
ایدر ونباتات واشجارك بر بینك صورتنه مشتمل اولور دوردنجی
اهل رسخدر آنلر دیرلرکه روح انسانی جسم حیوانی یه آندن
نباتی یه آندن معدنی یه آندن جمادی یه انتقال ایدر صکره
تدریجیله نباته آندن حیوانه آندن انسانه ترقی ایدر ودوری
تکمیل ایتدکده بر دوره دخی شروع ایدر بونلرك جمله‌سی باطلدر
بلکه هر بدنه تعلق ایدن روح انسانی بدندن مفارقت ایتدکده

صور اسرافیله دل محل متعین و مقام معلومده متحیز
وقرار داده اولور بعده قیامت کبراده ینه جسدنه عودت
واکا تعلق ایدر بونده بحث چوق قدر محللرنده مسطوردر بو
دوردی متصوفه دن چوق کمسنه ایمان ایدرلر حتی حضرت مصرینك
ذروهٔ عرشیه نام بر کتابی واردر لکن آنلرك قائل اولدقلری
بونلرك اعتقادی کبی دکل آنلرك سوزی آنجق مرتبهٔ انسانه کلنجه در
یوخسه متمادی بویله اولوب معاذ الله قدم عالمه ذاهب
دکللردر بر محلده آنلرك کلام صدقلری کوریلور ایسه فهم
اولنماق ایچون بو قدرجه اشارت اولندی

سورهٔ عبس

بو سورهٔ شریفه مکیدر قرق ایکی آیت و اللیوز اوتوز ایکی
کلمه و بشیوز اوتوز بش حرفدر و بو سورهنك سبب
نزولی بودرکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بر محلده
صنادید قریشی اسلامه دعوت ایدرکن عبد الله ابن مکتوم
که اعمی ایدی حضور پیغمبره کلوب رسول اللهك اشتغاللرندن
بی خبر اولغین یا رسول الله حق تعالینك سکا تعلیم ایتدیکی
علومدن بکا تعلیم ایله دیو ابرام ایدنجه رسول اللهك کلامی
مهمی منقطع اولدیغیچون تعبس ایدوب و جواب ویرمیوب
صنادید قریش طرفنه اقبال و آندن اعراض ایدنجه بو آیت

نازل اولدی پس رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ام مکتومه اکرام
ایدوب و هر کوردکده مرحبا یا عبد الله ربم سنکیچون بکا
عتاب ایلدی دیر ایدی و غزایه توجهلرنده ایکی دفعه آنی
مدینه ده بر ینه خلیفه ایلدی

بسم الله الرحمن الرحیم

عَبَسَ وَتَوَلّٰى اَنْ جَاۤءَهُ الْاَعْمٰى یعنی رسول الله صلی الله علیه وسلم
اظهار چین و جبین ایدوب اعراض ایلدی اعمی کلدکده وَمَا يُدْرِيكَ
لَعَلَّهُ يَزَّكّٰى یعنی سکا نه شی بلدردیکه اول اعمی سنك علمك ایله
منتفع اولمغه رجا اولنور که سندن تعلیم ایتدیکی علم ایله
تزکی ایدوب ذنوبندن تطهیر اولنه اَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرٰى
یعنی پند و وعظك ایله متعظ اولوب وعظك اکا نفع ایده
اَمَّا مَنِ اسْتَغْنٰى فَاَنْتَ لَهُ تَصَدّٰى اما اول کمسنه که مال ایله
استغنا ایدوب تکبر ایده سن اکا اقبال ایله فقیردن اعراض
ایده سین بو آیته نظر ایله بعض مفسرین لعله ده کی ضمیر کفار
قریشه راجعدر دیدیلر اول وقت معنا یا محمد بن اول کفار
قریشك اسلام ایله تزکی و سنك پند و نصحکدن متنصح اولور
دیو سکا نه شی بلدردیکه طمع ایدوب غیریلردن اعراض ایدرسك
دیمك اولور مرویدرکه بو آیت نازل اولدقده فخر عالم علیه السلام
حضرتلری هر کز بر فقیردن اعراض ایدوب بر غنیه اقبال ایتمدیلر

وما عليك الا يزكى سنك اوزديكه برشى لازم كلمز اوصناديد
قريش تزكى ايدوب قبول ايمان ايتمزلر ايسه ده زيرا سكا واجب
اولان انجق تبليغدر ديمك اولور واما من جاءك يسعى وهو
يخشى فانت عنه تلهى واما اول من كه طالب علم ومعرفت
اولوب سكا سعى وسرعتله كلور وحال بوكه حقدن دخى
خوف ايدرسن آندن تغافل ايدرسك كلا انها تذكرة فمن
شاء ذكره ايمدى يا محمد بو مثللو حركاتدن مجتنب اول كه قرآن
بر موعظه در هر كمسنه كه حق تعالى ديلر يعنى آندن راضى اولور
اول كمسنه آنى ذكر ايدر متعظ ومتنصح اولور ديمكدر ايمدى
اى عاقل اولان كمسنه تامل وتفكر ايله كه حق سبحانه وتعالى
حضرتلرى بر نابينا فقير ايچون حبيبى محمد عليه السلام نه قدر
خطاب عتاب آميز ايلدى صاقنوب خاك آلوده كوريان فقرايه كج
معامله ايلمه كه فقير ناچيز كورينن كدا جائزكه عند الله بر سلطان
ذيشان اوله حق تعالى مراد ايلسه نيجه كدائى سلطان ايدر همان
قدر اولدوغى قدر اكرام وتطييب قلوب ايدوب دعاسنى المغه
سعى ايله في صحف مكرمة مرفوعة مطهرة پس حق تعالى
قرآنك علو شانندن خبر ويورركه قرآن صحفده مثبته وعند الله
مكرمه در ومرفوعة القدر نقص وكريدن مطهره ومنزهدر
بايدى سفرة كرام بررة بايدى سفرة اى كتبة من الملائكة

والانبياء

والانبياء ينتسخون الكتب من اللوح او الوحى او سفراء يسفرون
بالوحى بين الله ورسله او الامة جمع سافر من السفر والسعادة
والتركيب للكشف يقال سفرة المرأة اذا كشفت وجهها ايمدى
كرام اعزاء عند الله ديمكدر وبررة اتقيا ديمكدر يعنى عند الله
عزيز ومكرم واتقيا اولان كتبه نك يدلريله صحفده ثابتدر ديمك
اولور قتل الانسان ما اكفره مقاتلدن مرويدركه بو انسان
ايله مراد عتبه بن ابى لهبدر وبو كلام آنك حقنده دعا عليه
وكمال كفرينه تعجبدر قصه سى بودركه بر سفره قصدنده پيغمبره
كلدكده اللهم سلط عليه كلبا من كلابك بيوردیلر عتبه
سفره روان اولوب بر بيشه زارده قرار ايتديلر كه آنده
شيرانك كثرتى وار ايدى پس ابن ابى لهبك مسموعى اولوب رفقاسنه
نياز ايتديكه بنى ايوجه حفظ ايدك زيرا پيغمبرك بددعاسى رد
اولنماز ظن ايدرم بن خوف ايديورم ديدكده اهل كروان بونى
اورتالرينه آلوب اويله ياتديلر امر الهيله بونلره نوم غلبه
ايدوب جمله سى بيهوش اولديلر وبر ارسلان بونى جمله ميانندن
چقاروب وپاره وپاره ايدوب براقدى وبعده بيدار اولوب بو
حالى مشاهده ايتدكلرنده حيران اولديلر پس معنا اول انسان
معهود قتل وهلاك اولسونكه انكار كفرنده عجب شاهد ومشتددر
ديمك اولور من اى شىء خلقه من نطفة خلقه فقدره

بونده کی استفهام تحقیر ایچوندر یعنی ای کافر تامل وتفکر
ایله که جناب خلاق عالم سنی نه شیدن خلق ایلدی نطفه دنکه
منیدن خلق ایدوب پس اعضا واشکالدن لوازمنی تهیه وتنظیم
ایلدی یاخود فقدره دیمک بطن امده طوردن طوره تحویل ایله
احیا ایلدی دیمک اولور ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ بعده رحم مادرینی کشاد
ایله خروجنی تسهیل ایلدی اهل تجربه نك زعمی اوزره حال جنین
بوکونادرکه ابتدا نطفه رحمدن لون ابیضده برکره مستدیره
شکلنده اولوب آلتی کون بوحال اوزره متمکن اولور بعده اوچ
کونه دك اول کره نك وسطنده بر نقطهٔ دمویه ظاهر اولورکه
اول قلب اوله جقدر اَوَّلُ عُضْوٍ يَكُونُ مِنَ الْبَدَنِ الْقَلْبُ دینلمشدر
بعده اول نقطه دك فوقنده وطرف یمیننده ایکی نقطهٔ دمویه
دخی پیدا اولورکه فوقنده اولان دماغ ویمیننده اولان کبد اوله‌سی
کرکدر بعده طقوز کوندن اون بش کونه دك علقه اولوب بعده
اون ایکی کونه دك دخی مضغه اولوب اول اعضاء ثلثه که قلب
ودماغ وکبد بربرندن متمیز اولور بعده طقوز کونه دك دخی
راس منکبیندن منفصل اولوب بعض اعضا حس اولنوب
وبعض حس اولنماز وبعده تمام اربعینه دك جمله اعضا
بربرندن متمیز اولوب حس اولنور لکن بو اهل تجربه نك
کلامی حدیث شریفه مخالف کورینور زیرا روی فی الصحیحین

عن الاعمش عن زید بن وهب عن عبد الله بن مسعود رضی الله عنهم
قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ فِي بَطْنِ
أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا نُطْفَةً ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ أَرْسَلَ اللهُ
لَهُ مَلَكًا يَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ فَيُؤْمَرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ فَيَكْتُبُ رِزْقَهُ وَأَجَلَهُ
وَعَمَلَهُ وَشَقِيٌّ وَسَعِيدٌ فَوَاللهِ الَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ
عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ
الْكِتَابُ فَيَخْتِمُ لَهُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهَا وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ
عَمَلَ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ
الْكِتَابُ فَيَخْتِمُ لَهُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا ایمدی بو حدیث شریفدن
مستفاد اولان بودرکه نطفه قرق کون نضکره علقه اولوب و
علقه قرق کوندنصکره مضغه اولور لکن کلام اهل تجربه ایله
حدیثك بینی بو وجهله توفیق ممکندرکه هر نقدر قرق کونده اعضا
بربرندن متمیز اولور ایسه‌ده لکن ینه حدیث شریفده وارد اولدوغی
اوزره نطفه وعلقه ومضغه نك اتمامی عند انقضاء الاربعینات
فلا منافات بین اهل التجربه وبین کلام صاحب الشرع ثُمَّ أَمَاتَهُ
فَأَقْبَرَهُ ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنْشَرَهُ الاقبار برکمسنك یره کوملسنه
امر اتمك وقیل صیّر له قبرا یدفن فیه فاقبره ای جعله فمن یقبر
ولم یجعله یبلغ الکتاب فاقبره مما اکرم بنو آدم وانشاء اولمش
کسنه‌یی ینه دیرلتمك یعنی حق تعالی بطن امده بوکونه تربیه ایله

احیا ایتدکدنصکره ینه اماته ایدوب بس کندولی قبره قنولاندن
وبعده مراد ایتدوکی وقت آنی ینه احیا ایدر بو محلده حق تعالی
اماته واقبارینی نعمتدن عد ایلدیکی زیرا اماته حیات ابدیه یه ولذات
خالصه یه وصولدر وقبرده مستور اولمق دخی بر نعمتدر زیرا
سائر حیوانات مستور اولمدیغندن کلبلر اکل ایدر کلا ردع للانسان
عما هو علیه یاخود حقا معناسنه در لما یقض ما امره یعنی اول
کافر حق تعالینک امرینی قضا وفرضنی ادا ایتمدی فلینظر الانسان
الی طعامه پس حق تعالی خلقتنده اولان نعمتی بیان ایتدکدن
صکره بیورر که خلقتی شویله طورسون اکل ایتدیکی طعامه نظر
عبرتله نظر ایتسونکه نه کونه تدبیر ایله ظهور ایدر انا صببنا الماء
صبا ثم شققنا الارض شقا انا کلمه سی کسر همزه ایله کیفیت
احداث طعامی مبین ابتداء کلامدر لکن کوفیونک فتح ایله قرائتلرینه
کوره طعامدن بدل اشتمال اولور الصب وکذلک الشق مطلقا
یارمق معناسنه در یعنی بز ماء مطری سمادن وجه ارضه انزال
ایلدک بعده ارضی شق ایتمکله شق ایلدک کیاه وحبوباتی احیا
واخراج ایتمکیچون فانبتنا فیها حبا وعنبا وقضبا حب
حبه نک جمعی دانه لر دیمکدر یعنی اول ارض منشقه ده انواع
حبوباتی واوزمی ویونجه کبی کیاهی بتوردک وزیتونا ونخلا و
وحدائق غلبا غلبا صیق اغجلو بغچه لر دیمکدر ونخل خرما اغاجی

ودخی آنده زیتون وخرما اغجی واشجار مثمره حالی وحدائقی ایجاد
ایلدک وفاکهة وابا فاکهه مطلقا یمش دیمکدر وابا قال القاضی
ابا ای مرعی من اب اذا ام لانه یؤم وینتجع او من اب لکذا اذا
تهیأ له لانه منتهیا للرعی ابن عباس هر زمیندن چقان شیئه
اب دیرلر دیمش یعنی اول زمین منشقه ده انواع یمش و
مرعی بتوردک دیمک اولور متاعا لکم ولانعامکم یعنی اشیاء
مذکوره بعضی سزک ایچون وبعضی دوابکز ایچون طعام اولمق
اوزره سزه متاعدر فاذا جاءت الصاخة صاخه قولاق
صاغر ایدیجی اواز شدید معناسنه در که مراد نفخه ثانیه در
پس حق تعالی قوللرینه ایتدیکی نعم کثیره سنی احصا ایدوب قلبلرنده
ایمانه ملایمت بولمقده ینه قیامتک ذکرینه آغاز ایدوب بیورر که
صداء دهشت قریندن قوللر صاغر اولور نفخه ثانیه اولدقده
یوم یفر المرء من اخیه وامه وابیه وصاحبته وبنیه
یعنی اول کونده انسان قرنداشندن وآناسندن وباباسندن
وزوجه سندن واوغوللرندن فرار ایدر یعنی اول کونده کسنه دن
کسنه یه فائده اولمدیغندن برفرد برفرده باقماز دیمکدر یاخود
آنلرک حقنده اولان تقصیراتی طلب اولنمیه دیو فرار ایدر دیمک
اولور لکل امرئ منهم یومئذ شأن یغنیه یغنیه ای یکفیه
یعنی اول کونده هرکسک بر شأنی اولور که اول شأنه سعی

واهتمام آکاکافیدر برغیری شیئله مشغول اولماز وجوه
یومئذ مسفرة ضاحکة مستبشرة مسفرة ای مضیئة
ومشرقة یعنی اول کونده وجهلر وارد رکه مضیئه وضاحکه
ومستبشره در یعنی وجهنده اثر شادمانی ظاهر وهویدادر
ووجوه یومئذ علیها غبرة ترهقها قترة اولئك هم الکفرة الفجرة
قال القاضی علیها غبرة ای غبار وکدورة ترهقها قترة یغشیها
سواد وظلمة واول کونده وجوه وارد رکه اوزرنده غبار کدورت
ظاهر اولوب سواد ظلمت بوریمشدر ایمدی بوصفتله موصوف

اولنلر کفرهٔ فجره در دیمك اولور

سورة التکویر

بوسورهٔ شریفه دخی مکهٔ مکرمه ده نازل اولمشدر یکرمی
طقوز آیت ویوز اون دورت کلمه وبیشیوز اوتوز اوچ حرفدر

بسم الله الرحمن الرحیم

اذا الشمس کورت التکویر کونشك نورینی کیدرمك کوردهای
عورت وقیل ای لفت کما لف العمامه یعنی قچن شمس مظلم اوله
یاخود کور عمامه کبی دورلوبوکیله یاخود ضوئی کیدوب منکسف اوله
واذا النجوم انکدرت وقچن یلدزلر یره دوشه یاخود مکدر
اولوب ضوئی قالمایه مرویدر که اول دوز قیامتده یلدزلر یغمور کبی
زمینه دوکیله واذا الجبال سیرت وقچن طاغلر سیر اولنوب
یرندن قوپدقده واذا العشار عطلت ودخی اون آیلق کبه
دوه ترك اولنه واذا الوحوش حشرت وحوش وحشك جمعی
حیوان البر معناسنه در یعنی قچن حیوانات بری جمع یعنی حیوانات
وحشی اصلندن انساندن دمیده ایکن بوکون شدت وهول
قیامتدن انسانه اولدیغی جانبه حشر وجمع اوله استمداد ایچون
واذا البحار سجرت ماخوذ من سجرت البحر ای ملئت وقچن
دریالر طولوب بربرینه اقمغله بحر وبر برابر اوله ابی بن کعبدن
مرویدر که قیامت قوپمازدن مقدم آلتی علامت ظهور ایدر که
بوسوره ده بومحله دك ذکر اولندی وآلتی علامت دخی وارد رکه
بعد النفخ صور ثانی واقع اولور بوندنصکره ذکر اولنانلر ایمدی
اول ایتله ثابت اولان اوله جق آلتی نسنه ابتدا ناس سوقده
معاملهلر ایله مشغول ایکن کونشك ضوئی کیدوب قرانلق اوله
ویلدزلر یغمور یغار کبی یره دوشه وطاغلر حرکت ایدوب
جمله زمین ایله برابر اوله وبحارك صولری کیدوب بحر وبر بر
اوله وانس وجن ووحوش وطیور فزعدن بربرینه قارشوب
حتی حامله ناقهلر دخی معطل قاله بوتعبیر عادت عربه کوره در
که آنلرك عندنده حامله ناقه ترك ایتمك یاحین موتلرنده یاخود
بویله قیامت قوپدوغی وقتده ممکندر والا فلا بوحینده زمین
شق اولوب وبربوده کاریدا اولوب جمله ناس هلاك اوله دیو مرویدر

وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ زوجت اى قرنت كل نفس بشكلها و
قجن هر بر نفس شكلنه مقارن اوله ياخود نفوس مؤمنين حوره
ونفوس كافرين شياطينه قرين اوله ياخود صالح صالحه
وطالح طالحه قرين اوله ياخود هر نفس دنياده ايتديكى
عمله مقارن اوله ديمكدر ديديلر وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ
موؤد بوزن موجود مهموز العين مؤنثى موؤده كلور ديرى
ايكن يره كوملمش قبره ديو دايمدى قجن درى دفن اولنان
قزلر سؤال اولنه بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ يعنى بو قزلر نه كناه ايله
قتل اولنديلر ديو سؤال اولنه زمان جاهليتده عادت عرب
بو ايديكه قجن قزلرى يتشوب اره ويرمنك وقتى كلسه بركسه يه
ويرمك عارندن تمام تزيين ايدوب بر جاهك كنارنه كتوروب
وايچنه آتوب واوزرينه طپراق اورترلر ايمش پس آخرتده
پدر و مادرينى تعذيب ايچون بونلر نه كناه ايله قتل اولنديلر
ديو سؤال اولنور ديمك اولنور وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ
اى كشفت وقجن صحف اعمال كشف اوله يعنى آچيلوب اقرأ
كتابك كفى بنفسك اليوم عليك حسيبا دينله وَإِذَا السَّمَاءُ
كُشِطَتْ اى قلعت وازيلت يعنى سما مكانندن قلع وازاله
اوله وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ سعرت اى اوقدت يعنى قجن جحيم
قهر خدا ايله ايقاد اولنه يعنى قزديرله وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ

ازلفت اى قربت وقجن جنت مؤمنين ومتقينه تقريب
اولنه عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا أَحْضَرَتْ اول حينده هر بر نفس
خير وشردن احضار ايتديكى بيلور ديمك اولور مرويدركه
كافرلر يوم قيامتده وقوعى بوله جغى اخبارى كوش ايتدكلرنده
بو كلام محمدك دوزمسيدر ديو سويلنمكه باشلدقده حق
تعالى بيورر فَلَا اى كافرلر بو سزك ظن واعتقاديكز كبى
دكلدر أُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ الْجَوَارِ الْكُنَّسِ بالخنس يعنى بالكواكب
الراجع ماخوذ من خنس اذا تأخر الجوار الكنس اى السيارات
التى تختفى تحت ضوء الشمس يعنى بن كواكب رواجعه قسم
ايدرم كه اول راجع اولان كواكب كوندز شعاع شمسده
مختفى اولوب وكيجه ظهور ايدوب سماده سير طبيعتك
عكسى سير ايدر ايمدى بو كواكب راجع ايله شمس وقمرك
ماعداسى اولان خمسه متحيره در ديديلر كه زحل مشترى
مريخ زهره عطارددر زيرا شمس وقمر راجع اولماز وَاللَّيْلِ
إِذَا عَسْعَسَ وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ عسعس اى اقبل ظلامه
او ادبر وهو من الاضداد وتنفس اى اضاء يعنى ودخى كيجه يه
قسم ايدرمكه ظلامى اقبال ايده وصبحه قسم ايدرمكه مضى
اوله يعنى تارك اولان ليله ومضئ اولان صبحه قسم ايدرم
ديمك اولور إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ بومقامده ايله مراد

جبريل عليه السلامدر يعنى تحقيقا بو كلام حقدركه جبرئيل
عليه السلام واسطه سيله محمد عليه السلامه واصل
اولمشدر و كريم جبريلك صفتيدركه اول اخلاق حميده
صاحبيدر آندن هركز كذب صادر اولمازديمكدر ذى قوة
عند ذى العرش مكين واول جبريل امين وقوة صاحبيدر
وصاحب خالق عرش اولان اللهك عندنده مكيندر يعنى
دومكاندركه منزلت صاحبيدر ديمك اولور جبرئيله صاحب
قدرة تعبيرى اهلاك امم سالفه ده هر نقدر كوچ ايش اولسه
اول مامور اولدوغيچوندر مطاع ثم امين يعنى ملائكه
كرامك جمله سى اطاعت اوزره در و محمد عليه السلامه
تبليغ وحيده امين اتخاذ اولنمشدر وما صاحبكم بمجنون
ودخى سزك صاحبكز مجنون دكلدر بلكه جمله مخلوقاتك
اعقليدر لكن سزك اثر يكزه كيدوب وسزه اويمادوغندن
اكا مجنون ديرسكز ديمك اولور ولقد رآه بالافق المبين
رآه ضميرى جبريله ياخود حقه راجع اولمق ممكندر يعنى محمد
عليه السلام جبريلى صورة اصليه سى اوزره افق اعلاده
كوردى ديمك اولور زيرا مرويدركه رسول اكرم حضرتلرى
رأيت ربى فى احسن صورة بيورمشدر پس نيجه مجنون
اولور بلكه محبوب اولور ديمك اولور مرويدركه محمد عليه السلام

شب معراجده هفت آسمانى كچوب بر مقامه رسيده اولديكه
اولمقامه افق افلاك دينوردى بر رتبه ده پيش نظر
سعادتلرنده هفت آسمان و هفت زمين بر حلقه مثالى
اولوب مشاهده جمال باكمال الهى ميسر اولدى ديو مسطور
ومقيددر وما هو على الغيب بضنين ضنين زياده ونقصان
وبخيل معناسنه در ودخى محمد عليه السلام غيبا وزرينه
بخيل اولمدى يعنى بنم وحيمى سزه تبليغ ايتمكده زياده ونقصان
ايتميوب تماما وحى اولنان كبى تبليغ ايدر وما هو بقول
شيطان رجيم ودخى بو قرآن كريم استراق سمع ايله مسترق
اولنان شيطان رجيمك قولى دكلدر بلكه من طرف الله
كلتوردوكى كلام الهيدر فاين تذهبون پس بو حال وشان
بويله ايكن بو قرآنى قويوب نه يه كيدرسكز يعنى راه مستقيم
آچق بو قرآنك كوستردوكى طريقدر و جهل وعمى آچق قرآن
ايله كيدر پس سز راه مستقيمى قويوب نه طريقه كيدرسكز
ديمك اولور ان هو الا ذكر للعالمين بو قرآن دكلدر الا
انس وجنه موعظه در لمن شاء منكم ان يستقيم بو كلام
للعالمين دن بدلدر يعنى بو قرآن دين حقه دخول واتباعله
استقامت مراد ايدنه موعظه در وما تشاؤن الا ان
يشاء الله رب العالمين ودخى سزلر بو استقامتى مراد ايده مزسكز

الا رب العالمين اولان الله تعالى مراد ايدرايسه سزدخی مراد
ایدرسکز دیمك اولور رسول اللّهدن مرویدرکه بر کمسه
احوال قیامتی عین بصیرة ایله کورمك وبلمك دیلرسه بوسورهٔ
تأمل و تفکر و معنای لطیفنه اطلاع وجهله قرائت ایلسونکه
کورمش کبی احوال قیامته مطلع اولوربورمشلر

سورة الانفطار

بو سورهٔ شریفه اون طقوز یاخود اون بدی آیت و آلتمش کلمه
واوجیوز یکرمی طقوز حرفدرکه مکهٔ مکرمه ده نازل اولمشدر

بسم الله الرحمن الرحيم

اذا السماء انفطرت یعنی قچن سما امر الهی ایله منشق اوله
واذا الکواکب انتثرت انتثرت ای تساقطت متفرقة و
قچن کواکب متفرقة زمینه دوکیله واذا البحار فجرت وقچن
بحار بر برینه آمیخته اولوب جمله سی بر اوله یاخود قورویوب
بحر ایله بر بر اوله حق تعالی بنیاد عالمده هو الذی خلق لکم ما
فی الارض جمیعا ثم استوی الی السماء منطوقنجه ابتدا زمیندن
بدء ایدوب و خرابنده آسمان ایله بدء ایلدیکی عرفناسه نظر ایله
درکه بر کمسنه بر بنایی یقمق مراد اتسه ابتدا تملدن بدء ایدوب
یقماق دیلسه سقفندن بدء ایدر واذا القبور بعثرت ای
قلبت ترابها واخرج موتها یعنی قچن قبرلرك ترابی قلب اولنوب
موتی طشره چقاریله میت قرنده کی جنین کبیدرایمدی جنین
ایچون مدت معلومه اولوب عند التمام بطن آنی طشره القا
ایتدیکی کبی میت دخی مدت برزخی تمام استکمال ایتدکده ارض
آنی خارجه القا ایدر پس حیات جدیده سی اعتباریله نشروجه
ارضه ملقی اولدیغی جهتدن بعث و موضع مخصوصه سوق
وجمع بیورلندن حشر دیرلر بو آیتده حشر جسمانیه دلیل واردر
تأمل علمت نفس ما قدمت واخرت هر بر نفس اول وقت
خیر و شردن تقدیم ایتدیکنی بیلور و تاخیر ایتدیکی ترکه سنی ویا
غفلتله تاخیر ایتدیکی فرائض وسنن و واجباتی بیلور د
دیمك اولور یا ایها الانسان ما غرك بربك الکریم
استفهام توبیخ ایچوندر ما خدعك معناسنه یعنی ای
انسان سنی نه شی الدادیکه رب کریمکه عاصی اولدك الذی
خلقك فسويك فعدلك اول رب کریم که سنی خلق ایلدی
پس تسویه ایلدی یعنی اعضاء سبعهٔ یرلو یرنده ایدوب طبایع
عناصر اربعهٔ تعدیل ایلدی ای انسان اول کریم اولان الله سنی
نه کونه معتدل المزاج وهر عضوکی برلو یرنده حسن صورة
اوزره خلق ایدوب و عاقبتده دخی هر اعمالکدن سؤال و موءاخذه
اولنه جغك بیلور ایکن سنی نه شی اغرا ایلدی که عصیان اوزره
اولودسون اکر کرمنه مغرور اولور ایسك کریم اولدیغی کبی

قهار منتقمدر چون مقتضاى حكمت قهر انتقام اقتضا ايده
لابد اويله اولور واكرام اقتضا ايده اولدخى اويله اولور وقهر
وانتقام اقتضا ايتدكده احسان وكرم مقتضاى عدل دكلدر پس
بونى بيلوب كرم حقنده اعتماد عصياندن اوزنده اولمكز ديمك اولور
فى أيّ صورة ما شاء ركّبك قنغى صورتده مراد ايدر ايسه سنى
اويله تركيب ايدر زيرا معلومكدر كه برشخصك شخص اخره اويمان
بوجمله عدلك جمله سنى بيان اولور بو اجلدن واوسزا ايراد اولنديكى
كلا امروشان بويله دكلدر بل تكذّبون بالدّين يعنى بوسزلك
حركات وسكناتكز كرم حقنده مغرور اولمه دن ناشى دكلدر بلكه دينى
تكذيب وانكار ايتديككزدن ايچوندر يعنى قرآنه وبعث وجزايه ايمانكز
اولمديغندندر ديمك اولور وانّ عليكم لحافظين كراما كاتبين
يعلمون ما تفعلون بوجمله تكذبوننك فاعلندن حال
اولور كه سزلر بعث وجزايى تكذيب ايدرسكز حال بوكه تحقيقا
سزلك اوزريكزه حافظين واردركه آنلره كراما كاتبين ديرسكز
افعال واعمالكزه واقفلردر خير وشردن هرنه اعمال ايشلرسكز
كتب ايله آنى حفظ ايدرلر انكاره مجال اولماز مرويدركه انسانك
اعمالنى كتب وحفظه دورت ملك تعيين اولنمشدركه ايكيسى
كوندز وايكيسى كيجه انجق بو خدمتده مقيمدر آنلردن برى كاتب
سيئات واوجى كاتب حسناتدر انّ الابرار لفى نعيم

وانّ الفجّار لفى جحيم ابرار فتحله برّك جمعيدر ايلك ايديجى و
طوغرو سويليجى معناسنه الفجّار طوغرى يولدن چقوب و
يلان سويليجى كه مراد مؤمن وكافردر يعنى كذبى اختيار ايدوب
وهركسه ايلك اتمكه سعى ايدن مؤمنلر نعيم جنتده وكذب ايله
مالوف اولوب هركسه ايذا وضرر قصدنده اولان كافرلر
جحيمده ديرلر ديمك اولور بو نظم كريمده صنعت طباق واردر
نعيم وجحيم ابرار وفجّار كذب وصدق كبى جمع اضداد واردر
يصلونها يوم الدّين صلى بوزن عصا نار ونار ه يانمق يقال
صلى فلان النّار وبالنّار ويوم الدين يوم جزا ديمكدر يعنى اول
كافرلر يوم جزاده ناره داخل اولورلر وما هم عنها بغائبين
دخى آنلر اول ناردن غائب اولمازلر يعنى ابدالابد قرار ايدوب
چقمازلر بو آيتده كفارك نارده خلودلرينه اشارت واردر وما
ادريك ما يوم الدّين يا محمد يوم الدين نه شى اولديغنى سكا
كيم بلدردى ثمّ ما ادريك ما يوم الدّين حق تعالى يوم دينك
شاننى تفخيم ايچون ثم ايله تكرار ايدوب يا محمد اول كون نه
شكل كون اولديغنى سكا نه شى بلدردى يعنى نه دن بلدك او
كورلمينجه بلنور شيلردن دكلدر ديمك اولور پس حق تعالى
بر بنده سنى ايراد ايدوب بيوردى يوم لا تملك نفس لنفس
شيئا والامر يومئذ لله يا محمد معلوم اوله كه اول كونده

بر نفس بر نفس ایچون بر شیئه مالك دكلدر واول كونده
قهر وغلبه ایله حكم اللهه مخصوصدر یعنی بر كمسنه بر
كمسنه یه نفع وضردن بر شیئ ایتمكه قدرتی یوقدر لمن الملك الیوم
لله الواحد القهار مفادنجه اول كونده غلبه واستیلا حقه
مخصوصدر شفاعته دخی بر كمسنه نك قدرتی یوقدر مكر كه
ماذون اوله

سورة التطفيف

بو سورهٔ شریفه آلتی آیتدر كه امام عطا قولنجه مكه ده نازل
وبعضیلر مدینه ده نازل اولان سوره اولیدر دیدیلر سبب
نزولی دخی رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری مكه دن
مدینه یه هجرتلرنده اهالی مدینه كیل ووزنده جمله نك اخبثی كوردیلر
كندولره آلمق لازم كلسه كوناكون حیله ایله حقدن زیاده آلوب
ویرمك لازم كلسه نقصان اولچرلر ایدی بعده آنلرك حقنده بو
سوره نازل اولوب رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری
آنلره ایتدكلری افعالك قبحنی تفهیم ایتدكده قبول ایدوب جمله دن
اعلا اولدیلر وحدیث شریفده وارد اولدیكه بش خصلت
سببیله بش بلیه ایله جزا اولنور بر قومكه نقض عهد ایدلر
حق تعالی آنلره عدولرین تسلیط ایدر و بر قومكه حقك حكمك
غیریله حكم ایده آنلرده فقر وفاقه ظاهر اولور و بر قومكه ایچنده
فاحشه اوله آنلرده موت منتشر اولور و بر قومكه نقص كیل

واوزان ایده لر آنلرده قحط ایله اخذ اولنور و بر قومكه زكاتی
منع ایده لر آنلردن باران منع اولنور بیوردیلر

بسم الله الرحمن الرحيم

ويل للمطففين الذين اذا اكتالوا على الناس يستوفون ویل هلاك
معناسنه یاخود جهنمده بر وادینك اسمیدر دیدیلر مطفف
مطلق كیلی اكسك اولچیجی دیمكدر ایمدی ویل وهلاك كیله ده
نقصان ایدیجیلر ایچوندر كه قچن آنلر ناسك وزنیله اولچسه لر
یعنی ناسدن آلدقلری وقت اولچسه لر استیفا ایدوب تماما اولچرلر
واذا كالوهم او وزنوهم يخسرون وقچن آنلر كیل یاخود وزن
ایتسه لر اكسلدرلر یعنی قچن خلقدن آلمق لازم كلسه اكسك
اولچوب ویررلر الا يظن اولئك انهم مبعوثون ليوم عظيم
استفهام توبیخ ایچوندر یعنی قچن بو فعلی ارتكاب ایدوب
ناسك حیله ایله حقلرینی اكل ایدنلر اعتقاد ایتمزلرمیكه آنلر
یوم عظیم ایچون بعث اولنه لر ظاهر بوكه اعتقاد ایتمزلر زیرا
بعث وجزایه اعتقادی اولان بویله افعال شنیعه یی ارتكابه
جسارت ایتمز دیمك اولور يوم يقوم الناس لرب العالمين
اول كونده ناس قبرلرندن رب العالمینك امر وجزاسیچون قیام
ایده لر قتاده حضرتلرندن مرویدر كه اول كونده قیام ناس
بشیوز سنه قدردر مدت طویله ایكن مؤمنینه زوال

شمس قدر کلسه کرکدر واول کونده آفتاب ناسك باشنه
برمیل قدر یقین اولوب حرارت شمسدن کیمی اوکجه سنه وکیمی
دزینه وکیمی دخی یوقارو آغزنه دك غرق عرق اولسه کرکدر
کلّا ایمدی بو ارتکابدن ارتداع ایدك اِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ لَفِي سِجِّينٍ
تحقیق کذب وضر ایله مالوف اولنلرك صحیفهٔ اعمالی سجینده
درمرویدرکه سجین یدیقات ارضك اسفلیدر علیّین یدیقات
سمانك وراسنده عرشك تحتنده اولدیغی کبی کعب الاخباردن
مرویدرکه ارواح فجار ابتدا سمایه اصعاد اولنوب سما آنی
قبول اتمینجه ارضه هبوط ایدر اول دخی قبول اتمیوب سجینه
کیدر بو سجین ابلیسك وجودنك مکانیدر بعض روایتده
سجین دیدکلری ارض سابعهنك زیرنده بر پشل صخرهدر ارواح
فجار آنك آلتنه وضع اولنور وَمَا أَدْرَاكَ مَا سِجِّينٌ بونده کی
استفهام تفهیم ایچون اولور یعنی یا محمد سجین نه شی اولدیغنی
سکا کیم بلدردی دیمك اولور وما ادریكده کی ما من معناسنهدر
دینلدی كِتَابٌ مَرْقُومٌ کتاب فجار بر کتابدرکه تحریر اولنوب و مهر ایله
علامتلنمشدر ملائکهٔ کراماً کاتبین آنی او علامتله بیلورلر
بو کتاب مرقوم کیمکدر وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ الَّذِينَ يُكَذِّبُونَ
بِيَوْمِ الدِّينِ اول کونده ویل یعنی جهنم مکذبین ایچوندر اول
مکذبین که آنلر یوم جزائی و بعثی تکذیب ایدوب انکار ایدرلردی

وَمَا يُكَذِّبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ یعنی یوم جزائی تکذیب اتمز الا
ظلمده حدی تجاوز ایدوب وحقه آثم و عاصی اولان
کمسنه تکذیب ایلر بوندن مراد ولید بن مغیره واکا تابع
اولنلردر دینلدی وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ
وفجر آنك اوزرینه بزم آیاتمز قرائت اولنسه بو اول
کلنلرك افسانهسی و تحریراتیدر دیو استهزا ایدرلر سطرك
جمعی اسطار و اسطارك جمعی اساطیر کلور جمع
الجمعدر کلّا یعنی حال و شان بویله دکلدر بو اعتقاددن
رجوع ایدك بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ بلکه
آنلرك قلبلری اوزرینه غالب اندرك کسب ایتدکلری شی
یعنی آنلرك اعمالی خبیثهدن کسب ایتدکلری قلوبنه غالب
اولوب قلبلری اعمی اولدیغیچون حق و باطل میاننی فرق و
تمییز ایدهمز اولدیلر زیرا مرویدرکه بر کمسنه بر ذنب
ایشلسه قلبنده بر نقطهٔ سواد پیدا اولوب ذنبی زیاده
اولدقجه اول سواد دخی زیاده اولوب حتی تمام قلبی احاطه
ایدر کلّا یعنی کسب معصیتدن فارغ اولوك تا که قلبکز
قرارمیه إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ زیرا قلبلری
سیاه اولنلر اول کونده ذنبلرندن محجوبلردرکه حتی کورهمزلر ا
آنلرك قلبلری نور ایمانله [illegible] دکلدر بو آیتده دلیل واردرکه

آخرتده مؤمنلر حق تعالی کوررلر لکن بوندہ تاویل کرکدر
آخرتده کورلمسنی دنیاده قلب کدورةدنبله اعمی اولمهسنه
شرط ایلدیکی زیرا جای آخرده ومن کان فی هذه اعمی فهو فی
الآخرة اعمی بیوردی ایمدی بوندن فهم اولنه جق اسرار چوقدر
تفهیمك محلی دکلدر فهمنه طالب اولوب بلکه سعی ایدن
بر مرشد کامل طوتوب ذکر الله ایله قلبنی مجلا ایتمکله
محتاجدر تا بو اسراری فهم ایده والا بو ظاهر معنا ایله فهم
اولنماز امام مالکدن بو آیت سؤال اولندقده حق تعالی
اعداسندن احتجاب ایدر البته کورن دوستیدر دیدی واما
شافعی رحمة الله علیهدن سؤال اولندقده آخرتده دخی حق
کوره جك اولیا قوللریدر دیدی ثم انهم لصالوا الجحیم ایمدی اول
کافرلر حقدن محجوب اولدقلرندن ماعدا جحیمه ادخال اولنوب
ثم یقال هذا الذی کنتم به تکذبون وجحیمه داخل اولدقدنصکره آنلره بو شول عذابدر که سزلر آنی دنیاده تکذیب
ایدردیکز دینلور کلا ای قوم بو تکذیبدن فارغ اولونکه
ان کتاب الابرار لفی علیین تحقیقا ابرارك صحف اعمال علیینده در یعنی عرشك تحتندهدر وما ادریك ما علیون بونده کی
ما استفهام ایچوندر یعنی یا محمد سکا علیین نه عظیم شی
اولدیغنی نه بلدردی کتاب مرقوم یشهده المقربون اول صحف

اعمال ابرار بر دفتردر که ملائکهٔ مقربون حاضر اولوب
آنی حفظ ایدرلر یاخود اول دفترده یازیلان اعمالی ملائکهٔ
مقربون کوردکلری کبی شهادت ایدرلر زیرا شهد المکان
شهوداً دیرلر حضرته معناسنه ویقال عند الحاکم لفلان
علی فلان ای شهد علی فلان بمشاهده وعیان ان الابرار لفی
نعیم علی الارائك ینظرون ارائك اریکهنك جمعیدر
اریکه شول تخته وشول کوشکهدرلر که دوشنمش وپردهلر
آصلمش اوله یعنی تحقیقا ابرار نعیم جنتده ودوشنمش قصرلر
اوزرنده کافرلره اولان عذابه یاخود کندولره واصل اولان
نعمه نظر ایدرلر تعرف فی وجوههم نضرة النعیم یعنی آنلره
ناظر اولان وجهلرنده نعیم وجنتك حسن وطراوتنی مشاهده
ایدر یعنی یوزلرینه بقان بشاشت وسرورلرندن تنعمده
اولدقلرین بیلوردیمك اولور نضره برکمسنك یوزی تر وتازه
اولمق یسقون من رحیق مختوم ختامه مسك رحیق شراب
صرف که بر شی ایله ممزوج دکل اوله ابرار بر شراب خالص و
صافیدن اسقا اولنورلر که آنك ختامی مسکدر اول مهر بر
ایدر وفی ذلك فلیتنافس المتنافسون ای فلیرتغب
المرتغبون بو رحیقه یاخود نعم جنته رغبت ایدیجیلر رغبت
اتسونلر ومزاجه من تسنیم تسنیم جنتده بر بکارك اسمیدر

چارده قلر اوزرندن آقار آشاغیسنده بو معنایه دلیل وار
یعنی اول رحیقك مزاجی تسنیمدندر و حق تعالی تسنیمی بیان ایدوب
بیورر عَیْناً یَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ ایمدی اول تسنیم بر عیندر
که اندن انجق مقربلر ایچر زیرا آنلرك دنیاده حقدن غیری
شغللری یوغدی اِنَّ الَّذِینَ اَجْرَمُوا کَانُوا مِنَ الَّذِینَ اٰمَنُوا یَضْحَکُونَ
تحقیقا شونلر که مجرم اولوب و مشرك اولدیلر رؤسای قریشدن
ابو جهل و ولید بن مغیره و عاص بن ولید کبیلر در آنلر بلال و عمار
کبی ایمان کتورنلره بطریق الاستهزا کولرلردی وَاِذَا مَرُّوا بِهِمْ
یَتَغَامَزُونَ یقال غمزه بعینه او بحاجبه ای اشار الیه و بر
کسنه یه طعن ایدوب عیبلمق یقال غمز فیه ای طعن یعنی
بونلر اول ایمان کتورن مؤمنینه راست کلسه لر بر برینه اشارت
ایدوب طعن و تعییب ایدرلر وَاِذَا انْقَلَبُوا اِلٰی اَهْلِهِمُ انْقَلَبُوا
فَکِهِینَ فکه خاطری خوش و شادمان معناسنه در یعنی قچن
آنلر اهللرینه و منزللرینه رجوع ایتسه لر خاطرلری خوش و شا
دمان اولدقلری حالده رجوع ایدرلردی وَاِذَا رَاَوْهُمْ قَالُوا اِنَّ
هٰؤُلَاءِ لَضَالُّونَ و قچن اول مؤمنلری کورسه لر تحقیقا بونلر
ضالّلردر دیرلر یعنی محمده ایمان کتورمکله عبادت و طاعته
مداومتله لذات و شهوات دنیایی ترك ایتدیلر شاشغنلر دیو
طعن و تشنیع ایدرلر وَمَا اُرْسِلُوا عَلَیْهِمْ حَافِظِینَ حال بو که

اول کافرلر مؤمنین اوزرینه حافظین ارسال اولنمدیلر که
بونلرك حاللرین حفظ ایله شهادت ایده لر فَالْیَوْمَ الَّذِینَ
اٰمَنُوا مِنَ الْکُفَّارِ یَضْحَکُونَ پس یوم جزاده دخی اول کفاردن
ایمان کتورنلر کتورمینلره کولرلر عَلَی الْاَرَائِكِ یَنْظُرُونَ و اول
مؤمنلر جنتده اریکه و قصرلر اوزرندن اول کافرلرك کرفتار
اولدقلری بلایه نظر ایدرلر هَلْ ثُوِّبَ الْکُفَّارُ مَا کَانُوا یَفْعَلُونَ
ایا کفار ایشلدکلری عمل ایچون مژده لندیلرمی یعنی حق تعالی بو
عملکری اوزره ثابت اولوب و کتدیکلری طریق طریق فوز و نجاتدر
بو اعتقادلرینه تعجباً ایا بونلر بو حرکاتکز کوزلدر و مؤمنلرك
طریقی فنادر دیو مژده می استدیلر دیو بیورر یا خود تثویب
جزالنماق معناسنه اولور پس معنا مؤمنلره تسلی اولمق اوزره
بیورر که اول کافرلر دنیاده سزه طعن ایدوب و استهزالر مقابلی
آخرتده جزا اولنورلرمی دیدر که رسول اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلم حضرتلری بو آیتی قرائت ایتدکده والله بو افعال
مقابلی عذابه کرفتار اولورلر دیو قسم ایله تاکید ایدرلردی

سورة الانشقاق

بو سورهٔ شریفه مکهٔ مکرمه ده نازل اولمشدر که یکرمی بش
آیت و یوز طقوز کلمه و دورتیوز حرفدر

بسم الله الرحمن الرحیم

اذا السماء انشقت قچن سما امر حق ايله منشق اولوب ياريله
واذنت لربها وحقت اذنت اطاعت معناسنه ويقال
وحقت ان تفعل هذا اى صرت حليقا ولائقا وسما دخى
امر ربنه اطاعت ايدوب واطاعت وانقياده لائق اولدى زيرا
سزاوار اولان اطاعتدر واذا الارض مدت اى بسطت
وقچن ارض مد وبسط اولنه يعنى دوزلنوب اينش ويوقش
قالميوب جمله يكسان ومساوى اولنه والقت ما فيها وتخلت التخلى
خالى وبالكز اولمق تفرغ كبى ودخى ارض كندنده دفن اولنان اموات
وكنوزى طشره القا ايدوب خالى وبوش قاله واذنت لربها وحقت
وارض دخى سما كبى ربسنك امرينه اطاعت وانقياد ايدركه
اطاعته لايقدر يا ايها الانسان انك كادح الى ربك كدحا
فملاقيه كدح اى عمل وسعى الانسانده كى لام تعريف عهد
خارجى اولوب اى انسان معهود ديمك اولوركه مراد يوم جزانى
وبعثى انكار ايدن كافرلر اولور پس معنا سما شق اولوب وارض
درونندهكى امواتى طشره آتوب ومستوى اولدقده اى انسان
كافر حقك آخرتده جزاسنى كورمكه سعى بليغ ايدرك ايمدى اكا ملاقى
اولوب كوردينله كه آنلره تعريض اولور ياخود جائزدركه الانسان
دهكى الف لام جنس ايچون اولوب مراد مطلقا انسان ديمك اوله
اول وقت معنا اى انسان خير وشردن هر نيه كه سعى ايتمكله

سعى ايدرسك پس آخرتده اكا ملاقى اولورسون ايمدى حقه سعى
ايله كه حقه ملاقى اولورسون ديمك اولور فاما من اوتى
كتابه بيمينه فسوف يحاسب حسابا يسيرا پس شول من كه
آنك كتاب اعمالى يميننه ايتا اولنه كه اول مؤمندر حساب
يسير ايله حساب اولنور يعنى محاسبهسى سهولتله كوريلور
وينقلب الى اهله مسرورا ايمدى اهلنه يعنى كندويه ويريلن
حورى ياخود عشائر وقبائلنه مسرورا رجوع ايدر واما من
اوتى كتابه وراء ظهره فسوف يدعوا ثبورا سوف فتح اوزره
مبنى بر كلمهدركه هنوز اولمديق نسنهده تاخير ايچون استعمال
اولنور وثبور هلاك معناسنهدر يعنى شول من كه آنك صحيفه
اعمالى وراء ظهرندن شمالنه ويريله اول كافر واثبوراه ديو
هلاكى تمنا ايدر ويصلى سعيرا صلى بوزن عصا آتشه يانمق
وسعير يانمش آتش معناسنهدر ودخى اول كافر نار سوزانه
يانه ديمك اولور انه كان فى اهله مسرورا زيرا اول كافر دنياده
قبائل وعشائرى ايچنده ياخود عيالى عندنده مسرور ايدى يعنى
منكر آخرت اولديغندن مال وجاه ايله مسرور ايدى ديمك
اولور انه ظن ان لن يحور بلى ان ربه كان به بصيرا لن
يحور لن يرجع ديمكدر وبلى كلمهسى ما بعدنى ايجاب ايچوندر
وبصيرا ديمك يا عالما يا عماله ديمكدر يعنى تحقيقا اول كافر

ظن ایدردیکه بعد الموت حقه رجوع اتمیه یعنی یوم جزا جنت
وجهنم اولمیه ایمدی بو محققدر وحق تعالی یوم خلقتندن
تا موتنه دکین آنك ایتدیکی افعال واعمالنه ظاهر وخفی جمله
عالمدر لابد بو اعمالك جزاسنی بولورسك دیمك اولور **فلا اقسم**
بالشفق فلاده لا ای کیمی نافیه وکیمی زائدر دیدیلر وشفق امام اعظمه
کوره بعد الغروب افقه مغربدن کورینن حمرتك عقبنده کورینن
بیاضه دینورکه اول حینده عامهٔ فقها عندنده وقت عشا
داخل اولور وعند البعض شفق اول کورینن حمرتدر پس لام
نافیه اولدیغنه کوره معنا فلا کافرلرك ظنی کبی دکلدر شفق
حقیچون بعث ورجوع محققدر دیمك اولور **واللیل وما وسق**
وما وسق ای وما جمعه وستره من الدواب وغیرها وبعضیلر
وسقدن مراد اعمال خیر ایله شر خیر اولان صلحادر دیدیلر پس معنا
کیجیه وکیجه جمع وستر ایتدیکنه قسم ایدرمکه **لترکبن طبقا**
عن طبق بو جمله جواب قسم اولور ابن کثیر وحمزه وکسائی
فتح تا ایله قرائت ایدوب باقی قراء ضم تا ایله قرائت ایدیلر
یعنی بو مذکوراته قسم ایدرمکه ای انسان بکا قربت وصل
ایتمده رتبه دن رتبه یه وحالدن حاله تحویل ایدرسکز دیمك اولور
حال نطفه ده طوردن طوره منقلب اولهرق دنیایه کلوب
بعده اجل موعود ایله فوت اولوب وبعده ینه احیا اولنورسکز

دیمك اوله یاخود بو خطاب وعده معراجله محمد علیه السلامه
دردینکه یعنی یا محمد بو مذکوراته قسم ایدرمکه طبقة عن طبقة
سمواته صعود ایدرك بکا رجوع ایدرسك دیمك اولور **فما**
لهم لا یؤمنون پس بو قدر قدرته مشاهده ایدوب وبو قدر
نصح وپند اولنمشکن آنلره نه اولدیکه بونلر جزایه بعث و
حسابه ایمان کتوروب تصدیق ایتمزلر **واذا قرئ علیهم القرآن**
لا یسجدون وقتیکه آنلره قرائت قرآن اولنسه عدم
قبول ایله سجده ایتمزلر بعضیلر فما لهمده کی فا شرط محذوفه
جواب اولوب واستفهام تعجب ایچوندر دیدیلر بو تقدیرجه
معنا آنلره احوال قیامت ذکر وبیان اولندقده ایمانه کلمه
لرینه وقتیکه قرائت قرآن اولنسه سجده قبول اتمدکلرینه تعجب
اولنور دیمك اولنورکه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
حضرتلری واسجد واقترب آیتنی قرائت ایلدکده استماع ایدن
صحابه کرام سجده یه واروب وبولنان کفره وعنده قریش بونلری
انکار واستهزا ایتدیلر پس بو آیت نازل اولدی بو آیت استماع
ایدوب سجده اتمین ذم اولندی دیو امام اعظم حضرتلری سجده
نك وجوبنه بو آیتله استدلال ایلدی ابو هریره دن مرویدرکه بو آیتك
نزولندنصکره هر قرائت اولندقده بن سجده ایتمدم الا رسول
اللهی سجده ایدر کوردم بیوردیلر **بل الذین کفروا یکذبون**

بلکه اول کافرلر قیامتك اصلی یوقدر محمد علیه السلام خلاف
سویلردیو قرآنی و پیغمبری تکذیب ایدیلر وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ
فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيمٍ الایعا برنسنه‌یی بر ظرفده حفظ ایتمك
یعنی حال بوکه حق تعالی بونلرك انکار و عداوتدن قلبلرنده
اضمار ایتدکلرینی بیلور دیس یا محمد آنلری عذاب الیم ایله تبشیر ایله
اِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ
بو استثنا استثناء منقطع اولور یعنی شونلرکه اللهك
کلامنه و کلامنی تبلیغ ایدن رسولنه ایمان کتوره‌لر لسان ایله اقرار
و قلبله تصدیق ایده‌لر و مقتضاسی اولان عمل صالحاتی ایشلیه‌لر
آنلر ایچون ثواب دائم واردر که مرض و هرم کبی عذر ایله منقطع
اولماز

سورة البروج

بو سورهٔ شریفه مکهٔ مکرمه‌ده نازل اولمشدر که یکرمی ایکی آیت
و یوز طقوز کلمه و دورد یوز اوتوز حرفدر و بو سوره‌ده مؤمنلره
جفا واذا ایدنلره وعید و صبر و تحمل ایدنلره وعد بیان اولنور

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَالسَّمَاۤءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ یعنی بروج صاحبی اولان سما حقیچون
بروجدن مراد اون ایکی بروجدر که حمل ثور جوزا سرطان
اسد سنبله میزان عقرب قوس جدی دلو حوت دیو تعداد
اولنور وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ و مجیئی ایله وعد اولنان قیامت

حقیچون

حقیچون وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ شاهد ایله مشهودده اختلاف
اولندی کیمی شاهد ایله مراد یوم عرفه‌در که اول کونده حجاج
عرفاتده حاضر اولورلر و مشهود ایله مراد یوم قیامتدر که حق
تعالی اول کونك حقنده وذلك يوم مشهود بیورمشدر دیدی و ابن عباس
حضرتلرندن شاهد ایله مراد ذات حق و مشهود ایله مراد
یوم قیامت اولمق اوزره مرویدر ابن عطا و امامی خرسانی شاهد
ایله مراد ملائکه و مشهود ایله مراد انساندر دیدیلر و سائر
مفسرین یوم جمعه ایله یوم عرفه و یاخود محمد علیه السلام
ایله یوم قیامت و یا محمد علیه السلام ایله حق تعالی و یا آدم علیه
السلام ایله قیامت و یاخود حفظه ملکلر ایله بنی آدم و یا سائر
انبیا ایله محمد علیه السلام اولمق احتمالی واردر دیدیلر قُتِلَ
اَصْحَابُ الْاُخْدُودِ بو جمله جواب قسمدر لقد قتل اصحاب
الاخدود دیمکدر دیدیلر بعضیلر جواب قسم محذوفدر انکریا
اهل مکه یقتلون فی اید المؤمنین ایمدی اصحاب اخدود دیمك
اصحاب خندق دیمکدر و بو اصحاب خندقده دخی اختلاف اولندی
صحیح مسلمده روایت اولندیکه بر زمان بر پادشاهك بر ساحری
وار ایدی اول ساحر پیر اولدقده بلکه فوت اولور ملاحظه سیله
تعلیم سحر ایچون بر غلام سپارش ایدر حکمت خدا اول ساحره
کیده‌جك راهده بر راهب وار ایدی غلام کیدوب کلدکجه آشنالق

اولوب بر كون غلام ينه ساحره كيدركن بر ماره راست كلوب
غلام مزبور بر طاش آلوب يا رب اكر راهبك ديني حق ايسه بو طاش
ايله بو مار هلاك اوله ديوب طاشي آتدى واقعا مار هلاك اولدى
بو سببدن غلام صاحب حال اولوب حتى اكمه وابرصى دعا ايله
ابرا ايدردى بو حال شهرت بولوب اول ملكك بر اعمى مصاحبى وار ايدى
غلام اكا ده دعا ايدوب كوردى اولدى بو حاله ملك واقف اولدقده آدم
تعيين ايدوب راهبى ارّه ايله ايكى بيچدردى وغلامى دخى بر طاغدن
آتوب هلاك اولمسنه امر ايتدى كتدكده سفينه غرق اولوب جمله سى
هلاك اولوب غلام سالما حضور ملكه كلوب ايدى سن بنى هلاك ايده مز
سك مكر كه ناسى جمع ايدوب وبنى صلب وبعده تيركشمدن بر اوق
آلوب بسم رب الغلام ديوب باكا آته سك اول وقت امر حق ايله
بن هلاك اولورم ديو تعليم ايتدكده ملك دخى اويله ايدوب وغلام
هلاك اولدقده ناس بو حالى كوردكده امر ايتدى خندقلر قازوب وايچنه
آتش ياقديلر دينه مرتد اولميانى آتشه آتمغه باشلديلر حتى صبى اوغلى
ايله بر مرأة كتوروب آتشه القا ايده جكى زمان اولادينه ترحما تاخير
ايديجك صبى تكلمه كلوب اى انه صبر ايله حقده رجوع ايله دين حقده
بولون ديديكده صبى ايله معا كندويى اول نار سوزانه القا ايلدى
رحمهم الله مقاتلدن مرويدر كه اخاديد اوجدر برى نجرانده
وبرى شامده وبرى فارسده واقع اولمشدر كه شامده كنى بطيانوس

وفارسده كنى بخت النصر ايتمشدر بونلرك حقنده آيه نازل اولمدى
بلكه نزول قرآن نجرانده كى اخدود حقنده در ديو بيوردى انك
قصه سى بو كونه مرويدر كه عيسى عليه السلام سمايه رفعندن صكره
بر رجل مسلم دائما انجيل شريف قرائت ودين عيسى اوزره استقامت
ايدردى بر كسنه آنى اجرتله استخدام ايدر بو رجل هم خدمت
ايدوب هم انجيل شريف قرائت ايدردى اول آدمك بر قزى وار ايدى
بو حريفك حالنه نظر ايدردى بر كون كوردى كه بونك آغزندن بر نور
چقايور باباسنه كوستردى باباسى دخى بونك اصلندن سؤال ايتدكده
بن انجيل شريف قرائت ايدرم آنك نوريدر ديدى بونلر جمله ايمانه
كلوب وماعدا رجال ونسواندن سكسان كسنه ايمانه كلديلر پس
نجرانده اول وقت ملك حمير ملوكندن يوسف ذو نواس ملك بو حالى
استماع ايدوب بر خندق پيدا ايدوب وايچنه آتش ياقوب دين عيسيدن
خروج ايتمينى آتردى حتى بر صبى ايله بر خاتون كتوريلوب وصبى صاقين
رجوع ايتمه ديو تكلم ايدوب آتشه القا اولنديلر ديو مرويدر و
شاه ولايت على كرم الله وجهه حضرتلرندن مرويدر كه آتش پرست
اولان ملوك ماضيه دن بريسى سرخوش اولوب قز قرنداشيله جماع
ايدردى بو حالت شيوع بولدقده قز قرنداشندن بر تدبير طلب ايلدى
اول دخى ناس سنك امريكه مطيعدر جمع ايدوب پرستش ايدوكمز
معبودمز ايكى قرنداش بر برينى آلمغه امر ايتدى ديو بيلدر آنلر اينانورلر

بو وجهله لسان ناسدن خلاص اولورسك ديو تعليم ايلدكی اولدخی
ناسی جمع ايدوب بويلجه بلدردكده جمله انكار ايدوب بو اولماز
ديديلر پس بر مقدار ضرب ايله تخويف ايتديلر اولمدقده قتل ايله
تخويف ايتديلر اولميجه بر خندق قازديروب ايچنه آتش ياقدروب
ايناميانلری اكا القا ايدرديكی وحتی بالاده محرر اولان كبی بر خاتون
ايله بر صبی كلوب صبينك تكلميله خاتون دخی قتل اولميجه معاً
آتشه القا اولنديلر پس حق تعالی بو سورهٔ شريفه انزال ايلدكی ديو
بيوردی النار ذات الوقود وقود شعله وزبانه معناسنه يعنی اول
اخدود شعله وزبانه صاحبی بر آتش ايدی اذ هم عليها قعود اول
حينده ملك واصحابی اول خندقه قريب بر مكان مرتفعده اوتوروب
مؤمنلرك عذاب اولدوغنه نظر ايدرلردی وهم على ما يفعلون
بالمؤمنين شهود وحال بو كه اول كافرلر مؤمنينه ايتدكلری
ظلم وغدره شاهدلر ايدی ياخود اولنان غدر وظلمه حاضرلر ايدی
ديمك اولور وما نقموا منهم الا ان يؤمنوا بالله العزيز
الحميد النقم التعييب اول كافرلردن مؤمنينی هيچ بر شی ايله تعييب
ايتمديلر الا عزيز وحميد اولان حقه ايمان كتوردكلرينی تعييب
وانكار ايدرلردی ربيع ابن انسدن مرويدر كه اول ناره القا اولنان
مؤمنلره آتش مس ايتمزدن مقدم حق تعالی روحلرينی قبض ايدوب
نار اول كفار خندقده اولان كفاری يقاردی ايمدی بونده وما نقموا

قرينه سيله يؤمنوا كلمه سنه دخی ماضی معناسی ويريلور ديديلر
يا ايچون ماضی صيغه سيله كلميوب مضارع كلدكی دينور ايسه
كله جكده وجود فعلی ايماننك استقراری نكته سندن ناشيدر
الذی له ملك السموات والارض والله على كل شیء شهيد
واول عزيز وحميد اولان الله اويله اللهدر كه سموات وارضك
ملكی آنك ايچوندر وهر بر شی اوزرينه حاضر وناظردر جملهنك
افعالنی كوروب وبيلوب پس خير وشر يوم قيامتده ترتيب جزا
ايدر ان الذين فتنوا المؤمنين والمؤمنات ثم لم يتوبوا
فلهم عذاب جهنم ولهم عذاب الحريق تحقيقا شونلر كه
مؤمنين ومؤمناتی عذابه ابتلا ايلديلر وبعده تائب ومستغفر
اولمدن فوت اولديلر پس آنلر ايچون نار جهنم محققدر وزياده
ياقيجی عذاب دركاردر ايمدی عذاب جهنم كفر وعنادلرينه نظراً
وعذاب حريق مؤمنلره اذا وجفالرينه محمولدر دينلدی ان الذين
آمنوا وعملوا الصالحات لهم جنات تجری من تحتها الانهار
ذلك الفوز الكبير تحقيقا شونلر كه الله ورسولنه ايمان ايدوب
ومقتضاسی اولان عمل صالح ايله مشغول اوله لر آنلر ايچون جنات
واردر كه اشجاری تحتندن نهرلر جريان ايلر ايمدی بو جنات فوز
كبيردر كه دولت دنيا آنك يانندا صغيردر زيرا دنيا دولتی
فانی عقبا دولتی باقيدر ان بطش ربك لشديد انه هو يبدئ

ويعيد البطش الاخذ بشدّة تحقيقا سنك ربّك بطش و
اخذى شديدر وقويدر الله عظيم الشّان عدمدن وجوده كتورب
وبعد الموت ينه اعاده ايدر وهو الغفور الودود واول خالق
وغفّار تائب اولنلرك مغفرت ايدوب اطاعت ايدنلرى سور ذو
العرش المجيد مجيد عرشك صفتى اولديغى ظاهردر امّا بعضيلر
حقّك صفتيدر ديديلر واول الله علو و رفعتى اولان عرشك
صاحب و خالقيدر كه صفاتنده مجيد در يعنى واجب الوجود
تمام القدرتدر ديمك اولور فعّال لما يريد مراد ايتديكنى ايشلر
يعنى ابتدا و اعاده ده و رحمت و عذابده مراد ايتديكى وزره ايدر
كيمسه نك لا و نعمه اقتدارى يوقدر هل اتيك حديث الجنود
فرعون وثمود يا محمّد سكا فرعون و ثمود قومنك خبرى كلمديمى
يعنى سكا آنلرك قصّه لرى واصل اولديكه فرعون و جنودى حضرت
موسى عليه السّلامى و قوم ثمود حضرت صالح عليه السّلامى انكار
و تكذيبلرى ايله نيجه هلاك اولديلر ايمدى سنده متسلّى اولوب
قوميك انكار و تكذيبلرينه صبر ايدوب و اول قومه واصل اولان
مصائب بونلره دخى واصل اولمسيله تحذير ايله ديمك اولور
بل الذين كفروا فى تكذيب بلكه اول كافرلر تكذيبكده دركه
آنلرك قصّه لرينى بونلره نقلده بر فائده اولماز والله من ورائهم
محيط الله عظيم الشّان آنلرك ورالرنده محيطدر يعنى علم

الهى آنلرك هر حالنه شاملدر جميع احوالنى و اقوالنى بيلور در بل هو
قرآن مجيد بلكه آنلرك انكار ايتدكلرى قرآن مجيددر فى لوح
محفوظ لوح محفوظده ثابتدر يعنى تحريف و تبديلدن
و استراق شياطيندن مصوندر ابن عبّاس حضرتلرندن
مرويدركه ابتداء لوحده مسطور اولان لا اله الّا الله
وحده لا شريك له دينه الاسلام و محمّد عبده و رسوله
من آمن بالله و صدّق وعده و رسوله ادخله الجنّة كلامیدر

سورة الطارق

بو سورۀ شريفه مكّۀ مكرّمه ده نازل اولمشدر كه اون يدى
آيت و آلتمش بر كلمه و ايكيوز اوتوز طقوز حرفدر

بسم الله الرحمن الرحيم

والسّماء والطّارق وما ادريك ما الطّارق طارق
كيجه سير ايديجى معناسنه يعنى سمايه و طارقه قسم ايدرم كه
و يا محمّد طارق نه شى اولديغنى سكا كيم بلدردى النّجم الثّاقب
ثاقب دليجى و ضيا ويريجى معناسنه يعنى طارق نجم ثاقبدر كه
كيجه ظاهر اولوب عالمه ضيا ويرر و كوندز نهان اولور
ديمكدر كه مرويدر كه كيجه حضور رسول اللهده ايكن
ناكاه بر نجم منحط اولوب اول حوالى نور ايله طولدى
ابو طالب يا محمّد بو نه در ديو اصلندن استفسار ايتدكده

پیغمبر علیه السلام محمددر که سمادن دمی اولکندی دیو جواب
ویردی پس بو آیت نازل اولدیکه اِن كُلُّ نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ
اکر لما کلمه سی مشدد قرائت اولنور ایسه الا معناسنه اولوب
وان ادات نفی اولور پس معناهر بر نفس دکلدر الا آنک اوزرینه
حافظ بر ملک واردر که خیر وشر آنک اعمالنی حفظ ایدوب
یوم جزاده ابراز ایدر دیمک اولور واکر لما تخفیف ایله قرائت
اولنور ایسه لام تاکید ایچون اولوب وما کلمه سی زائد اولور بو
تقدیرجه معناهر بر نفسه بر ملک حافظ واردر که حفظ
اعمال ایدر دیمک اولور فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ پس انسان
نظر ایلسونکه نه دن خلق اولندیکی خُلِقَ مِنْ مَاءٍ دَافِقٍ دافق
آتلوب چقان صو یقال ماء دافق ای ذی قوة یعنی رحمه صب
اولنان مادن خلق اولندی يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ
الترىبه بالفتح والكسر کوکس کموکی که عظم الصدر معناسنه
جمعی ترائب کلور دایمدی اول ماء دافقکه مراد مینیدر رجلک
صلب بینی ایله مرأنک عظام صدری بیندن چقار اِنَّهُ عَلَى
رَجْعِهِ لَقَادِرٌ یعنی انسانی میندن خلق ایدن خلاق لم یزل
رجعی اوزره یعنی بعد الموت ینه اعاده سی اوزره قادردر يَوْمَ
تُبْلَى السَّرَائِرُ اول کونده پنهان اولان سرائر آشکار اولور
فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ پس اول کونده کافران ومنکران ایچون

کندولره اولنه جق عذابی دفعه بر قوة ویاردم ایده جک
ناصر یوقدر وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ رجع صاحبی اولان سما
حقیچون یعنی وقت وقت یغمور یغدیران سما حقیچون وَالْأَرْضِ
ذَاتِ الصَّدْعِ الصدع یا یجی یقال صدعه ای شقه یعنی
عیون ما ایله وکیاه ایله منشق اولان ارض حقیچون اِنَّهُ لَقَوْلٌ
فَصْلٌ وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ جواب قسمدر وفصل فاصل معناسنه
مصدردر یعنی بمعنی فاعلدر یعنی تحقیقا قرآن بر قول فاصلدر
که حق وباطل میاننی فرق وتمییز ایدر اِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا
وَأَكِيدُ كَيْدًا تحقیقا بو کفار مکه بو واضح البیان اولان
قرآنی قبول اتمیوب ابطال وانکار ایچون حیله یه سالک
اولورلر ایمدی بنده آنلره مکر اتمکله مکر ایده رم یعنی دنیا و
آخرتده جزالرینی ترتیب ایده رم دیمک اولور فَمَهِّلِ
الْكَافِرِينَ أَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا پس یا محمد سن کافرلره
مهلت ویرکه عمر دنیا نقدر طویل اولور ایسه ده آخرتک
عمر دائماسنه نسبت اقل قلیلدر دیمک اولور

سورة الاعلى

بو سورۀ شریفه مکۀ مکرمه ده نازل اولمشدر که اون
طقوز آیت ویتمش ایکی کلمه وایکیوز یتمش حرفدر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سبح اسم ربك الاعلى يا محمد ربّ تعالینك اسمنی
اسنادی صحیح اولمیان معانیدن تنزیه و تقدیس ایله که
اول قهر و اقتدار ایله عالیدر معلوم اوله که الهیات
اصلدر و نبوات فرعدر بو جهتدن قرآن کریم ابتدا الهیات
ایله تقریره شروع اولنوب ایمدی بو سوره ده دخی حق
تعالی الهیات ایله بدء ایدوب سبح اسم ربك الاعلی بیوردی
معناه انه اعلی من مثالیة جمیع الممکنات و مشابهة کل
المحدثات لانها مرکبة من المادة والصورة باعتبار الاول اما
و من الجنس والفصل باعتبار الثانی و من قبول التغیّر والفنا
فی الذات و اما فی الصفات و فیه لطیفة اخری لا یمکن
ذکرها و بو مقامده اسمدن مراد ذاتدر زیرا اسم و
صفات ذاتك غیری دکلدر و مرویدر که بو آیت نازل اولدقده
رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم بونی سجده لریکزده
قرائت ایدك دیو امر ایلدی بعده فسبح باسم ربك العظیم
آیتی نازل اولدقده بونی رکوعلرکزده قرائت ایدك دیو
امر ایلدی یعنی بو معناده اولان سبحان ربی العظیم و سبحان
ربی الاعلی دیمکی تعلیم ایلدی بیوردیلر و بو تعلیمدن مقدم
اللهم لك سجدت و اللهم لك رکعت دیرلر ایدی و امر و جوبی

دکلدر استحباب ایچوندر الذی خلق فسوی اول الله تعالی
سنی خلق ایلدی و خلقتکده تسویه و تعدیل ایلدی اشارة الی
ما فی ابدانها من العجایب والذی قدر فهدی و هذه الآیة
اشارة الی ما فی نفوسها من الغرائب یعنی اول الله تعالی سنی
خلق و تسویه ایدوب نفس او زرینه اقتضا ایدن امری
تقدیر ایلدی پس اول مقدره هدایت ایلدی یعنی طریقه ارشاده
ایلدی مثلا هنوز طوغمش صبیه سود امقمکی تقدیر ایلدی
و کمسنه تعلیم اتمکسزین امکه ارشاد ایلدی مرویدر که بر
افعی یه بیك سنه عمردن صکره عمی طاری اولورایمش و بر درختك
ییراغی اول عمی یه دوا ایمش و اول مار نابینا نیجه منزل مسافه
دن کلوب و طاغلرده اول آغجی بولوب و ییراغنی چشمنه سوردر
ایمش و عمی دن خلاص اولور ایمش ایمدی بو حالی اول مار
بیماره یه تفهیم ایتمك قدرتی واردر انصاف ایله ایشته حق تعالی
بر صاحب قدرتدرکه جمیع اشیاده منافعی خلق ایلدی و محتاج
اولنلره طریقنی بلدردی بنی آدمده اولان عجائب و غرائب
صنعنی نهایتدن صکره نباتدن ماخوذ اولان دلایله شروع
ایدوب بیوردی والذی اخرج المرعی فجعله غثاء احوی اقوی
و زننده قویوسیل اولوب و قرایه مائل اولان لسنه و غثاء
سیل صویونك اوزرنده اولان چور چوب ایمدی اول الله

ذو الجلال برقادر لايزالدر كه مرعى نى اخراج ايلدى يعنى
داوابك يبه جكى كاشبز قورى قلدى زيرا البته دواب يازين
تازه وتر وسبز كياهه وقشين قورى كياهه محتاجدر
ايمدى حكيم مطلق اولان الله تعالى آنى بيلوب ومقتضاسى
اوزره ايدر بونك شكرينى وحقك قدرتنى بيلمك لازمدر پس
بارى تعالى عز اسمه الهياتى تقرير ايدوب امر نبوتى كاتابع قلدى
زيرا معلومدر كه انبيانك كمالى دورت امرك حصوليدر ابتدا
الهيات ثانى قوة نظريه ثالث كمال قوة عمليه رابع غيرك قوة
نظريه وقوة عمليه سنى تكميله قدرتدر ولا شك ان القوة
النظرية اشرف من العملية فهذا البيان تقتضى ان يقع الابتدا
اولا وبشرح قوة النظرية وثالثاً يشرح قوة العملية وثالثا
بكيفية حاله فى القدرة على تكميل قوة النظرية التى الناقصين
فاذا ظهر كماله فى هذه المقامات الاربعة فحينئذ يظهر
انه بلغ فى صفته النبوة والرسالة الى الغاية القصوى اذا عرفت
هذا فنقول انه تعالى لما ذكر اصول الهيات واراد الشروع
فى صفات النبوة فقال سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنْسَى ان نفسك
نفس قدسية امنة من الغلط والنسيان اِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ
ان يجعل بمقتضى الجبلية الانسانية والطينة البشرية يعنى
يا محمد بز سكا قرآنى جبريل واسطه سيله تعليم ايلدك

پس سن آنى اونتماز سك مكر اذن حق ايله اوله ايمدى بو نسياندن
مراد نسخ طريقيله اولان نسيان اولمه سنده اشتباه يوقدر
زيرا مرويدر كه سورۀ احزاب سورۀ بقره مقداري ايدى الآن
اولديغى قدر قالوب باقيسى بطريق النسخ فراموش اولندى
ثم اتبعه بيان كمال حاله فى القوة العلمية فقال اِنَّهُ يَعْلَمُ
الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى وَنُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرَى معناه انا نقوى دواعيك
فى الاعمال التى تفيد اليسر والسعادة فى الدنيا والاخرة يعنى
تحقيقا الله تعالى اظهار واخفا اولنان اشيانك جمله سين بيلور
ويا محمد بز سنى دنيا وآخرتده يسر وسعادتى مفيد اولان
اعمالده دواعيه لر ايله تقويه ايده رز وخصوصا حفظ قرآنى
آسان ايده رز ديمك اولور ثم لما بين كمال حاله فى هذين المقامين
اتبعه بيان امره بان يشتغل بتكميل الناقصين وارشاد
المحابين فقال فَذَكِّرْ اِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرَى فقوله فذكر امر بارشاد
الناقصين فقوله ان نفعت الذكرى تنبيه على انه ليس كل
من يسمع ذلك الذكر انتفع به يعنى يا محمد ناقصينى ارشاد
ايله پس احكام قرآنى آنلره ذكر ايله ذكرك آنلره فائده ايدرسه
آنلرده انتفاع ايدوب ومنتفع اولور زيرا بو كلامده تنبيه
وارد ركه اول ذكرى هر استماع ايدن منتفع اوله مز زيرا نفس
ناطقه مختلفدر بعضيسى منتفع اولوب وبعضيسى اوله مز

وبلکه بعضیسنه استماعی ضرر اولور که قلبنده جسد داعیه سی پیدا
اولمغله جهل وعناد اوزره اصرار ایدر پس بو قسمین یعنی
تذکیر کندویه نفع ویروب یا خود ویرمیه نك حالنی بیان ایدوب
بیورر سَيَذَّكَّرُ مَنْ يَخْشَى وَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى الَّذِي يَصْلَى النَّارَ
الْكُبْرَى فبین ان صفته من ینتفع بهذا التذکیر هو ان یکون
الخوف غالبا علی قلبه والخشیة مستولیة علی روحه فلاجل
ذلك الخوف یطلب زاد المعاد فلاجرم ینتفع هذا المحق واما
الذی لا ینتفع بهذا التذکیر فتباعد منه ویجتنب عن القرب
فهو النفس الموصوفة بکونه اشقی فانها تبقی فی عناء هذا العالم
وبعد الموت تقع فی نیران الخسران الوحشة یعنی قلب وروحه
خوف وخشیة مستولی اولان کمسنه البته قران ایله متعظ
اولوب زاد معاد تحصیلنه اولوب واشقی اولان متعظ اولیوب
تجنب ایدر ونار کبرایه داخل اولور ایمدی ای نور دیده م بو آیتدن
مستفاد اولورکه مؤمن اولان دائما طالب نصیحت اولمه لیدر
ابد ایدر وما درینك نصیحتیله عامل اولوب بعده استادینك
وبعده قران واحادیثه دقتله ناظر اولوب مقتضاسیله عمل
ایلیه بویله اولان کمسنه الهامات ربانیه یه مستحق اولور فلما بین هذا
زاد فی صفته فقال ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى وانما قال ثم
لا یموت فیها لما اثبت ان النفس لا تموت بموت البدن وانما

قال ولا یحیی لانها وان بقیت حیة کنها بقیت فی العذاب و
الموت خیر من هذا الحیوة یعنی بونلر ناره داخل اولدقلرنده اول
نارده اثنی موت طاری اولمازکه عذابدن استراحت ایده لر وکندو
لره نفع ویرر بر حیات دخی اولمازکه تا که حق تعالی تذکیر ایله
منتفع اولمیانك وعیدینی بیان ایدوب ومنتفع اولانك
حالنی دخی بیان ایدوب بیورر قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى تحقیق
تزکی ایدن من فلاح بولور تعلیم انبیادن وتذکیر وارشاد
دن مراد نفسدن اخلاق ذمیمهٔ ظلمانیه ازاله وصفات
حمیدهٔ روحانیه تحصیلدر پس اکتساب صفات حمیده ازاله
صفات مذمومیه محتاج اولدیسه حق تعالی اولا قد افلح
من تزکی بیوروب ثانیا وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى بیوردی وهو
اشارة الی استعداد الانسان فی تکمیل قوة النظریة بارشاد
الانبیاء علیهم السلام فقوله فصلی اشارة الی استعداده
فی تکمیل قوة العلمیة بارشادهم وهدایتهم بعض محققین
قد افلح من تزکی وذکر اسم ربه منازل سلوکه اشارتدر دیدیلر
زیرا ابتدا توبه وانابه ایله حقه رجوع ایدوب مجاهده و
پرهیز ایله ازالهٔ صفات مذمومه واکتساب صفات حمیده
ایدوب وذکر اسم ربه مفادنجه ذکر لسانی وروحی ایله رتبه
واصل اولوب فصلی اشارتی اوزره تقرب وعروج واقع

حلقله

اولوب فانی وحقله باقی اوله لردیمك اولورو بیّن ان
ذلك الاعراض انما تولد عن حب الدنیا وقوة الرغبة فیها
فقال بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا یعنی بلکه سزلر حیات
دنیانی حیات اخرة اوزره تقدیم واختیار ایله هزکر آخرت
ایچون اولنان وعظ ونصیحتی قبول اتمزسکز دیمك اولور
ثم بیّن ان الرغبة فی روحانیات التی تحصل فی عالم الاخرة
علی اللذاة هذه الدنیا من وجهین احدهما انها خیر من اللذات
الجسمانیة وقد سبق تقریره والثانی انها تبقی من هذه الجسمانیات
وذلك معلوم بالضرورة فقال وَالْاٰخِرَةُ خَيْرٌ وَاَبْقٰى واعلم
انه ظهر بهذه الایات امور اربعة اولها احوال الهیات
وثانیها صفات النبی والرسول وثالثها انقلهام المستمعین
الی من ینتفع به وبیان احوال کل واحد من هذه القسمین و
رابعها التنبیه علی ان خیرات الاخرة افضل وابقی من خیرات
هذه الدنیا وافضل الابقی اولی بالتحصیل وعند هذا قد
تم کل ما یحتاج الانسان الیه فی معرفة المبدء ومعرفة صفات
الانبیاء علیهم السلام ومعرفة احوال النفس ومعرفة الاخرة
ثم ختم السورة بقوله اِنَّ هٰذَا لَفِى الصُّحُفِ الْاُولٰى صُحُفِ اِبْرٰهِيمَ
وَمُوسٰى والمعنی ان کل من جاء من الانبیاء فانزل الله علیهم
کتابا او صحیفة فالمقصود منه لیس الا لهذه المراتب الاربعة

المذكورة

المذکورة ومن وقف علی اسرار هذه السورة علی الوجه
الذی حققناه علی ان حقیقة القول فی النبوة لیس الا ما
ذکرناه یعنی بو سورهٔ شریفه ده تحقیق اولندیغی اوزره صحف
اولی ده کی صحف ابراهیم وصحف موسی دخی بویله در یعنی بو
مراتب اربعهٔ مذکوره اوزره در بر کمسنه که بو مراتب
واقف اوله نبوتده حقیقتده قول بو مراتب اوزره اولدیغنه
واقف اولور پس صحف ابراهیم وموسی دخی بو اسلوب اوزره
بیورلدیمك اولور مرویدر که رسول اکرمدن پیغمبران
اوزره نه مقدار کتاب وصحف نازل اولدی دیو سؤال ایتدکلرنده
حضرت ادمه اون صحف وحضرت ادریسه اللی صحف
وحضرت ابراهیمه اوتوز صحف وحضرت موسی یه توریت
وحضرت عیسی یه انجیل وحضرت داوده زبور وبکا ده قرآن
نازل اولدی دیو بیوردی

سورة الغاشیة

بو سورهٔ شریفه دخی مکهٔ مکرمه ده نازل اولمشدر که اون
التی آیت ویتمش ایکی کلمه واوچیوز طقسان بر حرفدر

بسم الله الرحمن الرحیم

هَلْ اَتٰيكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ لفظ هل تقرب وتحقیق ایچوندر
وغاشیه عبد الله ابن عباس وضحاك وقتاده وحسن بصری

عندلرنده قيامتك اسميدر آنك شدتى وهولى عقلى غشى ايدر
وبعض علماء مفسرين عندنده مراد آتشدر فامنوا ان تاتيهم
غاشية من عذاب الله ده غاشيه آتش معناسنه اولديغى كبى
پس يا محمد سكا خبر قيامت ياخود خبر آتش دوزخ واصل اولديكه
آنك مثللو شى اولديغنى بيلورسك **وجوه يومئذ خاشعة**
خاشعة اى ذليلة يعنى اول كونده وجهلر ذليله در جائزدركه
ذكر جزو اراده كل طريقيله مجازا وجهدن مراد ذاتدر وله كل
شئ هالك الا وجهه آيتنده اولديغى كبى **عاملة ناصبة** تعمل
ما تتعب فيه كجر السلاسل وخوضها فى النار خوض الابل
فى الاصل والصعود والهبوط فى تلالها ووهادها او عملت
ونصبت فى الاعمال لا تنفعها يومئذ يعنى آنلر اول كونده مشقتلو
عمل وايشلر سلاسل واغلال چكمك كبى وآتشدن طاغلره ايوب چيقمه
كبى ياخود آنلر دنياده زحمت ومشقت ارتكاب ايدرلر ايدى اديان
باطله لرينه خدمت ايتمكده كه اول كونده بر فائده سى اولميغندن
ماعدا اول ايتدكلرينك دخى جزاسنى چكر ديمك اولور **تصلى**
نارا حامية تصلى نارا اى تدخلها حامية اى متناهية
فى الحر اى ايمدى آنلر زياده حرارتلى آتشه داخل اولور ابو
عمرو ويعقوب وابو بكر ضم تا ايله تصلى قرائت ايدر وبعض
دخى تشديد ايله تصلى قرائت ايدر مبالغه ايچون **تسقى**

من عين آنية الآنية وقد انتهى حرها يعنى آنلر حرى نهايت
بولمش عيندن اسقا اولنورلر **ليس لهم طعام الا من**
ضريع ضريع شبرق ديدكلرى اظفار هره كبى بر شوكه دركه
تازه ايكن دوه لر اكل ايدر قورودقده اكل ايدمز وبعضيلر
ضريعدن مراد بر شجرۀ ناريه دركه ضريعه مشابهدر ديديلر
يعنى آنلر ايچون جهنمده بر طعام يوقدر الا طعام مكر اول
ضريع شوكه در ياخود ضريعه مشابه بر شجرۀ ناريه در ديمك
اولور مرويدر كه كفار اهل مكه بو آيتى استماع ايتدكلرنده
استهزاءً دنياده دوه لر بونى اكل ايدوب سمين اولورلر نه
مانع بزده آخرتده آنى اكل ايدوب سمين اولورز ديديلر
پس بو آيت نازل اولدى **لا يسمن ولا يغنى من جوع** ايمدى
طعامدن مراد البته آجلغى ازاله وسمين اولمه دركن
ضريع نه جوعى دفع ايدر ونه سمينه فائده سى واردر پس
بارى تعالى اول كونده كفارك حالنى بيان ايتدكدنصكره مؤمنينك
دخى كيفيتنى بيانه شروع ايدوب بيوردى **وجوه يومئذ ناعمة**
لسعيها راضية بو جمله جملۀ مستأنفه اولور وجوه
ايله مراد بو مقامده دخى ذكر جزو اراده كل طريقيله ذاتلردر
وناعمه ديمك ذات بهجة ياخود متنعمه ديمكدر پس معنا
اول كونده بر ذاتلر دخى واردر كه بهجت صاحبيدر

یاخود متنعمه دردنیاده طاعات حقه سعی اتملرندن
راضیه دریعنی اول سعیلری مقابلی ثواب وجزا كوروب
راضی اولودلر فی جنة عالیة لا تسمع فیها لاغیة ای
لغوا او كلمة ذات لغو او نفسا تلغوا فان كلام اهل
الجنة الذكر یعنی انلر جنت عالیه ده ذوق وصفاده وذكرده
دركه آنده بر كلمهٔ لغو استماع ایتمزلر فیها عین جاریة
فیها سرر مرفوعة جاریة ای یجری ماؤها ولا تنقطع
وسرر سریرك جمعیدر تخته لر دیمكدر سرر مرفوعة ای
رفیعة السمك او القدر یعنی اول جنتده ماء جاریه لر وار
دركه دائما جریان ایدوب هرگز منقطع اولمازلر وتخته
رفیعه لر وار دركه اهل جنت اوزرنده اوتورماق ایچون
واكواب موضوعة الاكواب جمع كوب وهو اناء لا عروة
له ودخی اول عینك كنارنده مدور قولپسز كاسه لر مهیا
دركه طلب اولندقده بلا زحمة نوش ایتمك ایچون
ونمارق مصفوفة النمارق جمع نمرقة یصدقلر دیمكدر
ودخی جنتده تختلر وصدرلر اوزرنده دزلمش یصدقلر وار
در اتكا ایدوب راحت ایچون وزرابی مبثوثة زرابی
زربیه نك جمعیدر بسط فاخره معناسنه مبثوثة مبسوطة
دیمكدر یعنی بساط فاخره ایله دوشنمشدر دیمك اولور

پس بنه حق تعالی مؤمنلره واصل اوله جق نعمتی بیاندنصكره
نقل كلام ایدوب دنیاده مشاهده ایتدیكنز كمال قدرتمی
تامل وتفكر ایدك كه بونلری خلق وایجاددن اصعبدر دیو
اخطاره شروع ایدوب بیورر افلا ینظرون الی الابل
كیف خلقت بونده كی استفهام توبیخ ایچوندر یعنی بونلر
دائما مالوف اولدقلری دوه یه ناظر اولمازمیكه نه كیفیتده
خلق اولندی یعنی دوه نك خلقتنه نظر عبرت ایله ناظر اولانلر
حقك كمال قدرتنی وحسن تدبیرنی وهر نه مراد ایدرسه خلق
ایده جكنی فهم ایدر شول حیثیتله كه بلاد بعیده یه حمل ثقیلی
كتوروب بو قدر كبر جثه مثله صاحبنه مطیع اولوب زمینه
چكوب وقت القارده مراد اولندیغی طرفه یدلور ولو بر صبی ده
اولسه شركشلك ایتمز واون كوندن زیاده صوسزلغه طیانور
ذكر دوه تخصیص اولنوب فیل آندن عظیم الجثه ایكن ذكر
اولنمه مسی عربلر فیلی بلمیوب دوه ایله مالوفیتلرینه بناءدر
وبعضیلر علی طریق الاستعاره ابلدن مراد سحابدر دیدیلر
والی السماء كیف رفعت ودخی سمایه ناظر اولمازلرمیكه
بغیر عمد نیجه رفع اولندی والی الجبال كیف نصبت ودخی جبالی كورمز
لرمیكه ارضه میل وحركت اتمسون دیو نیجه نصب اولندی
والی الارض كیف سطحت ای بسطت ودخی ارضه نظر ایتمزلرمیكه

سیر واستقرار آنسا اولەدیو نیجە بسط اولندیکی بس معنادە ایا آنلر بسائط
ومرکبات نظر ایتمزلرمیکە عندلرندە حقک قدرتی محقق اولوب بعثەدخی
اقتداریتنی انکار ایتمیەلر بو جهتدن امر معادی تعقیب ایدوب
رسولنە تذکیر ایلە امر بیوردی فذکر انما انت مذکر فلا
علیک ان لم ینظروا ولم یذکروا اذ ما علیک الا البلاغ
یعنی یا محمد بو بنم قوتم وقدرتمی آنلرە تذکیر ایلە اکر آنلر بو قدرتمە
نظر ایتمیوب وتذکیر ایتمزلر ایسە مغموم اولمە زیرا سنک
اوزریکە لازم اولان انجق ابلاغدر لست علیهم بمصیطر
ای بمسلط یعنی یا محمد سن آنلرک اوزرینە مسلط دکلسنکە
انکر زور ایلە ایمانە کتورەسین الا من تولی وکفر فیعذبه
الله العذاب الاکبر الا بوندە استثنا منقطعدر لکن
معناسنە یعنی یا محمد شول من کە ایماندن تولی واعراض
ایدوب منکر وکافر اولە پس آنی الله تعالی عذاب اکبر ایلە تعذیب
ایدر بعضیلر الا ای استثنا متصلدر دیدیلر زیرا کفار
ایلە جهاد وانلرە قتل اوزرە تسلطدر کویا حق تعالی انلرە
دنیادە جهاد ایلە واخرتدە عذاب اکبر ایلە وعید ایتمش
اولوب ومابیندە اولان اعراض اولور ان الینا ایابهم
ایابهم ای رجوعهم یعنی تحقیقا آنلرک ایاب ورجوعی بزەدر
ثم ان علینا حسابهم وبوندنصکرە آنلرک حسابلری محشردە بزم
اوزریمزەدر بو مقامدە خبرک تقدیمی تخصیص ووعیدە مبالغه ایچون

اولور

سورة الفجر

بو سورۀ شریفه دخی مکۀ مکرمەدە نازل اولمشدرکە
یکرمی طقوز آیت وعند البعض وتوز آیت ویوز
یدی کلمە وبشیوز طقسان یدی حرفدر

بسم الله الرحمن الرحیم

والفجر اقسم بالصبح او فلقه کقوله تعالی والصبح اذا
تنفس او بصلوته ایمدی حق صبحە یاخود صلاة صبحە
قسم ایدر ولیال عشر ایمدی لیال عشردن مراد عشر ذی الحجة
دردیدیکی بو جهتدن فجر ایلە مراد صبح عرفە یاخود صبح
عید اضحی یاخود صبح عشر اخیر رمضان شریفدر دیدیلر
ولیال کلمەسی تنکیر ایلە ایرادی اولنمەسی تعظیم ایچوندر والشفع
والوتر شفع ووتر ایلە مراد کلی اشیادر دیدیلر زیرا اشیا
یا زوجدر یا فرددر پس زوج وفردە قسم ایدەرم دیمک
کلی اشیایە قسم ایدەرم دیمک اولور یاخود شفع ایلە مراد
من کل شیء خلقنا زوجین مفادینجە خلق ووتر ایلە مراد
خالقدر دیدیکی یاخود مراد مطلقا زوجیت وفردیتدر دیدیلر
ودخی تاویلات کثیرە ایلە تاویل ایلمشلر لکن ذهنە اقرب اولان
بونلردر واللیل اذا یسر اذا یسرای اذا یمضی یعنی سیر وذهاب
ویا مجیء واقبال ایدن لیل حقیچون هل فی ذلک قسم لذی حجر

ای خلف یعنی بو قسمده یاخود مقسم به ده قسم وخلف وار
دردیمی حجر صاحب عقل ایچون یعنی صاحب عقل بیلورکه بو
قسم عظیمدر ایمدی بو مقامده مقسوم علیه محذوفدر
لیعذبن دیمکدر الم تر کیف فعل ربک بعاد یعنی اولاد
عاد بن عوص بن ارم بن سام بن نوح قوم هود وسموا
باسم ابیهم کما سمی بنو هاشم باسمه ارم ذات العماد عطف
بیان لعاد علی تقدیر مضاف ای سبط ارم او اهل ارم ان صح
اسم بلدتهم وقیل سمی اوائلهم وهم عاد الاولی باسم
جدهم ومنع صرفه للعلمیة والتانیث ذات العماد ای ذات
البناء الرفیعة یعنی اشیاء مذکوره یه قسم ایدرمکه البته
اول کافرلر عذاب اولنورلر یعنی یا محمد سنک معلومک
اولمادیمی که حق تعالی قوم عاده نه کیفیتله عذاب ایلدیکه
آنلر سبط ارم ویا اهل ارمدر اگر بلده‌لری اسمی ارم ایدوکی
صحیح ایسه آنلر ذات العمادکه بناء رفیعه ویا رفعت وثبات
صاحبیدر وارم غیر منصرفدرکه جر وتنوین قبول ایتمز
زیرا کندنده علمیت وتانیث واردر مرویدرکه بو قوم عادک
ایچنده دوتیوز ذرع قامتلی کمسنه‌لر بولنور ایمش وعاد باباسنک
قامتی التمش گز اولور ایمش التی لم یخلق مثلها فی البلاد
صفة الاخری والضمیر لها سواء جعلت اسم قبیلة او البلدة

یعنی اویله ارمکه بلاد ایچره آنک مثلی خلق اولنمدی دیمک
اولنور و بونک قصه‌سی بودرکه عادک ایکی اوغلی وار ایدیکه
برینک اسمی شداد و برینک اسمی شدید ایدی شدید فوت اولوب
شداد ملک ودولتی تماماً ضبط ایلدکدن بعده وصف جنتی استماع
ایلدکدنصکره بن دخی بونک مثلنی بنا ایدرم دیو یمن
جانبنده بر بنایه مباشرت ایلدیکه دیوارینک کرپچلری
زر احمردن ونقره خامدن اون ایکی بیک کنگره‌لی بر بنا
وضع ایلدی وکمال غروبت اوزره بر ماء لطیف بولوب
حوضلرینه جاری ایلدی ودرون حوضلره زیر یرینه جواهر
آبدار دوکدی وقصورلرینک جدارلرینی مشبک ایدوب مشک
اذفر وعنبر اشهب ایله مملو ایلدی تمام نقود جهان اول سرایه
صرف اولندی تمامی خبری واصل اولدقده توابع ولواحقیله
سیرینه عزیمت ایدوب برگون وبرگیجه مسافه قالدقده حق
تعالینک امریله سما جانبندن بر صیحه پیدا اولوب جمله‌سی
هلاک اولدیلر وثمود الذین جابوا الصخر بالواد الصخر
بیوک قتی طاش دیمکدر یعنی یا محمد قوم ثمودک دخی خبری
سکا واصل اولمدیمی که آنلر وادی القراده بیوک طاشلری
قطع ایدوب منازل اتخاذ ایدرلر ایدی مرویدرکه طاشدن
اولمق اوزره بیک یدی یوز مدینه بنا ایلمشلر وفرعون ذی الاوتاد

ودخی یا محمد حق تعالی اوتاد صاحبی فرعونه ایتدیکی عذاب سکا
واصل اولمدیمی فرعونه صاحب اوتاد دینلمک عسکر وخیامنک
کثرتندن یاخود خلقی اوتاد ایله تعذیب ایتدیکندن ناشیدر
اَلَّذِينَ طَغَوْا فِى الْبِلَادِ اینمدی اول عاد وثمود وفرعون بلادده طاغی
اولدیلر **فَاَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ** واول بلادده ظلم وکفر ایله فسادی
زیاده ایتدیلر **فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ** سوط بونده
نصیب وحصه معناسنه در پس حق تعالی آنلرک اوزرینه نصیب
وحصه‌لری اولان عذابی دوکدی **اِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ** تحقیقا
یا محمد سنک ربک عصاة کافرینی تعذیب ایچون مرصادده
مترقبدر وقت وزمانی کلدکده فوت ایتمیوب البته عذاب ایدر
دیمک اولور قصه هلاک فرعون دخی بوکونه منقولدرکه با
فرمان الهی حضرت موسی علیه السلام ایله بنی اسرائیل برشبانکاه
بحر قلزم جانبنه کیدرکن فرعون خبر آلوب عسکر بی‌شمار ایله بنی
اسرائیلک اردنجه ایلغار ایتدی چونکه بنی اسرائیل بحر قلزمه واصل
اولدیلر اوکلرنده دریا وآردلرنده دشمان اولدیغندن حیران
قالدیلر بو مدده حضرت موسی عصا ایله بحره ضرب ایتدکده
طریقلر پیدا اولوب دخول ایله امر ایتدکده اشرف بنی اسرائیلدن
یوشع بن نون وکالوب بن یوحنا دریایه دخوله جرأت ایتدکده
جمله‌سی داخل اولوب اوته جانبه کچمیه راهی اولدیلر بوحینده فرعون

قطبلر ایله یتشوب بونلرک دریاده کتدکلرین کوریجک قومنی
کیرمکدن منع ایدوب دریا بنم هیبت وحشمتمدن موسی‌نی
وقومنی هلاک ایتمک ایچون کوجه‌لر پیدا ایتدی دیدی پس قومندن
بری حضرت موسی‌نک اردنجه یتشمکه برراه کوستردی کتمک
صددنده ایکن جبرئیل علیه السلام برمادیانه سوار اولوب سپاهی
شکلنده نمایان اولوب دریایه دخول وآنلری کیرمکه اقدام ایدنجه
اسب فرعون مادیانک قوقوسنی آلوب دریایه کیردی وفرمان
الهی ایله ملائکه کرام دخی لشکرینی دریایه سوق ایتدکده نا
چار جمله‌سی دریایه کیروب هلاک اولدیلر وقوم موسی بونلرک
هلاک اولدقلرین مشاهده ایتدکلرنده قادر اولدقلری قدر
آلات اسلحه‌لرین آلوب شکر یزدان ایتدیلر **فَاَمَّا الْاِنْسَانُ
اِذَا مَا ابْتَلٰيهُ رَبُّهُ فَاَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّى اَكْرَمَنِ**
انسان مبتدا اکرمن خبریدر اما همت وسعی دنیایه ولذات
دنیایه مصروف اولان انسانه قچن حق تعالی تجربه واختیار ایله
دنیایی ویروب بو طریقله اکا اکراما نعمت ووسعت ویرسه
ربیم بنی خلق اوزره تفضیل ایلدی دیر **وَاَمَّا اِذَا مَا ابْتَلٰيهُ
فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّى اَهَانَنِ** واما اول انسانکه
حق تعالی آنی فقر ایله تجربه ایدوب ورزقنی از ایلسه قصور
نظرندن وسوء فکرندن ربیم بکا اهانت ایلدی دیر **كَلَّا**

ایمدی حال انسانک زعم ایتدیکی کبی دکلدر یعنی بنم انسانه توسیع
ورزق ودنیا ویردیکیم آنی سایر اوزرینه تفضیل ایتدیکیمدن
ورزقنی تقلیل ایدوب فقر ایتدیکیم اهانتدن دکلدکه من جهت
الدنیا اولان عزت وذلت اکرام واهانته مصروف اولنمازبلکه
اهانت واکرام من جهت الاخرة اولورکه دنیاده قوللریمه اکرامم
معرفت وطاعته توفیق ایتمکله واهانتم آندن معرفتی نزع ایدوب
وطریق ضلالته اضلال ایله اولور بَل لَا تُكرِمُونَ اليَتِيمَ وَلَا
تَحَاضُّونَ عَلَى طَعَامِ المِسكِينِ بلکه انلرک فعلی قوللرندن اسوء
وفحش درماله حرص وطمعلرندن یتیمه نفقه وکسوه ایله
اکرام اتمزلر وَتَأكُلُونَ التُّرَاثَ تراث میراث معناسنه در اصلی
وارث در واو مضمومه تا یه تبدیل اولنوب تراث دینور یعنی انلر
مال میراث اکل ایدرلر اَكلًا لَمًّا اللم ای جمع بین الحلال
والحرام یعنی حلال وحرام بینینی جمع ایله اکل ایدرلر زیرا انلر
نساء وصبیانی توریث اتمزلر عادت عرب بوایدیکه یتیمانک
میراثنی اکل ایتمکه دخل وتعرض ایدرلردی حتی بوآیت ابوجهل
حقنده در دیو روایت اولندی زیرا آنک عادتی بچون بری حسته
اولسه یانته کلوب کندوتی وصی نصب ایدردی اول یتیمک مال
موروثنی ضبط ایتمک ایچون وَتُحِبُّونَ المَالَ حُبًّا جَمًّا
جم کثیر معناسنه در ودخی انلر کمال حرص وطمعلرندن مالی

حب کثیر ایله سورلرایدی دیمک اولورابوعمرو وسهل
ویعقوب لایکرمون ویحبون دیو یا ایله قرائت ایدوب
باقیلر تا ایله قرائت ایدرلر كَلَّا ردع لهم عن ذلك
وانکار ما بعده ووعید علیه یعنی بو سزک فعلکز مردود
ومذمومدر اِذَا دُكَّتِ الاَرضُ دَكًّا دَكًّا الدك بر نسنه‌یی
خرده ایتمکه دینور دکا دکا دیمک دکا بعد دک دیمکدر یعنی
وقتا که ارض تکرار تکرار حرکت ایتمکله پاره پاره اولوب جبال
وتلال ارضله مساوی یاخود هباء منبث اولدقده وَ
جَاءَ رَبُّكَ جاء بونده ظهور معناسنه اولور یعنی حقک
آیات وقدرتی واثار قهری ظاهر اولدقده وَالمَلَكُ صَفًّا
صَفًّا وملائک بحسب مراتبهم ومنازلهم صف صف حضور
معنویه حقده امر الهیه به نکران اولدقده وَجِيءَ يَومَئِذٍ
بِجَهَنَّمَ اول کونده جهنم کتورلدکده وفی الحدیث یؤتی
بجهنم يومئذ لها سبعون الف زمام مع كل زمام
سبعون الف ملك يجرونها يَومَئِذٍ بدل من اذا دكت
يَتَذَكَّرُ الاِنسَانُ ای یتذکر معاصیه اویتعظ لانه یعلم
قبحها فیندم علیها وَاَنَّى لَهُ الذِّكرَى این منفعة الذکری
یعنی اول کونده انسان دنیاده کی معاصیسی تذکر وتفکر
ایدر یاخود متعظ اولوب اتدیکینک حسن وقبحنی

اكليوب نادم اولور لكن بو ندامتك و متعظ اولمنك فائدهسی
نه در يعنی وقت ندم و توبه كچدی بو ندمك فائدهسی يوقدر
يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي اول وقت اول انسان
كافرينه او عزاديغين بيلوب نه اوليدی اشبو اخرتده كی حياتم
ايچون اعتقاد صحيح و عمل صالح تقديم ايتمش اوليدم ديو
تمنی ايلر فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُ
أَحَدٌ الهاء لله ای لا يتولی عذابه و وثاقه يوم القيمة سواه
اذ الامر كله له او للانسان ای يعذب احد من الزبانية مثل
ما يعذبونه يعنی اول كونده حق تعالينك عذاب و وثاقنه
آنك غيری تولی ايتمز يا خود اول كونده حق تعالينك كافرلره
شدت عذابی كبی و سلاسل و اغلال ايله بند و وثاقی كبی بانيلرده
بر احد قدر اولهمز ديمك اولور يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ
نفس مطمئنه ايله مراد ذكر الله ايله مطمئن اولان نفسدر
زيرا نفس ذكر الله ايله لذات واجبه رسيده اولوب و آنك
معرفت عندنده مستقر اولور كه بو حال ايله غيردن مستغنی
اولور يا خود نفس امنه ديمكدر كه كندويه خوف و حزن
طاری اولميان نفسدر ديمكدر بونی يا ايتها النفس الامنة
المطمئنة قرائتی مؤيددر و نقد كلام يقول الله للمؤمنين
يا ايتها النفس المطمئنة ديمك اولور ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ

برقوش

يعنی حق تعالی مؤمنينه اكراما عند الموت ای ذكر الله ايله
مطمئن اولوب يعنی نفس امارهدن خلاص و نفس مطمئنه
صافيهيه ترقی ايدن نفس ربكه رجوع ايله يعنی امر حقه
و ثوابنه رجوع ايله ديو خطاب عزت كلور يا خود بو خطاب
عند البعث ديديلر موعد حقه و مجازاته رجوع ايله ديمك
اولور رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً اكرام حقه راضيه و عندنده
مرضيه اولدوغك حالده فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّتِي
پس مقربين اولان قوللرم زمرهسنه داخل اولوب و آنلر
ايله معا جنته داخل اولك ديسوز ايمدی بو معنايه كوره بو
خطاب نيچه صحيح اولور كه جنته دخول بعد البعثدر ديو
شبهه كلورسه اول وقت عباد ايله مراد ارواح اولور كه
ارواح مقربين بعد الموت جنتی مشاهدهيه داخل اولور ديديلر
و بعضيلر دخی بو خطاب عند البعث اولور ايسه خطاب
ارواحه اولوب و عباد ايله مراد حذف مضاف ايله اجساد
اولور ديديلر يعنی ارجعی فی اجساد عبادی ديمك اولور ديديلر
بونلرك بو كلامی ابن عباسدن فادخلی فی عبدی و ابن مسعوددن
فادخلی فی جسد عبدی قرائت شاذهسنه مبنيدر و سعد بن
جبيردن مرويدر كه ابن عباس حضرتلری طائفده وفات ايدوب
جنازهسنه حاضر اولدم ايدی ناكاه بر قوش كلوب نعشنه

کردیکه هرکز اولنقشدر بر قوش کوردیلرکی بو عیدیه بعده
نعشدن خروجی کورلمدی دفن اولندقده شفیر قبر اوزره
یا ایتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربك راضیة مرضیة
فادخلی فی عبادی وادخلی جنتی تلاوة اولندیکه قرئ معلوم
اولمدی

سورة البلد

بو سورۂ شریفه دخی مکۂ مکرمه ده نازل اولمشدرکه
یکرمی آیت و سکسان ایکی کلمه و اوچیوز بر حرفدر

بسم الله الرحمن الرحیم

لا اقسم بهذا البلد حرف لا زائد و بلددن مراد اجتماع
مفسرین ایله مکۂ شریفه در یعنی بن بو مکه یه قسم ایدرم
دیمك اولور ابو البقا دیرکه لا نافیه در معنا بن بو مکه یه
قسم اتمم که یا محمد سن آنك ایچنده سین بلکه سکا قسم
ایدرم دیمك اولور دیمش خلاف ذهن سلیمدر وانت
حل بهذا البلد واو حالیه و حل مصدر در حال معناسنه
سقط ساقط معناسنه اولدیغی کبی پس معنا بن بو بلده یه
قسم ایدرم حال بو که یا محمد سن او بلده ده سین دیمك
اولور یعنی مقسم به حلول محمد علیه السلام ایله تقیید
اولنمسی قسمی تأکید اولورکه والقمر اذا اتسق قبیلندن
اولور لکن عند الاکثر حل حلال معناسنه مصدردر

اولوقت معنا بن بو بلده قسم ایدرمکه سن بو بلدده حلالسك
یعنی سنك ایچون بو بلدده قتل و اسیر حلالدر مراد
ایتدوکنی ایشله زیرا آنلر بو بلددن سنك اخراجکی و
مؤمنینه ایذا و مشقتی استحلال ایتدیلر مع هذا بر
شجریکی قطعه رضا ویرمزلر ایدی بو استحلال عام فتح
مکه ده واقع اولدیکه ابن خنظله لك و مقیس بن صبابه نك
قتلنه فرمان قضا جریان لری صادر اولدی کعبه نك استارینه
صغنوب امان طلب ایتمش ایکن مقبول اولمیوب قتل اولندیلر
و ابو سفیانك دارینه داخل اولان امانده اولوب کعبه یه
استناد ایدن امانده اولمدی بو حالت آنلرك سوء حالندن
نشأت ایلدی و حدیث شریفده مرویدرکه حق تعالی سموات
وارضی خالق ایدهلیدن بری مکه حرام ایلدی الا بو فتح
مکه کوننده نهاردن بر ساعت مقداری بکا حلال قلندی و
بوندنصکره قیامته دکین حرامدر بیوردیلر ووالد
وما ولد والددن مراد حضرت آدم و ولددن مراد ذریتی
یاخود والد ایله مراد حضرت ابراهیم و ولد ایله مراد اوغوللری
دردیدیلر کشاف والد حضرت محمد و ولد ذریتیدر دیدی
لقد خلقنا الانسان فی کبد تنبیه علی ان الانسان خلق
الله تعالی علی حالة لا ینفك من المشاق ما لم یقتحم العقبة

ویستقر دار القرار کما قال الله تعالی لترکبن طبقاً عن طبق
ایمدی بو جمله جواب قسم اولور یعنی بو مذکوراته قسم ایدرمکه
تحقیقا بز انسانی زحمت ومشقتده خلق ایلدك مادامکه
عقبانی کچوب دار القرارده مستقر اولمیه قجه رنج ومشقتدن
خلاص اولماز دیمك اولور ابن عباس ومجاهد قولنه کوره
لقد خلقنا الانسان فی کبد دیمك فی استقامة واستواء
دیمکدرکه معناده لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم
دیمك اولور زیرا هر بر حیوان منکبا مشی ایدوب انسان مستویا
ومستقیما ومنتصبا مشی ایدر دیدیلر لکن کبدك استقامت
واستوا معناسنه اشتقاقی معلوم دکلدر دیو تعریض ایلدیلر
اما قول مقاتله کوره فی کبد فی قوة دیمکدر یقال کبد یکبد
کبداً اذا قوی ایمدی کبدده قوة وصلابت معناسی اولدقده معنای
استقامت بعید دکلدر ایحسب ان لن یقدر علیه احد
علیه ضمیری صنادید قریشدن ابو الاسید بن کلدة بن جمحه
راجعدر دیدیلر زیرا منقولدرکه مزبور بر رتبه پهلوان
ذی قوة ایدیکه پوست کاوی زیر پاینه قور ایدی جم غفیر چقارمغه
قادر اولمازلر ایدی ایمانه دعوت اولندقده رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم حضرتلرینه کلام ناسزا تکلمنه جرئت ایدنجه بو آیه
نازل اولدی دیو مرویدر واستفهام توبیخ ایچون اولور پس معنا

اول

اول انسان اقوی ظن ایدرمیکه آندن بر احد انتقام المغه
قادر اولمیه ایمدی هر نه قدر قوة وقدرة صاحبی اولور ایسه ده
ینه حق تعالی انی قهر وتدمیره قادردر دیمك اولور رسول
اکرمه تسلی ایچون نازل اولمش اولور یاخود علیه ضمیری
بالاده مذکور اولان افراد انساندن برینه راجعدر دیدیلر
یقول اهلکت مالا لبدا یقولنك فاعلی تحتنده مستتر
اولان ضمیر انسانه راجعدر لبدا ای کثیراً یعنی اول انسان
مفاخره ایچون ریاءدرکه بن چوق مال هلاك ایلدم یاخود
عداوة رسول الله ایچون بن چوق مال تلف ایلدم دیر
ایحسب ان لم یره احد یعنی اول انسان ظن ایدرمیکه آنی
بر احد کورمیه بویله ظن اتمسون زیرا حق تعالی آنك اوزرینه
رقیبدر هر ایتدیکی عملی کورر وبیلورکه اول مالی نه دن کسب
ونه محله صرف ایلدیکی کلیدن مرویدرکه بو آیت اول انسان
کافرك کلامنی تکذیبا ولورکه معنا ان الله کان یراه حین
انفق فهو عالم بمقدار ما انفق وانه کاذب فی قوله دیمك
اولور الم نجعل له عینین ولسانا وشفتین بز انیکیچون قلمدقمی
ایکی کوزکه باقماق ایچون ولسانکه ضمیرندکینی خارجه چقاروب
بلدرمك ایچون وایکی دوداقکه دهانی ستر ایدوب واکل
وشربه اعانت ایچون وهدیناه النجدین بنجد طرتق مرتفع

دیمکدر قال الزجاج والمعنی الم نعرفه طریق الخیر وطریق
الشر بیان واضح وعن الحسن سئل رسول الله عن النجدین
فقال هما نجد الخیر ونجد الشر وعن ابن عباس فی روایت سعد
المسیب والضحاك النجدین الثدیین فلا اقتحم العقبة الاقتحام
بر شیئه شدتله دخول اتمك العقبة الطریق فی الجبل وهنا
استعیر بامر شدید یعنی اول انسان نجد خیره سالك اولوب
واندن تجاوز اتمدی وما ادریك ما العقبة ای ما اقتحامها
فحذف المضاف ثم فسر اقتحامها بقوله فك رقبة یعنی یا محمد
عقبه ندر ونه ایله کچیلور سکا نه بلدردی اتمدی معلومك اولسونکه
نجد خیره سلوك واندن تجاوزه سبب فك رقبة او اطعام
فی یوم ذی مسغبة یتیما ذا مقربة او مسکینا ذا متربة فك
بر نسنه‌یی آیرمق معناسنه فك الرهن تحصیله وفك رقبه عتقها
وقیل بل هو عتق الانسان نفسه من عذاب الله تعالی بالکلم الطیب و
العمل الصالح وفك غیرهما یفید من ذلك ذا متربة ای ذی اللصوق بالتراب
لفقره والمسغبة مفعلة من السغب وهو الجوع ومقرب
فی النسب یعنی اول اقتحام عقبیه سبب قول آزاد اتمکدر
ویوم مجاعده اطعام طعامدر من جهت النسب قرابت اولان
یتیمه وفقر وفاقه‌دن ترابه یاپشمش اولان فقیره وبونلرك
قنغیسی افضل اولدیغی مختلفدر ایمدی اما اعظمه کوره قول

آزاد اتمك صدقه واطعام طعامدن افضلدر امام محمده
کوره عکسیدر لکن تقدیم فك رقبة امام اعظم قولنی
مؤیددر وحدیث شریفده من اعتق رقبة اعتقه الله بکل ارب
منها اربا منه وارد اولمشدر والحاصل بو کافرلر بونلردن
بریسنی اتمدی دیمك اولور ثم کان من الذین امنوا بو جمله فك
رقبة اوزرینه معطوفدر زیرا عطف فعل علی المصدر جائزدر
وبعضیلر اقتحم اوزرینه معطوفدر دیدیلر یعنی بو فك رقبة
واطعام یتیم ومساکیندن صکره مؤمنلردن اوله زیرا بو
اعمال صالحه‌نك مقتضی ایمانه مقارنت ایله‌در وتواصوا
بالصبر وتواصوا بالمرحمة ودخی بر برلرینه طاعاتك
مشقتنه صبر ومرحمة علی العباده وصیت ایدرلر اولئك
اصحاب المیمنة ایمدی انلر اصحاب یمین واصحاب یمن درلر
والذین کفروا بایاتنا هم اصحاب المشئمة میمنه یمین یا یمن
معناسنه اولدیغی کبی مشئمه دخی شمال یا شوم معناسنه‌در
وشونلرکه قرآنه یاخود حجج واضحه‌یه ایمان واعتقاد اتمیوب
کافر اولدیلر اصحاب شمال یاخود اصحاب شوم ایجوق آنلردر
دیمك اولور ودخی مؤمنین اسم اشارة ایله وکافرین ضمیر
غائب ایله ایراد اولنمه نکته مؤمنینك عند الله حاضر اولمسنه
وکافرلرك حاضر اولمیوب بعید اولمسنه اشارة ایچوندر ایمدی

اولئك كلمه‌سى اسماء اشارتدندر لكن بعيده اشارت ايچون موضوعدر نيجه مؤمنينك عند الله حاضر اولمسنه دلالت ايدر ديو شبهه كلورسه بونده نكته مؤمنينك درجه كفاردن بعدنه و علو درجاتنه اشارت ايچون بويله ايراد اولنمشدر **عَلَيْهِمْ نَارٌ مُؤْصَدَةٌ** مؤصدة اى منطبقة مغلقة يعنى موصدة بغير همزه قرائت اولنديغنه كوره اوصدت البابدن ماخوذ اولوب آنلرك اوزرينه نار منطبقه دركيمك اولور يعنى كفار تمام جهنمه دخول ايلرندن صكره باب جهنم اوزرلرينه قپانوب من بعد فتح اولنماز خلود لرندن كنايه اولور

سورة الشمس

بو سورۂ شريفه دخى مكۀ مكرمه‌ده نازل اولمشدر كه اون بش آيت و اللى دورت كلمه و ايكيوز قرق آلتى حرفدر

بسم الله الرحمن الرحيم

وَالشَّمْسِ وَضُحَيٰهَا واو قسم ايچوندر وضحيها اى وضوئها اذا اشرقت شرقت الشمس ديرلر طلعت و اشرقت يعنى اضاءت ديمكدر مجاهد و كلبى شمسك ضحاسى نور شمس وجه ارضه منبسط اولمسيدر ديديلر زيرا عند العرب ضحوه بعد الطلوع ارتفاع شمسدر و بوندن صكره اولان وقته ضحى و نصف نهاره قريب اولان وقته فتح و مد ايله ضحى ديرلر لكن مبرد لك اختيارينه كوره ضحى و ضحوه ضحودن مشتقدر ديرلر وجه ارضه منبسط اولان نور شمسدن عبارتدر كه ظلك ضديدر پس حق تعالى وجه ارضه منبسط اولان شمسك نورينه قسم ايدرم ديمش اولديغى **وَالْقَمَرِ اِذَا تَلَيٰهَا** يقال تلا يتلو تلوا اذا اتبع پس معناسى شمسه تابع اولان قمره قسم ايدرم ديمك اولور ايمدى بو قمرك شمسه تابع اولمسى نصف شهرده اولور كه قچن شمس غروب ايتدكده قمر آنى اضائه ايله تعقيب ايدر **وَالنَّهَارِ اِذَا جَلَّيٰهَا** ضمير مؤنث شمسه ياخود ظلمته يا ارضه يا دنيايه راجعدر ديديلر و مذكور اولميان نسنه‌يه ضمير نيجه ارجاع اولنوردر ديو شبهه كلورسه انا انزلناه فى ليلة القدر كلام قديمنده ضمير قرآنه راجعدر مع هذا مذكور دكلدر لكن سامعك ذهننده مستقر اولمسنه بناء ارجاعى صحيح اولور ديديلر لكن تفسير سلمى صاحبى بونكره معناسنه كلديكى كبى بو ضميرينه بالاده مذكور اولان شمسه راجعدر بضح النهار بظهور الشمس ديمكدر ديدى ايمدى ظهور شمله مضئ النور اولان نهاره قسم ايدرم ديمك اولور **وَاللَّيْلِ اِذَا يَغْشَيٰهَا** بالاده اولنان تصرف بعينه بونده ده ممكندر ظلمتيله شمسى ويا افاقى و يا ارضى تغطيه و مستور ايدن ليله قسم ايدرم ديمك اولور **وَالسَّمَاۤءِ وَمَا بَنَيٰهَا** ما موصوله الذى معناسنه‌در يعنى سمايه و آنى بنا ايدن خلاق ذو قدرته قسم

ایدرم دیمك اولور وَالْاَرْضِ وَمَا طَحٰیهَا طحیها ای سویها
وبسطها علی الماء یعنی ارضه والی بسط ومد ایدن حقه
قسم ایدرم دیمك اولور وَنَفْسٍ وَمَا سَوّٰیهَا ای خلقها
وسوّی اعضاءها وقواها الظاهرة والباطنة یعنی وانسی
وجندن هر بر نفسه وآنك اعضاسنی وقوای ظاهره وباطنه
تعدیل وتسویه ایدن اللّٰهه قسم ایدرم دیمك اولور فَاَلْهَمَهَا
فُجُورَهَا وَتَقْوٰیهَا من وقایة نفس فالهمها الزمها فجورها
وتقویها قال الواحدی فی الحدیث الصحیح ان تفسیر هذه
الآیة التَّوْفِیقُ مِنَ اللّٰهِ الْخَیْرُ وَالْخِذْلَانُ الشَّرُّ وقال ابن طلحة
فی تفسیرها بین لها الخیر والشر یعنی حق تعالی اول نفسه
فجور وتقوایی الزام ایلدی یاخود خیر ایچون توفیق ویروب
وشر ایچون خذلانه دوشردی یاخود اول نفسه طریق خیری
وشری بیان ایلدی دیمك اولور قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَكّٰیهَا وَقَدْ خَابَ
مَنْ دَسّٰیهَا هذا جواب القسم عند الاکثر علی حذف اللام وهی
الاصل لقد افلح ومعنی زکیها طهرها بالطاعة وقال الواحدی
والبغوی قد فازت نفس زکیها اللّٰه ای اصلحها وطهرها من
الذنوب ووفقها للطاعة وقیل الضمیر المستکن فی الفعل
یرجع لمن وهو العائد الیه وکذا الکلام فی وقد خاب من دسیها
یعنی حق تعالی بیور رکه بالاده مذکور اولان مقسم به حقیچون

الله تعالینك ذنوبدن تطهیر ایدوب وعبادات وطاعاته
توفیق ایلدیکی نفس فوز ونجات بولدی وحقك اضلال
ایلدیکی نفس خائب وخاسر اولدی یاخود نفسنی لوث معاصیدن
تزکیه وتطهیر ایدن من فوز ونجاته واصل اولوب ونفسنی
ظلمت فسق وفجور ایله مستور ومخفی ایدن من خائب وخاسر
اولدی دیمك اولور دسیها اخفیها معناسنه در كَذَّبَتْ ثَمُودُ
بِطَغْوٰیهَا الطغوی بالواو اسم من الطغیان قوم ثمود طغیانلری
سببیله رسوللرینی تکذیب ایتدیلر اِذِ انْبَعَثَ اَشْقٰیهَا ای قام
فی امر قتلها واشقیدن مراد قدار بن سالفدر وبعضیلر بر
جماعتدر دیدیلر ایمدی اشقی لفظ مفرددر نیجه جماعت مراد
اولنور دینور سه افعل تفضیل معرفیه اضافتی حالنده
واحد وجمعه شمولی صحیحدر پس معنا اول قوم ثمود حضرت
صالح علیه السلامك بر سبیل معجزه طاشدن اخراج ایلدیکی
ناقه قتل وهلاکه مباشرتلری وقتنده رسوللری اولان حضرت
صالحی تکذیب ایتدیلر دیمك اولور پس قوم ثمودك اشقیسی عاقر
ناقه در بو امتك اشقیسی قاتل علی کرم اللّٰه وجهه اولدیغی کبی
حدیث شریفده ترمذی وطبرانی وغیریدن منقولدر قال الطبرانی
عن صهیب عن النبی صلی اللّٰه تعالی علیه وسلم انه قال لعلی مَنْ
اَشْقَی الْاَوَّلِینَ قال عاقر النَّاقة قال صَدَقْتَ قال فَمَنْ اَشْقَی

الآخرين قال لا اعلم یا رسول الله قال الذی یضربك علی هذه و
اشار الی یافوخه بیده فقال لهم رسول الله ناقة الله و
سقیها ناقة الله بیت الله کبی اضافتی تعظیم ایچوندر و
ایکیسنك دخی نصبی تحذیر ایچوندر الاسد الاسد الصبی
الصبی کبی یاخود ذروا ناقة الله او احذروا عقرها وسقیها
یعنی بشربها ونصیبها من الماء یعنی اول اشقایه رسولکر اولان
حضرت صالح دیدیکه ناقه‌ٔ عقردن وصوایچمه سنه تعرضدن
حذر ایدك زیرا بونی حق تعالی معجزه ایچون درون سنكدن اخراج
اخراج ایلدیکی ناقه در البته والبته ضرر دینی چکرسکز دیو نصیحت
ایتدکده فکذبوه فعقروها تکذیب اعاده اولندی اول تکذیب
رسالتده وایکنجیسی تفهیم نزول عذابده اولور فعقروها
ذبحوها معناسنه در بو مقامده فعقروها ایراد اولنمسی اشقی
برجماعتدن عبارت اولنمسنی تایید ایدر فدمدم علیهم
ربهم بذنبهم فسویها فدمدم علیهم ای اطبق علیهم
فسویها ای فسوی الدمدم یعنی رب تعالی آنلرك ذنبلری
سببیله عذابی بطریق الاستیصال ایلدی حتی اول دمدمه
مساوات اوزره ایدوب بر کمسنه خلاص اولمدی فسویها
اول احاطه واستیصالی تاکید ایچون ایراد اولنمش اولور
وجائزدرکه فسویها ده کی ضمیر دمدمه یه راجع اولمیوب

قبیله اعتباریله ثموده راجع اوله دیدیلر طغویها ده کی ضمیر
دخی ثموده ارجاع اولندیغی کبی ولا یخاف عقباها ای عاقبة
الدمدمه او عاقبة هلاك ثمود یعنی اکر فسویها کلمه سنك
ضمیرینی دمدمه یه راجع قلدرسك عقباها کلمه سنك
ضمیرینی دخی اکا راجع ایدرسك واکر ثموده راجع اولورسه
بو دخی ثموده راجع اولور ولا یخاف ده کی واو حالیه در یعنی
حق تعالی بو استیصال دمدمه عاقبتنده یا قوم ثمودك هلاکی
عاقبتندن خوف ایلمز دیمك اولور زیرا افعالنی مقتضای
حکمت اوزره ایدن کمسنه عاقبت کاردن خوف ایلمز بعضیلر
عاقبتندن خوف اتمه آنلرك عذاب ومجازاتنده واستیصالده
اولنمرنده مبالغه دن کنایه در دیدیلر زیرا بر کمسنه بر کارنده
مبالغه اتمك عاقبتنده بر ضرر اولمیه جغنی تحقق ایدوب خوفی
اولممه سنی اقتضا ایدر قصه‌ٔ ثمود حضرت صالح علیه السلامه
قومی دیدیلرکه اکر درون طاشدن بزه بر ناقه چقاروب حضوردده
مزده طوغروب یاوروسنی کوردسك سنك پیغمبر اولدوغکه
اعتقاد ایدوب وایمانه کلورز دیدکده حضرت صالح بیچ وتابده
ایکن وحی الهی اولدیکه بز بو ماده شترآنلرك سؤالندن
دورت بیك سنه مقدم درون سنکده خلق ایلدك الم
چکمه دیو پس درون سنکدن بردیشی دوه چقوب وباوردکده

وصحرالرده وكنارآبده بيوب وايچرلرايدى لكن اول محللرده
صويڭ غايت قلتی اولمغله اوڭكندن زياده عطشه مبتلا اولديلر
بوناقه برده نه بلا اولدى ديو مشاوره ايدوب هلاكنه عزيمت
ايتديلر وخانه بخانه كزوب مرادلرين بلدوروب جمله مشاورده
يكسان وهلاكنه رضا داده اولديلر بعده بر قچ شخص شقی ناقهٔ
مزبوره نڭ يولنده دركمين اولوب صولنمغه كلودلر ايكن سكرليوب
دوشدكده ذبح واتينی بينلرنده تقسيم ايتديلر ياورو سی فرياد
ايده رك صحرايه قچدى وصحراده اوچ دفعه صيحه اتديكه
استماع اتمدك قلمدى حضرت صالح اكاه اولدقده عذابه مترقب
اولونكه بچهٔ ناقه نڭ اوچ دفعه فريادى اوچ كونه دك عذابڭ
وقوعنه دالدر ديو خبر ويردى واقعا ابتداسی كونده يوزلری
صارادب وايكنجی كونده قزاروب واوچنجی سياه اولوب دردنجی
كونده جبريل عليه السلام امر الهی ايله بر صيحه اوروب جملهسی
بردن هلاك اولديلر

سورة الليل

بو سورهٔ شريفه دخی مكهٔ مكرمه ده نازل اولمشدركه
يكرمی بر آيت ويتمش بر كلمه واوچيوز اون حرفدر

بسم الله الرحمن الرحيم

والليل اذا يغشى مفعول محذوفده اختلاف اولنديكه ابن عباس

ومقاتل نهاردر ديديلركه ليل ظلمتيله نهاری ستر ايدر وكشاف
وبيضاوی شمسدر ديديلر وزجاج يعنی كل شئ بظلامه ديدی
يعنی ليل حقيچون كه شمس يا نهاری ياخود هر شيئ ظلمتيله
ستر ايدر ديمك اولور والنهار اذا تجلى اذا تجلی ظهر
بزوال ظلمتيله ياخود طلوع شمسله روشن اوله وما خلق
الذكر والانثى ذكر وانثی ايله مراد كيمی هر برادكن ودیشيدر
ديوب وكيمی آدم وحوادر ديدی وما كلمه سی كيمی موصوله در من
معناسنه وكيمی مصدريه در ديديلر پس من معناسنه اولدقده
معنی ذكر وانثیيی خلق ايدن الله حقيچون ديمك اولور مصدريه
اولدقده داخل اولديغی فعلی حكم مصدرده قلمغله ومخلوق الله
الذكر والانثى ديمك اولور يعنی اللهڭ ذكر وانثیيی ولان
مخلوقی حقيچون ديمك اولور بو معنايی ابن مسعود وابی الدردا
وابن عباس حضرتلری نكدر وحضرت عليڭ جر ايله قرائتی بونی
تاييد ايدر ان سعيكم لشتى جواب قسمدر وشتی فعلی
وزننده شتيتڭ جمعيدر يعنی بالاده مذكور اولان مقسم
بهه قسم ايدرمكه سزڭ اعمالكز مختلفدر يعنی بعضيلرڭ
اعمالی جنته سبب اولور وبعضيلرڭ عملی ناره سبب اولور
زيرا مرويدركه رسول اكرم حضرتلری بيوردر ناس ايكيدن
خالی دكلدر يا نفسنی طاعته استعمال ايله عذابدن خلاص

ایدر یاخود منهیاته صرف ایله عذابه مستحق اولور فاما من اعطی
واتقی فا کلمه سی برای تفسیر واما کلمه سی برای تفصیلدر
یعنی اول کمسنه کی حقوق فی مالنی اعطا ایدوب وشرك وعصیاندن
اتقی ایده وصدق بالحسنی حسنی کلمه سی محذوفك صفتیدرکه
بالخصلة الحسنی دیمکدر وخصلة حسنی دن مراد ایمان واسلام
اولور یاخود بالمثوبة الحسنی دیمکدرکه مراد جنتدر یعنی
حسنی ایله که ایمان واسلام ایله تصدیق ایده دیمك اولور
فسنیسره للیسری والتیسیر والمعنی فتهیئه للطاعة علی
وجه یسیر او للجنة بتیسیر اسبابها یعنی بز اکا طاعت ایچون
طریق یسری توفیق ایدرز دیمك اولور واما من بخل و
استغنی واما حقوق مالندن بخل ایدوب ویدندن اولان
مالنه اعتماد ایله ثواب اللهدن استغنی ایده وکذب
بالحسنی دخی حسنی یی تکذیب ایله فسنیسره للعسری
بز آنی عذابه مؤدی اولان اعمالی شری قلا ایدرز ومایغنی
عنه ماله اذا تردی والردی الهلاك والتردی التعرض للهلاك
اراد به اذا مات او تردی حفرته وهی القبر یعنی حال بوکه اکا
بخل ایدیکی مالی فائده ویرمز قچن هلاك اوله یاخود حفره
قبره دخول ایده دیمك اولور مرویدرکه بو آیت دحداح ایله
صاحب نخله حقنده نازل اولمشدر قصه سی بودرکه انصاردن

برینك بر خرما آغجی وار ایدی بعضا میوه سی همجوارینك خانه سنه
دوشدکده صبیانلری اکل ایدرلردی اول رجل رسول اکرمه شکایت
ایلدی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم دخی اول خرما آغجنی
بکا ویرسکا جنتده آنك مثلی بر آغج ویره یم دیدی قائل اولمدی
بعده دحداح نام بر صحابی نخلهٔ مزبوری اشترا ایدوب یا رسول
الله اول نخلهٔ بن آلدم بنم ایله مثلی ایله مبادله ایدرمسن
دیدکده نعم دیوب الوب اول صبیانلره اولان صحابیه ویردی پس بو آیت
نازل اولدی دیو منقولدر ان علینا للهدی یعنی تحقیقا بزم
عهده مزده البته هدی یعنی راه مستقیمی وطریق ضلالی بلدرمك
وسزه لازم اولان اختیارکز ایله مهتدی اولمقدر بو تعبیر ایله
معتزله نك اعتقادی باطل کردد اولنور زیرا آنلر دیرلرکه الله
تعالی اوزرینه هر شیئك اصلحی خلق ایلمك واجبدر واما اهل
سنته کوره الله تعالی اوزرینه اصلاح عالم واجب دکلدر
لکن کمال فضل کرمندن طریق اصلحی بیان ایدوب وحاجتیسنه راه
نجات اولدوغنی فهم ایدوب اول طریقه سعی ایده البته حق تعالی
دخی توفیق ایدر وان لنا للاخرة والاولی ان علینا ده و
ان لنا ده خبرك تقدیمی تأکید ایچوندر یعنی تحقیق دنیا واخرت
بزمدر اکا کمسنه استحقاق ایله نائل اوله مز بلکه بز دیلدیکمزه
کرم ایدرز دیمك اولور بوندن دخی عمل موجب جنت اولمدیغی

فهم اولنور فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى اللظى اللهب الخالص تلظى
اى تلهب يعنى اى اهل مكه بن سزى التهاب واشتعال ايدر نار
ايله تخويف ايدرم ديمك اولور لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى الَّذِي
كَذَّبَ وَتَوَلَّى لايصليها اى لايدخلها المراد هنا الاشقى
الكافر لان الفاسق وان دخلها لم يلزمها يعنى اول ناره داخل
اولماز الا قرآنى تكذيب ومقتضاسيله عملدن تولى واعراض ايدن
كافرلر داخل اولور ديمك اولور وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى الَّذِي يُؤْتِي
مَالَهُ يَتَزَكَّى ومفهوم ذلك من اتقى الشرك دون المعصية لا
يجنبها ولا يلزم ذلك صليها ولا يخالف الحصر السابق يعنى
اول ناردن تجنب وتباعد ايدر شركدن صاقنوب وقورقان
كمسنه ايمدى هر نقدر كافردن ما عدا فاسق ومجرم دخى ناره
داخل اولوب واتقى بالكز شركدن اجتناب اولميوب بلكه فسق
وعصياندن دخى اجتناب لازم ايسه بو آيتده شقيدن مراد
كافر واتقيدن مراد شركدن خلاص اولان مؤمندر دينلدى
زيرا عصاة مؤمنين البته داخل اولملرى منصوص دكلدر بلكه
آنلر مشيئة الله ده درلحق تعالى ديلرسه داخل ايدر وديلرسه
عفو ايدر وداخل اولسه ده مؤبد قالمز يعنه بناءً در اول
اتقى كه مالنى فى سبيل الله خيراته بذل ايدوب تزكى وتطهر
ايده يعنى پاكلنه وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى حال بوكه

اول اتقينك عندنده بر كمسنه نك بر نعمت سابقه سى يوقدر كه
اول بذل مال ايله اكا مجازات ايتمش اوله إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ
رَبِّهِ الْأَعْلَى ايمدى آنك تصدقى وبذل مالى دكلدر الا وجه
رب اعلى سنى طلب ايچوندر وَلَسَوْفَ يَرْضَى يقينده يعنى قيامتده
اول اتقى كندويه اعطا اولنان اجر جزيله راضى اولور
اتفاق مفسرين ايله بو اتقيدن مراد ابا بكر الصديق حضرتلرى
يدركه وسيجنبها الاتقيدن تا آخر سوره يه دك آنك
شاننده نازل اولمشدر ديديلر قصه سى بودركه ابو بكر رضى الله
عنه حضرتلرينك حالى بو ايديكه مشركين يدلرنده بر ايذا
اولنور عبد كورسه اشترا ايدوب وآزاد ايدردى جمله دن
برى بلال بن حمامه دركه امية بن خلف يدنده ايدى اسلامه
كلديكى ايچون هر كون نصف نهارده بطحاء مكه يه چقاروب
وارقه سى اوزره ياتروب بر بيوك طاش سينه سى اوزره
قويوب اكر دين محمددن رجوع ايتمز سك تا موتكه دك سنى
بويله تعذيب ايدرم ديردى وبلال احد احد ديو فرياد
ايدردى بر كون ابو بكر حضرتلرى اول طرفدن كچوب بو حالى كوردكده
بو ضعيفه نيچون بويله عذاب ايدرسك بنم آندن قوتلو
بر سياه غلامم وارسنك دينكده در مبادله ايدلم ديوب
آلوب آزاد ايلدى پس بو آيتلر نازل اولدى ايمدى اى نور ديده م

حقنده بو کونا ثنا ایدوب واتقی ایله وصفا یلدیکی ذات عالیشانك
سنده مجتبتنده اولوب وعند الله تعالی مرتبه سنه اعتقاد و
شفاعتی نیاز ایله زیرا بر طائفه کوردیك که معاذ الله تعالی
اعتقاد باطله لرینی جمت ناسزا ایله اثباته سعی ایدوب و شیخینه
سب ایدرلر و اعتقاد رفض قلبلرنده متمکن اولدیغندن بردرلو
ملزم اولمزلر ممکن دکلدر بو مثللو کمسنه لره همنشین اولوب
صحبت دخی ایتمك جائز دکلدر زیرا من یسمع یخل والصحبة مؤثرة
مفادنجه جائز که درونکده بر اعتقاد پیدا اولوب اعتقاد یکه
خلل کله

سورة الضحى

بو سورهٔ شریفه دخی مکهٔ مکرمه ده نازل اولمشدر
که اون بر آیت و یوز قرق بش حرفدر

بسم الله الرحمن الرحيم

وَالضُّحَى ضحیدن مراد وقت ارتفاع شمسدر تخصیص بالذکر
اولندیغی اول وقت نهارك قوتی اولدیغندندر یاخود واللیل
مقابلی ذکر اولندیکی مراد نهارك کلیسیدر دیدیلر و بو سورهنك
سبب نزولی مختلف فیهدر روایت شیخین ایله مرویدر که
رسول اکرم حضرتلری بر اضطراب ضمننده ایکی اوچ کیجه
قیامه قدرتی اولمدی ابو لهبك زوجه سی کلوب یا محمد ظن
ایدرمکه ربك سنی ترك ایلدی زیرا بر ایکی کوندر قریب اولدیغی

کورمدم دیدی پس بو سوره نازل اولدی یاخود سبب نزولی
بو اوله که یهود روحدن و ذو القرنیندن و اصحاب کهفدن
سؤال ایتدکلرنده که بیلدرنده اکر محمد ایکیسندن خبر ویروب
روحدن خبر ویرمزسه حق پیغمبردر دیمشلر ایدی پس محمد علیه
السلام دخی ان شاء الله دیمیوب یارین کلیك خبر ویره یم
دیدی پس جبریل علیه السلام تا ولا تقولن لشیء انی فاعل
ذلك غدا الا ان یشاء الله آیت کریمه سنی کتورنجه دك وحی
منقطع اولوب کفار قریش ربی محمدی ترك ایلدی دیدیلر
سبب نزولی بر دخی بودر دیدیلر که بر کون عثمان بن عفان
حضرتلری رسول اکرمه بر صالقوم اوزم کتوردی عقبنده بر
سائل کلوب شیئا لله دیدی اولدخی النده کی اوزمی ویروب
پس حضرت عثمان صالقومی سائلدن اشترا ایدوب کتوردکده
سائل ینه کلوب شیئا لله دیدیکنه ویردی و حضرت عثمان ینه
آلوب کتوردی سائل اوچنجی دفعه ده کلدکده بطریق اللطیفه
سن سائلمسك یوخسه تاجرمسك بیورد یلر پس واما
السائل فلا تنهر آیتی کلنجه دك وحی منقطع اولدی دیدیلر
دیکر سبب نزولی دخی تحریر ایتدیلر والحاصل ابن جریج قولنه
کوره اون بش کون ابن عباس قولنه کوره یکرمی بش کون
مقاتل قولنه کوره قرق کون وحی منقطع اولدی وَاللَّيْلِ

إذا سجى سجى اي سكن اهله اوركد ظلامه من سجى البحر
اذا سكنت امواجه يعني ضحى حقيچون و دخى ساكن اولان
ليل حقيچون ديمك اولور ليلك سكوني اعتباريله دريا
ظلامك استقراری حسبيله در ما ودعك ربك وما قلى
اي ما قطعك قطع الودع وقرئ بالتخفيف بمعنى تركك
وهو لجواب القسم يعني حق تعالى بيوردركه يا محمد ربك سندن
وحيني قطع ايلمدی ياخود ربك سني ترك ايلمدو سكا بغض و
عداوة دخى ايتمدی وما قلى وما ابغضك ديمكدر وللآخرة
خير لك من الاولى يعني يا محمد سنك ايچون آخرة ودنيادن
خيرليدر زيرا دنياده بوكافرلرك كفتارناسزالرندن متأثر
اولوب اضطرابدن خالى اولمازسك لكن آخرتده صفادن
غيري يوقدر و دنيا سريع الزوال وآخرت نعمى باقيدر ديمك
اولوركه مراد رسول اكرمی تسلى اولور ياخود آخرتدن مراد
انقطاع وحيك صوكى و اوليدن مراد حال اولى اولهكه يا
محمد سنك ايچون بو انتظار وحى ايله كذران ايدن وقتك
صوكى اولكه وقتدن خيرليدركه بعد الانتظار اولان وحيك
شكريني بيلورسك ديمك اولور ولسوف يعطيك ربك
فترضى بونده لام لام ابتدائيه دركه خبره داخل اولمشدر
ومبتداسى محذوفدر تقدير كلام ولانت سوف يعطيك

ديمكدر يا محمد ربك سكا يقيننده بر رتبه عطاء جزيل
احسان ايدركه سنده راضي اولورسك دنياده كمال نفس
وفتح ونصرت واعلاء دين وآخرتده حوض وشفاعت مراد
دردیدیلر پس حق تعالى محمد عليه السلامه ابتداسندن كرم
ايتديكى بعض نعمى ذكره شروع ايدركه بعده زياده سنه مترقب
اوله ديو الم يجدك يتيما فآوى ويجدك من الوجود بمعنى
العلم اي الم يعلمك الله يتيما فآوى اي جعل لك مأوى
تاوی اليه رسول اكرم حضرتلرينه يتيم اطلاقى بوندندركه
پدری عبد الله بن عبد المطلب دخى والده سى آمنه رضي الله
عنها حامله ايكن وفات ايدوب بعده رسول اكرم تولد ايلدی
پس جدی عبد المطلب و والده سى امينه ايله تربيه سنه مشغول
اولوب آلتى ياشنه كردكده والده سى امينه دخى وفات ايدوب
وسكز ياشنه يتشدكده جدی عبد المطلب دخى موتيله مشرف
اولدقده محمد عليه السلامى باباسى عبد اللهك انابر قرنداشى ابا
طالبه وصيت ايليوب وفات ايلدی ايمدی ابو طالب دخى رسول
اللهى تابعنته دكين كوزدوب نصرت ومدد ايلدی رسول الله
يتيم لكن بلمدی بو جهتدن حق تعالى بو ايتديكى نعمى ذكر ايدوب يا محمد
ربك سني بيلوب تابعنكه دكين جديكى وابو طالبى سكا ماوى
ومؤنتكه متكفل قلمديمى يعني قلدی ووجدك ضالا فهدى

ای غافلا یعنی ودخی یا محمد حق تعالی سنی حکمت واحکام شرایعدن
غافل بیلوب وحی والهام ایله هدایت ایلدی یا ضالاً غانبا
معناسنه اوله مرویدرکه حضرت رسول اکرم ابی طالب ایله
سفر شامه کیدرکن بر قرانلق کیجه ده ناقه اوزرنده اویویب
اول حینده سوق شیطانله یولدن چقمش ایکن جبریل علیه السلام
یتشوب شیطانی منع ایدوب انی ینه کاروانه هدایت ایلدی ووجدك
عائلا فاغنی ای کنت فقیرا فاغناك یعنی سنی فقیر بولوب اول
امرده ربح تجارتله وصکره مال غنایم ایله اغنا ایلدی یاخود
سنی غناء قلبله جمله دن مستغنی ایلدی دیمك اوله فاما الیتیم
فلا تقهر ای فلا تغلبه علی ماله لضعفه وقرئ فلا تکهر
ای فلا تعبس فی وجهه یعنی یتیمك ضعفندن ناشی مالنه تغلب
اتمه یعنی سن یتیم ایکن سکا ایتدکلری اکرامك شکرانه سی سنده
یتیمانه اکرام ایله واما السائل فلا تنهر ای فلا تزجر وسائلی
منع وزجر ایتمه بلکه شئ یسیر ویا کلمهٔ طیبه ایله منع ایله ابرهیم
بن ادهمدن مرویدرکه بیورمشدرکه سائللر بزه آخرتدرکانه
سائل آخرته ارسال ایده جك نسنه کز وارمیدر واروایسه ویرك
کوتوره یم اوراده حاضر بولکز دیمکدر یاخود سائل ایله مراد
طالب علمدر طالب علم اولانی محروم ایتمه دیمکدر دینلدی واما
بنعمة ربك فحدث ودخی ربینك نعمتنی تحدیث ایله یعنی

قرآنی

قرآنی ناسه تبلیغ ایله یاخود اشبو سوره ده ذکر اولنان نعمتلره شکر
ایله زیرا من لم یشکر الله لا یشکر الناس وفی الحدیث النبوی
من لا یشکر القلیل لا یشکر الکثیر والتحدث بنعمة الله
شکر وترکه کفر

سورة الانشراح

بو سورهٔ شریفه دخی مکهٔ مکرمه ده نازل اولمشدرکه
سکز آیت ویکرمی یدی کلمه ویوز اوچ حرفدر

بسم الله الرحمن الرحیم

الم نشرح لك صدرك ان الانکار فی النفی نفی ونفی النفی
اثبات فکان المعنی قد شرحنا لك صدرك الشرح الوسعة
یعنی یا محمد بز سنك صدریکی مناجات حقه وعموم خلقه
قابل اولمسیچون توسیع ایتمدیکمی یعنی ایتدك دیمکدر یاخود
سنك قلبکه ایداع اولنان ایمان وعلم وحکمت ونبوتله وازالهٔ
جهلله توسیع ایلدك دیمك اولور یاخود بو شرح ایله مراد
جبرئیلك محمد علیه السلامك صباوتی حالنده یا معراج قیلنده
قلبنی اخراج ایدوب بعد الغسل علم وایمان ایله مملو ایتدوکی
اوله مرویدرکه عبد المطلب حضرتلرینك زیر تربیه لرینه کردیکی
سنه محمد علیه السلام صبیانلر ایچنده طورورکن جبرائیل
ومیکائیل علیهما السلام ظاهر اولوب محمد علیه السلامی

آلوب بر تنهایه چکوب وسینه‌سنی شق ایدوب بر زردن لکن ایچنده
قلبنی ماء زمزم ایله غسل ایدوب غل وغشدن واخلاق ذمیمه‌دن
پاك ایدوب وعلم وحکمت ایله مملو ایتدیلر صبیانلر کلوب حلیمه
رضی الله عنهایه محمد علیه السلامی هلاك ایتدیلر دیو خبر ویرنجه
واروب بر کوشه‌ده متغیر اللون بولوب حالندن استفسار دو اول
دخی ما وقع حالی بیان ایدوب واثر شقی مشاهده ایتدیلر بو روایته
قاضی عبد الجبار طعن ایدوب بر قج وجهله روایت ایدر ابتدا
بو وقعه محمد علیه السلامك صباوتنده واقع اولدیغی دیوب و
معجزاتدن عد ایدرسکز معجزه‌نك نبوت اوزرینه تقدیمی جائز
دکلدر ثانیا تأثیر غسل اجسامده اولوب اخلاق اجسام
مقوله‌سندن اولمغله غسلك معناسی یوقدر دیدیکی ثالثا قلبك
علم وایمان ایله خارجدن طولدرلسی ممکن دکلدر بلکه علم و
ایمانی قلبده حق تعالی خلق ایدر دیدیکی تفسیر کبیرده بوکا جواب
اولمق اوزره تحریر ایدرکه بزم عندمزده زمان بعثت اوزره معجزه
نك تقدیمی جائزدر که بز اکا معجزه دیمیوب بلکه ارهاصات دیرز
محمد علیه السلام حقنده بونك امثالی چوق واقع اولمشدر اما
ثانی وثالثك جوابی اول قلب رسول اللهده اولان دم اسودی
آندر پاك ایتدیلر اول دم اسود قلبك میلی عصیانه سبب اولوب
وطاعتدن منعنه علامت اولمسی نه شکدر پس آنك ازاله

اولمسی صاحبنك طاعته مواظبت وشهواتدن احترازنه علامتدر
دینلدیکی لکن قاضی بیضاوی بو محلده ولعله اشارة الی نحو ما سبق
من تفسیح الصدر دیمسیله قاضی عبد الجبارك طعنه اشارة
ایدوب یعنی بو مروی ایله مراد ظاهری دکلدر توسیع صدره
رمزدر دیدیکی ومعتزله طائفه‌سی دخی بو شق صدرك ظاهرده اولمسنه
قائل اولمیوب معنویدر دیدیلر اهل سنت دخی بو کلامی معتزله
دیدی اویمیالمدیو بو تکلفاته دوشرلر **ووضعنا عنك وزرك**
الذی انقض ظهرك ووضعنا ای رفعنا وعفونا وبو مقامده
وزر استعاره طریقیله حمل ثقیلدر که انقاض ظهر دخی
حمل ثقیله ملایمدر وانقاض ظهر کمال المدن وکار دشواردن
کنایه‌در یوخسه انقاض ظهره سبب اوله‌جق ذنب عظیم
اولمدیغی اظهر من الشمسدر زیرا حقنده لیغفر لك الله ما
تقدم من ذنبك وما تأخر بیوریلوب وانبیا علیهم السلامدن
زلات صدورینه دخی قائل اولمازلر ایکن ذنب عظیم نیجه
متصوردر پس معناسی یا محمد بز سندن قبل النبوة سهواً وخطأً
ترك افضلدن ناشی حاصل اولان حمل ثقیل اندوه غمی دفع
وعفو ایلدك اول کیفیت سکا زیاده کوچ کلدیکندن مغموم
ومحزون ایدك دیمك اولور یاخود جائزکه اول حمل ثقیلدن
مراد حکم واحکامه جهل اوله یعنی تهذیب اخلاقکه فضائل

سینه ایله تخلیهٔ نفسه ورذائل دنیه دن تخلیه ومعرفهٔ
نفسه واحکامه که اصلاح اعماله وبین الانام حسن معاشرته
سبب اوله جوق معاملاته جهلنی بلدرمك ایله رفع ایلدك دیمك
اوله زیرا اول رسول مختار حضرتلری قبل النبوة کمال عقل و
فراست ایله حق سبحانه وتعالی حضرتلرینك کندوی کتم عدمدن
وجوده کتوروب حیات وعقل وعلم مثللو نیجه انعاماتی ایله اکرام
ایتدیکنی ادراك ایدوب کندویه نه کیفیتده عبادت اوینجه انقیاد
ایده جکندن حیران وسرکردان اولوب هر وقت اولوردیکه بو
المدن کندوبی شاهق جبلدن آتمق استردی وقتا که کندویه نبوت
اعطا اولنوب حق تعالییه نیجه طاعت اولنور تعلیم الهی
ایله بلدکده بو المی کندودن رفع اولدی پس بو ایتدیکی وزردن
مراد حمل ثقیل اولوب واول حمل ثقیل یا قبل البعث سهو
وخطادن ناشی المدر وکدر یاخود حکمته واحکامه اولان المدر و
کدر یاخود حکمته واحکامه اولان جهلدن ناشی اولان غم و
اندوه یاخود قبل النبوة طریق طاعاتی وانقیادی بلمك ایچون
اولان حیرتی اولدی وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ودخی سنك ذکرکی نبوت
ایله ویاذکرکی ذکرمه ضم ایله ترفیع ایلدك یعنی لا اذکر الا ذکرت
معی کلمهٔ شهادت کبی که لا اله الا الله محمد رسول الله مرویدر که
محمد علیه السلام ذکر اولنمقسزین صلوة وخطبه واذان واقامت

وجمعه صحیح اولماز فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا فا کلمه سی شرط
محذوفه جواب اولور یعنی ان اصابك عسر فاصبر فانتظر
الیسر فان مع العسر یسرا دیمك اولور یعنی یا محمد ضیق صدر
ومنقض ظهر اولور بار غم وقومکدن کوردیکك ایذا امثالی
شدائد ایله شرح صدر ودفع بارکران غم واهتدایه توفیق وار
دیمك اولور لکن مع کلمه سی مصاحبت ومقارنت ایچون اولوب
وعسر ایله یسر متضادتدن اولمغله اتحاد زمانی لازم کلدیکندن
توجیهه محتاجدر إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا بو جمله وعدهٔ مذکوری
تاکید ورجائی تعظیم ایچون تکرار اولندی یاخود یسر ثانی
یسر اولك غیریدر دیمکده ممکندر ومن القواعد قچن بر اسم
معرفه اوله رق ذکر وینه معرفه اوله رق اعاده اولنسه ثانی
اولك عینی اولور اما بر اسم نکره اولدیغی حالده ذکر اولنوب
وینه نکره اوله رق اعاده اولنسه ثانی اولك غیری اولور
پس بو محلده عسر معرفه ذکر اولنوب ومعرفه اعاده اولندیکی
عسر اولك عینی اولوب ویسر نکره ذکر اولنوب وینه نکره اعاده
اولندیکی یسر اولك غیری اولدیغنده اشتباه یوقدر بیت اذا
ضاقت بك الدنیا ففکر فی الم نشرح   فعسر بین یسرین
اذا فکرته تفرح   پس یسر یسر اخر اولوب تاکید اولنمیجه
بو جمله مستانفه وتاسیس تاکیددن افضل اولدیغی بوندر

فاذا فرغت فانصب ای فاذا فرغت من التبليغ فاتعب
فی العبادة شكراً لما عددنا عليك من النعم السالفة ووعدنا
بالنعمة الآتية وقيل ما اذا فرغت من الغزو فانصب فی
العبادة او فاذا فرغت من الصلوة فانصب بالدعا يعنی يا
محمد تبليغدن فارغ اولدقده ياخود غزادن فارغ
اولدقده تعب ومشقت عبادته متحمل اول ياخود نمازدن
فارغ اولدقده دعايه مواظبت ايله ديمك اولور والى ربك
فارغب ودخی ربكه رغبت ايله سؤال ايله غيردن بر
نسنه طلب ايلمه زيرا اول هر شيئه قادردر ديمكدر

سورة التين

بو سورۀ شريفه دخی مكۀ مكرمه ده نازل اولمشدركه
سكز آيت واوتوز دورت كلمه ويوز اللی حرفدر

بسم الله الرحمن الرحيم

والتين والزيتون بو تين وزيتونده اختلاف اولنديكه ابن
عباس روايتنده تين وزيتون ارض مقدسه ده ايكی جبلك
اسميدركه لسان سريانيده طور سينا وطور زيتا دينور اول
طاغلرده تين وزيتون كثير اولديغندن بو اسمله مسمی
اولديلر ابن زيد روايتنده تين ايله مراد مسجد دمشق و
زيتون ايله مراد بيت المقدسدر بو محللرده تين وزيتون
كثير اولديغی شهرتياب اولديغندن يالكز تين وزيتون ايله اكتفا
اولنديكه وبعضيلر تين ايله مراد بلدۀ دمشق وزيتون ايله مراد
بيت المقدسدر ديديكه وبعضيلر تين ايله مراد كوفه وزيتون
ايله مراد شامدر ديديكه وكيمينده مطلقا تين وزيتون ديمكدر
ديديكه وحق تعالى حضرتلری سائر ثماردن بونلری قسم ايله تخصيصه
سبب منفعتلری كثير اولديغندندر اولا تين بر غداء لطيفدر
كه فضلاتی يوقدر وسريع الهضم ودواء كثير المنفعه در زيرا
طبيعی تليين ايدوب وبلغمی تحليل ايدر ومثانه ده رملی
ازاله ايدوب سدۀ كبدی تفتيح ايدر وبدنه سمن كتوررو
فی الحديث يقطع البواسير وينفع من النقرس زيتون
هم ادام وهم دوادر وذهنی لطيف ايدوب وكثير المنافعدر
وطور سينين طور حضرت موسی عليه السلامك
حق تعالى يه مناجات ايتديكی طاغدر وسينين وسينا اول
طاغ اولديغی محلدر وهذا البلد الامين وبو بلد امين
ايله مراد مكۀ مكرمه در وامين فعيل بمعنی فاعلدركه اكا
داخل اولانی حفظ ايدر كما يحفظ الامين علی من
يؤتمن عليه ياخود فعيل بمعنی مفعولدر كسر ايله امنه دن
ماخوذ اولمق اوزره امين صاحب بلد ديمك اولور لقد
خلقنا الانسان فی احسن تقويم جواب قسمدر يعنی

بو مذکوراته قسم ایده رکه بز انسانی احسن تقویمده خلق
ایلدک یعنی شکل و صورتده و تسویهٔ اعضاده احسن تعدیل
اوزره خلق ایلدک که حیوان سائره منکب خلق اولنوب
اما انسان مستقیم القامتدر ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ
اسفل سافلین قولی رددناده کی ضمیر منصوبدن حالدر
واسفل سافلین ایله مراد نار درکه تا اسفل سافلیندر
یعنی اکر انسان بو احسن تقویم اوزره خلق اولندوغنک
شکرینی ادا ایلمز ایسه بو رتبه انعام واکرامدن صکره
اسفل سافلین اولان ناره رد ایده رز یعنی اولدیغی حسن
صورتندن صرف ایدوب قبیح اولان صورت اهل ناره تبدیل
ایده رز دیمک اولور یاخود اسفل سافلین ایله مراد ارذل
عمردر دیدیلر پس معنا بز انسانی بو مرتبه احسن صورتده
خلق ایتدکدنصکره ارذل عمر اولان ضعف و هرمه رد ایده رز
دیمک اولور پس بو معناده الا الذین آمنوده کی الا استثنای منقطع
اولور إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ
غَيْرُ مَمْنُونٍ ایمدی شونلر که مؤمن اولوب و عمل صالح
ایشلدیلر آنلرک وقت ضعف و هرملرنده اجر و ثوابی
منقطع اولماز که نیتیله مأجور اولوب کالاول مأجور
اولور یاخود مؤمن اولوب و عمل صالح ایشینلر ناره

داخل اولمیوب جنته مثاب اولورلر دیمک اولور فَمَا
يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ فای شیء یکذبک یا محمد دلالة
او نطقا یا محمد بعث و جزادن خبر ویروب و کمال قدرت
الهیه یه دال اولان دلائلک ظهورندن صکره سنی نه
شی تکذیب ایدر زیرا بو رتبه قوهٔ قاهره صاحبی اولان
الله تعالی بعث و حسابه دخی قدرتی بدیهیدر یاخود
جائزدر که بو خطاب محمد علیه السلامه اولمیوب انسانه
اوله پس ای حشرک انکارنه مصر اولان انسان سنی بو کذبه
نه شی تحمیل ایلدی دیمک اولور زیرا واقع حالدن خبر ویرن
مخبر صادقک اخبارینی اولمازدیمه لریله کاذب اولدیلر
أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ یعنی ذکر اولنان خلق و رده قادر
اولان الله تعالی صنع و تدبیرده اعدل حاکمین دکلمدر نعم
اعدل حاکمیندر مخلوقاتدن هر برینه اهل اولدیغی شیئله حکم
ایدر پس احوال مذکوره یه قدرتی کبی اعادیه قدرتی واردر
دیمک اولور

سورة العلق

بو سورهٔ شریفه دخی مکهٔ مکرمه‌ده نازل اولمشدر که
اون طقوز آیت و یتمش ایکی کلمه و یوز آلتمش حرفدر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ ای اقرأ القرآن مفتتحا باسمه او مستعینا

به یعنی اقرأ کلمه‌سنك مفعولی اولان قرآن محذوفدر وربك
اسمیله افتتاح ایدرا اولدوغن حالده ویا آنك اسمندن
استعانت ایدرا اولدوغن حالده قرائت ایله یعنی بسم
الله الرحمن الرحیم دیوب بعده قرآن اوقودیمق اولوردیمده
بو توجیهه کوره هر قرائت قرآنده بسملهٔ شریفه واجب
اولورکه امام شافعی حضرتلرینك هر اول سوره‌ده بسملهٔ
شریفه‌یی جهراً قرائتنه حجتی بودر اکثر مفسرینك زعملری
بودرکه بو سورهٔ شریفه‌نك اولندن تا مالم یعلم آیتنه
کلنجه بش آیت ابتدا واقع اولمشدر وعند البعض ابتدا
نازل اولان فاتحهٔ شریفه بعده سورهٔ العلمدر وعند البعض
ابتدا نازل اولان یا ایها المدثر سوره‌سیدر دینلدی الذی
خلق ای الذی له الخلق والذی خلق کل شیٔ یعنی اویله الله که
صفت خالقیت آکا مخصوصدر یاخود هر شیٔ اول خلق ایلدی
دیمکدر خلق الانسان من علق علق علقه‌نك جمعیدرکه دم
جامده دینور وعلق مفرد ذکر اولنمیوب جمع ذکر اولنمسی
انسانك اسم جنس اولدیغندندرکه هر بر انسان بر علقه‌دن
خلق اولندی دیمکدر اتفاق متکلمین ایله اول واجبات
معرفة الله اولدوغندن حکیم لایزال وخلاق عالم اولان
حق سبحانه وتعالی حضرتلری مشرکینه بعث رسول مراد ایدوب

اقرا باسم ربك الذی لا شریك له بیورب وابتدا آنلرك علقه‌دن
خلق اولندیغنی بیان ایلدی زیرا البته علقه‌دن خلق اولندقلری
نی انکاره مجالکر یوقدر ولابد بو فعل خلق بر فاعله محتاج
اولوب وبو فاعل آنلرك طاعات ایتدکلری اوثان اولمدیغی
بدیهیدر ایمدی بو وجهله انکاره مجالکر اولمیه دیو بویله
ایراد اولندی اقرأ بو اقرا مبالغه ایچون تکرار اولندی یاخود
اولکه اقرا امری مطلق وایکنجی اقرأ امری تبلیغ ایچون و
یا صلوتده اوقودیمق اوله وجائزدرکه اولکه اقرا دینلدکده
محمد علیه السلام ما انا بقارئ دیو عذر ایتمش اوله پس اقرا
وربك الاکرم الذی علم بالقلم بیوردیغنی یا محمد بن امیم
اوقیمق بلمم دیو متألم اولمه که سنك زیاده کریم اولان ربك
کریمدرکه بقاء دین ودنیا ایچون قلمه کتابتی تعلیم ایلدی علم
الانسان ما لم یعلم اول الله تعالی انسانه بلمدیکنی تعلیم ایلدی
یعنی خلق قوی ونصب دلائل وانزال آیات ایله هر نقدر
انسانك قراءته اقتداری یوغیسه دخی قرائتی بلدردی دیمك
اولور پس حق تعالی بو محله کلنجه ابتدا اقرأ باسم ربك
الذی خلق خلق الانسان من علق قول کریمیله کمالیله معرفته
وکمال قوة وقدرتنه دلائل عقلیه ایله دلالتی والذی علم
بالقلم علم الانسان ما لم یعلم قولیله دلیل سمعی ایله صفات

كمال ايله صانع عالمك معرفتنه ونعوت جلال وجمالنه دلالتنى
اشارة بيوردى پس اگر آنلر علقه دن خلق اولنوب وبيلمدكلرينى
بيلمكى نعمت جليله سنه تشكر ايدوب ايمانه كلمزلر ايسه طاغى
وكافر اولمش اولورلر ديو كلا كلمه سيله بونكى ردع ايدوب بيورر
كَلَّا إِنَّ الْإِنسَانَ لَيَطْغَىٰ أَن رَّآهُ اسْتَغْنَىٰ يعنى انسانه
لايق دكلدر كه بورتبه انعام واكرام اولندقدنصكره طغيان
ايدوب ومعصيتده افراط وهواى نفسه اتباع ايدوب
ماللرينه استنادا غيريدن مستغنى اوله بو آيت ابى جهل
حقنده نازل اولديغى مرويدر زيرا ابوجهل اوكلكندن زياده
برشيئه مالك اولمه ناسه تكبر ايچون ثياب وطعام وحيلنى
زياده ايدردى ايمدى حق تعالى معرفتنه دال اولان كمال قدرتنى
بيان اثناسنده ابوجهلك حالنى بيانه تصديينك نه معناسى واردر
ديو شبهه كلورسه بو آيتك نزولى مؤخردر آيات سابقه يه
اتصالى فرمان الهى ايله در واتقوا يوما ترجعون فيه الى الله
ايات كريمه سى آخر آيات منزله دن اولوب فرمان الهى ايله
سورهٔ بقره ده تحرير اولندى يعنى كبى ديديلر زيرا ترتيب مصحف شريف
ترتيب لوح محفوظدر هرچند مصالح حسبيله نزولك
تقدم وتاخرنده مانع يوقدر ديو جواب ويرديلر لكن بو جوابى
برنده دكلدر زيرا ترتيب مصحف شريف ترتيب لوح اولنجه

بونامناسبت

بونا مناسبت سؤالى لوحه ده توجه ايدر لكن ابوجهل
دشمان قوى اولوب بروجهله ايمانه كلمينه جكى حق تعالينك
معلومى اولمغله يا محمد عبث يره زحمت ومشقت چكمه بر
وجهله ايمانى قبول بلمز همان قول نفاق آميزينه فريفته اولوب
آندن غافل اولمه ديو تنبيه اولمق ايچون ابتداء حالنده بو
ملعونك حالنى بيانه تصدى اولنمسى بعيد دكلدر فتأمل
وبعضيلر ان راه استغنى آيت كريمه سنك معناسى استغنى بماله
عن ربه ديمكدر ديديلر إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَىٰ بو خطاب
انسانه دركه عاقبت طغياندن تحذير اولنور ورجعى
كلمه سى بشرى كبى مصدردر يعنى اى انسان عاقبت رجوعك
ربكه در حال بويله اولنجه بو طغياندن واستكباردن حذر
لازمدر أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ استفهام انكار
وتعجب ايچون اولنور وارايت كلمه سى كوز ايله كورمك
معناسنه در بر مفعول ايله تمام اولور زيرا علمك معناسنه
اولديكى ايكى مفعوله تعديه ايدردى يعنى يا محمد كوردمسك شول
كمسه كه عبد الله دن عبد حقى نمازدن منع ونهى ايدر ايمدى
بو حال آنك طغيان وكفرندن ناشيدر بو آيت دخى ابوجهل
حقنده در ملعونك زمان جاهليتده كنيه سى ابو الحكم ايدى
زيرا آنى ناس عالم ذو حكمت زعم ايدرلر ايدى بعد الاسلامده نامى

ابوجهل وکدا اتباعی قتنده دعوا ایلدیکه اکر محمد علیه السلامی
ساجد کوردرسم ایاغله عنقنه باصه یم وهلاک ایده یم دیو
پس اتباعی اشته محمد علیه السلام نماز قلایوردیو خبر ویرد
کلرنده قالقوب مسجد شریفه یقین کلدکده ینه کرو دوندی اصلندن
استفسار ایتدکلرنده بینمده ناردن بر خندق پیدا اولوب واجنحه لر
مشاهده ایلدم خوفمدن کرو دوندم دیدی بعده رسول الله صلی
الله علیه وسلم بو حالدن خبر ویردکلرنده اولکی کوردیکی ملائکه
ایدی والله اکر یقین کلیدی آنی ملائکه پاره پاره ایدرلردی بیوردی
أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَىٰ أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَىٰ یعنی سن کوردرمسک
اکمل خلق اولانی ربسنک عبادتندن منع ایدن کمسنه اکر هدی
اوزره یعنی طریق مستقیم اولسه اول نمازدن منع اتمیوب
بلکه کندی اعتقادی اوزره قلمغله امر ایدردی یاخود تقوی
ایله یعنی اوثانه عبادتدن منع وعبادت حقه حث وترغیب ایدر
أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ وسن کوردرمسک حقی تکذیب اوزره
اولوب وصوابدن تولی واعراض ایدرایمدی ارایت قولنده کی
خطاب ان الی ربک الرجعی ده کی خطاب علی وجه الالتفات
انسانه اولوب محمد علیه السلامه ویا کافره اولماق اولی و
اظهردر زیرا کویا حق وباطل بینی فرق ایچون بر حاکم
نصب اولنوب دینلدیکی ای حاکم بکا خبر ویر شول کمسنه دکه

بعض عباد اللهی عبادتدن منع ونهی ایدوب وکندوکی بو
نهیمده حق اوزره یم ظن ایدروعبادة اصنام ایله امر ایدوب
حق بودر اعتقاد ایدر وای حاکم دخی بکا خبر ویر آنک
حالندنکه بوکون عباد اللهی خیرات وطاعتدن منع واوثانه
عبادته امر اتمسندن غیری حقی تکذیب ایدوب ودین صحیحدن
تولی واعراض ایدر آنک حقنده نه دیرسک بکا خبر ویر
دیمش اولور أَلَمْ يَعْلَمْ بِأَنَّ اللَّهَ يَرَىٰ پس بو قول ناهی حقنده
وعید اولور یعنی بلمزمسک حق تعالی آنک هر احوالنی کوروب
هدایه میدر وضلال اوزره میدر البته مطلعدر اکا
کوره جزاسنی ترتیب ایدر كَلَّا ارْدَعِ النَّاهِي لَئِن لَّمْ يَنتَهِ لَنَسْفَعًا
بِالنَّاصِيَةِ یعنی حال وشان بو ناهینک ظن واعتقاد کبی
دکلدر اکر بو ظن واعتقادندن وایتدیکی اعمال وافعالندن
منتهی اولوب رجوع اتمزسه قهر وشدتله آنک ناصیه سندن اخذ
ایدوب آنی ناره ادخال ایده ریم بو حال قیامتده عذاب اوله
جغنه وعید اولور لکن دنیاده دخی اولمسنی تجویز ایدیلرکه
یوم بدرده مسلمینک ناصیه لرندن اخذ ایدوب یوزلری
اوزره چکمه لرینه اشارتدر دیدیلر مرویدرکه الرحمن علم
القران سوره سی نازل اولدقده مجلس شریفلرنده رؤسای
قریشه بو سوره کیم قرائت ایدر بیوردقلرنده ابن مسعود

حضرتلری ایاق اوزره قالقوب یا رسول الله بو خدمتی بن ادا ایده‌رم
بیوردقلرنده سن اوتور دیوب ینه من یقرأ هذا دیدکده سائر
اصحابده چندان خوف وهراس سببیله جنبش فهم ایتمدیکندن
ینه ابن مسعود حضرتلری قالقوب انا یا رسول الله دیدیکنده رسول
اکرم حضرتلری اکا اوتور دیوب امر ایدوب تکرار دفعهٔ ثالثه‌ده
من یقرأ هذا دیدکده فلم یقم الا ابن مسعود پس رسول اکرم
انی ارسال ایلمکدن منع ایتملرینه سبب کمال ضعف وصغر جثه‌سی
اولدیغندن ایدی پس ابن مسعود حضرتلری واروب رؤسای قریشی
کعبه حولنده مجتمع بولدقده قرائتی سورهٔ شریف ایتدکده ابو
جهل لعین قالقوب چهرهٔ سعادتنه بر سیلله اوردیکه بورنی
مجروح اولوب قان روان اوله‌رق واغلایه‌رق حضور
پیغمبره کلدی رسول مختار بو حالی کورکده کمال رقت قلبدن
مغموم ومنکدر ایکن جبرائیل علیه السلام کوله‌رک کلدی رسول
اکرم حضرتلری کمال غمندن یا جبرائیل ابن مسعود حضرتلری اغلر
ایکن سن کولرسک دیدی جبرائیل علیه السلام یقینده بونک
مکانینی بولورسک مستبشر اول دیدی پس بعد حین غزوهٔ بدرده
ظفر میسر اولدقده ابن مسعود حضور پیغمبره کلوب بو غزانک
ثوابندن حصه طلب ایلدی رسول اکرم دخی یا ابن مسعود خذ
رُمحَكَ وَالتَمِسْ فِي الجَرحَى مَن كَانَ بِهِ رَمَقٌ فَاقتُلهُ فَإِنَّكَ تَنَالُ

ثَوَابَ المُجَاهِدِينَ بیوردیلر پس ابن مسعود دخی محنی اولوب
لاشه‌لر ایچنده براولمش وارمیدر دیو آرار ایکن ناکاه ابو
جهلی کوردی که یاتوب وحرکت ایدر یاننه وارمغه خوف
ایدوب اوزاقدن براوق آتوب اوردو اکرچه کمال ضعفی
وار و حرکته مجالی یوق ایسه یاننه واروب وصدرنه کوجیله
چقار ابو جهل کوزینی آچوب ابن مسعود حضرتلرینی صدرنده
کوردکده یا رویع الغنم ارتقیت مرتقی صعبا دیر ابن مسعود
حضرتلری دخی الاسلام یعلو ولا یعلی علیه دیدکده ابو جهل
لعین وار صاحبکه سویله تا ماتمه دک بکا آندن ابغض کمسه
یوقدر یعنی بو حالده ایکن دخی اکا بغض وعداوه اوزرنده یم
دیدی بعده ابن مسعود حضرتلری حضور پیغمبره کلوب بو حالی
حکایه ایتدکده بنم فرعونم حضرت موسینک فرعوندن اشددر
که اول موتنه کلدکده آمنت دیدی بو آنی دخی دیمدی بیوردی پس
رسول اکرم حضرتلری یا ابن مسعود وار باشنی کسوب کتور دیو
امر ایتدکده واروب باشنی کسدی لکن کمال ضعفندن واذننک
مشقتندن کتورمکه مجالی اولمیجه بورننه بر شی کچوروب
وسوروبه‌رک حضور رسول اللهه کتوردی وبو حالی جبرائیل
علیه السلام مشاهده ایدوب کولردی یا محمد ابن مسعودک
انفی مجروح اولدقده بنم ضحکمک اصلی بو مکاندن ناشی ایدی دیدی

پس لنسفعا بالناصیة بوکا اشارة اولمش اولور ناصیة
کاذبة خاطئة ناصیه کلمه‌سی ناصیةٔ اولدن بدلدر ایمدی ناصیهٔ
اولی معرفه وناصیهٔ ثانیه نکره‌در نیجه بدل اولور دینلور
ایسه کاذبه خاطئه ایله وصفلنمشدر کاذبهٔ خاطئه صاحبها
دیمک اولور بدل اولمق صحیح اولور صاحب ناصیه ابو جهلک
کذب ایله وصفلنمسی محمد علیه السلامی حق تعالی پیغمبر ایتمدی ومحمد
علیه السلام ساحردر دیمسیله هم حق تعالییه وهم رسولنه
کذب ایتمکله کاذب اولدوغندندر وخاطئه ایله وصفلنمسی
الله تعالییه تمردلکندر که متمردلکندن زیاده خطا اولماز
فلیدع نادیه ای اهل نادیه بر مضاف تقدیر اولنمیدر که
مجلس ومکان دعوة اولنماز دعوة اولنان اهلیدر زیرا نادیه
قومک جمع اولدیغی مکانه دینور دار الندوه دیدکلری بوندندر که
مشاورت ایچون اند جمع اولورلر و بر محلده قوم اولمینجه اکا
نادیه تسمیه اولنماز پس معنا ابو جهل قوم وعشیرتنی دعوت
ایلسون مرویدر که ابو جهل اللعین محمد علیه السلامی نماز قلمه دیو
نهی ایدوب بعده قیلار ایکن کوردکده بن سنی نمازدن نهی ایتمدمیمی
بن سنی الوادی اولمه ده سن بنم امریمی دکلیه سن دیدکده رسول
اکرم حضرتلری یا بن سنی طریق مستقیمه دعوة ایتمدمیمی سن نیچون
دکلمزسن بیوردقده بو آیت نازل اولدی سندع الزبانیة

یعنی

یعنی یا محمد آنک سنکله محاربه ایچون قوم وعشیرتنی دعوتنه
محزون اولمه بز دخی آنی نارِ جرا ایچون ملائکهٔ عذابی دعوة ایدرز
دیمک اولور زبانیه فی الاصل کلام عربده شرط دیمکدر شرط
شرطه‌نک جمعیدر که خیار الجند معناسنه وصحاحده
شرط بالتحریک علامت معناسنه‌در اشراط ساعت دیدکلری
بوندندر که علامت قیامت دیمکدر یاخود دفع معناسنه اولان
زبینک جمعیدر زیرا زبانیه‌نک اصلی زبانی ایدی احد یائیدن
تاء تأنیث بدل قلنوب زبانیه دینور کلا بو کلا کلمه‌سی دخی اولکه
کبی ناهی ایچون ردعدر لا تطعه واسجد واقترب یا محمد سن
اکا اطاعت ایتمیوب اولدیغک طاعات اوزره ثابت اول و
سجودکده دوام اوزره اول وارینه تقرب حاصل ایت دیمک
اولور که بو آیتک سامع وقارئنه سجده واجبدر دیدیلر

سورة القدر

بو سورهٔ شریفه دخی مکهٔ مکرمه‌ده نازل اولمشدر که بش
آیت واوتوز کلمه ویوز اون ایکی حرفدر وعند الحارث مدنیه‌در

بسم الله الرحمن الرحیم

انا انزلناه فی لیلة القدر انزلناه ضمیری قرآنه راجعدر
کمال شهرتنه بناءً انا انزلنا القرآن دینلجک محلده انزلناه
دینلدی یعنی بز قرآنی لیلهٔ قدرده انزال ایلدک دیمکدر ایمدی

بوکا سؤال توجه ایدرکه قرآن کریم دفعهٔ واحده ده انزال اولمدی
بلکه حسب المصالح متفرقا یکرمی اوج سنه ده تکمیل اولندیغی
تأیید در ایمدی اول کیجه ده انزال ایتدک دیمک نیجه یرنده اوله
بیلور بوکا اوج وجهله جواب ویرلدی اولا بو آیتدن جملة
انزال ایلدک دیمک چقماز بعثت رسول اکرم صلی الله علیه
وسلم حضرتلری رمضان شریفده اولمغله ابتدا انزال قرآن
لیلهٔ قدرده اولدی دیمک اولور وثانیا ابن عباس رضی الله عنه
حضرتلرندن مرویدرکه قرآن عظیم الشان جبریل علیه السلام
لیلهٔ قدرده لوح محفوظدن دفعهٔ واحده ده جملةً سماء دنیایه
انزال ایدوب بعده حسب المصالح تدریجیله رسول اکرمه
ایصال ایلدی پس بو روایته کوره ده سؤال کلمز وثالثا توجیه
بودرکه انا انزلناه فی فضل لیلة القدر دیمکدر یعنی بز قرآنی
کریمی لیلهٔ قدرک فضیلتنده انزال ایلدک دیمکدر بو معنایه
قرآنک یکرمی اوج سنه ده متفرقا تنزیلنه مانع اولماز وَمَا
اَدْرٰیكَ مَا لَیْلَةُ الْقَدْرِ یعنی یا محمد سکا لیلهٔ قدری و فضیلتنی
نه شی بلدردی لَیْلَةُ الْقَدْرِ خَیْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ ایمدی معلومك
اوله که قدر کیجه‌سی بیك آیدن خیرلیدر آنده لیلهٔ قدر اولمیه
بو لیلهٔ قدرده اختلاف اولندی اتفاقله عشر اخیر رمضانده
اولمق اوزره درزیرا حق تعالی انا انزلناه فی لیلة القدر بیوردیغی

کبی شهر رمضانده ایمش لکن رمضانك قنغی کیجه‌سیدر
اختلاف اولندی و بونده یدی قول وارددر کیمی رمضانك اول
کیجه‌سیدر وکیمی اون یدنجی کیجه‌سیدر وکیمی اون طقوزنجی
کیجه‌سیدر وکیمی یکرمی برنجی کیجه‌سیدر وکیمی یکرمی اوچنجی
کیجه‌سیدر وکیمی یکرمی بشنجی کیجه‌سیدر وکیمی یکرمی یدنجی
کیجه‌سیدر وکیمی یکرمی طقوزنجی کیجه‌سیدر دیدیلر لکن اکثر
علما یکرمی یدنجی کیجه اولمسنه ذاهبلردر که امارات ضعیفه
ایله استدلال ایدرلر ابتدا ابن عباس حضرتلرینك بو قولیله که
لیلة القدر طقوز حرفدر بو سوره ده اوچ دفعه تکرار اتمکله یکرمی
یدی اولور پس رمضان شریفك یکرمی یدیسنده اولمغه اشارتدر
بیورمش وثانیا بو سوره اوتوز حرفدر وهی کلمه‌سی کلنجه یکرمی
یدی حرفدر وهی کلمه‌سیله اشارة لیلهٔ قدره اولمغین یکرمی یدیسنده
اولمغه اشارتدر بیورمش دلیل اخردخی عثمان بن ابی العاصك بر
غلامی وار ایدی یا مولائی شهرده بر کیجه قله بحرك صوبی طاتلی اولیور
اصلی ندر دیو سؤال ایتدکده قچن بو حالی مشاهده ایدرسك
بکا خبر ویر دیدی پس غلام بو کیجه‌ده دیو خبر ویردیکه یکرمی
یدنجی کیجه ایدی وعبید بن عمیردن مرویدرکه رمضانك یکرمی یدنجی
کیجه‌سی بحردن صو المق اقتضا ایدوب ماء عذب بولدقلرین
نقل ایدرلر لیلهٔ قدر رمضانك یکرمی طقوزنجی کونیدر دینلرینك

دليلي إنَّ الله تعالى في كلِّ ليلةٍ من شهر رمضان عند الإفطار ألفَ
ألفَ عتيقٍ من النار كلُّهم استوجبوا العذاب فإذا كان آخرُ ليلةٍ
من شهر رمضان أعتق الله في ذلك اليوم بعدد من أعتق من
أول شهرٍ إلى آخره حديث شريفيدر وعن أبي بكر الوراق سميت
ليلة القدر لأنه نزل فيها كتاب ذو قدر على لسان ملكٍ ذي قدر
على أمةٍ لها قدر ولعله إنما ذكر لفظ القدر في هذه السورة
ثلث مرات لهذا السبب وقال الخليل سميت ليلة القدر أي ليلة
الضيق فيها بالملائكة كما في قوله تعالى ومن قدر عليه رزقه امام
اعظم رحمة الله عليه قتنده بر كمسنه رمضاندن بر قچ كون صكره
زوجه سنه طلاق ويرسه تا كله جك رمضانك آخرنه قدر
طلاق واقع اولماز حديث شريفده وارد اولمشدر كه هر كمسنه كه
رمضان شريفك يكرمي يدنجي كيجه سي اون ايكي ركعت نماز قلهكه
هر ركعتنده بر فاتحه شريفه واوچ اخلاص شريف اوقيوب بعده
يوز كره سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اكبر ديه
تا فوت اولنجه هر بلادن محفوظ اولوب دائما مسرور اوله
سعد بن مسيبدن مرويدر كه سنه سي تمامنه دك اختنام وعشاء
جماعتله ادا ايدن ليلة قدردن نصيبني اخذ ايدر تنزل الملائكة
والروح فيها بإذن ربهم من كل أمر بيك شهر فضلتك
وجهني بيان ايدر وتنزل الملائكة يا ارضه ويا سماء دنيايه ويا خود

مؤمنينه تقربلري دور مرويدر كه روح تحت عرشده ساكن
بر ملكدر كه اياقلري تحت ثراي سابعده وباشي عرشده در وبيك
باشي اولوب وهر بر باشي دنيادن بيوكدر وهر باشنده بيك
وجهي وهر وجهنده بيك فمي وهر بر فمنده بيك لساني اولوب
وهر بر لسانله بيك درلو تسبيح ايدر وهر بر لساني بر لغت
اوزره در كه بري آخرينه بكزمز وفمي آغزني آچدقجه انوار
تسبيح اهراق ايدر ديو جمله ملائكه سجده يه واررلر ومتصلا
صبح ومسا تسبيحده در پس بو ليلة قدرده صائمين وصائمات
استغفار ايچون ارضه نزول ايدوب كلي لسانله طلوع
فجره دك استغفارده اولور وبعضيلر روحدن مراد طائفه
ملائكه دن بر ملكدر كه ملائكه آني اول كيجه كورر ليديلرو
بعضيلر روح مخلوق الهيدن بر خلقدر كه ملائكه دن وانس
جندن دكلدر انسان كبي كيوب واكل وشربلري وار در ديدي
وبعضيلر روحدن مراد حضرت عيسى عليه السلامدر كه
آنك اسمي روح الله در ديدي وكيمي قرآندر وكيمي رحمتدر كه لا تيأسوا
من روح الله بيورلمشدر لكن صحيح اقوال جبريل عليه السلام
اولمق اوزره در كه ملائكه دن تخصيص بالذكر اولنمسي شرافتندندر
باذن ربهم قولي دلالت ايدر كه آنلر لوح محفوظده حال انساني
مطالعه ايتدكلرندن كورمكه مشتاق اولوب وجه ارضه نزوله

اذن طلب ایدرلر پس اذن ویریلوب نزول ایدرلر معناسی نظم
کریم اول کیجه ده ملائکه وروح ربلرینك اذنیله ارضه ویا سماء
دنیایه نزول ایدرلر دیمك اولور سلام هی حتی مطلع الفجر
سلام مقدم خبر وهی کلمه سی مؤخر مبتدادر حصر افاده سندن
ناشی تقدیم اولنمشدر یعنی بو لیلهٔ قدر دکلدر الا سلامتدر
تا طلوع فجره دك زیرا اول کیجه ده شروردن برشی وریاح و
صواعق مثللو امور مخوفه حادث اولماز وفی الحدیث
إِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَخْرُجُ فِي هٰذِهِ اللَّيْلَةِ حَتَّى يُضِيءَ فَجْرُهَا قال
الجوهری السلام السلامة اسم من التسلیم پس معنا غروب
شمسدن طلوع فجره دك لیلهٔ قدردر یعنی ابتداء لیلدن ملائکه
فوج فوج کلوب مطیعینه سلام ویررلر بو تقدیرجه لیله
مزبور سلام ایله وصفلندیکی مع هذا زمان سلامدر یوخسه
سلام دکلدر رجل عدل قبیلندن اولمش اولور بو سورهٔ نك
سبب نزولی بوکونه مرویدر که بنی اسرائیلده شمعون نام بر زاهد
وار ایدی که کیجه قائم وکوندز صائم ودائما کفار ایله مقاتله
وغزاده اوق تکذار ایدی دشمانلر زوجه سنه دیدیلر که سنك
زوجك سنکله بر معامله زوجیت ایده جك وقتی یوق کل آنی
خوابده ایکن بند ایله بزه آنی سنکله بز آنی بر محله وضع ایدرز
ذوق وصفا کزده اولورسکز دیو عورت بونلرك حیله لرینه آلدانوب

زوجنی خوابده ایکن بر قوی ایپ ایله بند ایلدیکی زاهد بیدار
اولوب بو نه حالدر دیدکده سنك قوتکی تجربه ایچون ایتدم
دیینجه زور ایدوب بندینی قردی عورت لطیفه یه بوزوب کافرلره
بو حالی خبر ویردیکی آنلر بر زنجیر کتوروب بونکله بند ایله دیدیلر
ینه عورت انکله بند ایلدکی زاهد سؤال ایدینجه تجربه ایچون
ایتدم دیدکده ینه زور ایدوب قردی وکافرلره بوندن خبر
ویرنجه سنی نه شی ایله بند ایتدکده قیرمزسن دیو بر تقریبله
کندندن خبر آل دیو تعلیم ایتدیلر عورت شیطانلکی طمرینه
کیروب جانم افندم سنی برشی ضبط ایده مزمی دیو سؤال ایتدکده
زاهد بنی بر نسنه ضبط ایده مز الا کندی قلم ضبط ایدر دیو
خبر ویردکده پرچمندن بر قیل کسوب انکله بند ایدر زاهد بیدار
اولوب بو خیانتك اصلی ندر دیدکده ضرری یوقدر دائما غزاده
زحمت چکوب بر صفا ایده جك وقتمز یوق سنی وبنی بر خانه یه
حبس ایده جکلر صفامزه مشغول اوله لم دیدکده زاهد باشنه
کله جکی فهم ایدوب امان عورت بو حیله در بنی تلف ایدرلر اینانمه
دیو هر نقد دنیا زاندیسه ده کار کیر اولمیوب بونی همان دشمانلره
تسلیم ایلدیکی کافرلر فرصتی غنیمت بیلوب بونك الینی وایاغنی
قروب هلاك اوله دیو بر خانه یه براقدیلر زاهد بو حالده

الهی بن سنک رضاک تحصیلنده بو حاله کرفتار اولدم مدد سندن
دیو نیاز ایتدکده حق تعالی بونک الینی واباغنی درست ایلیوب
صحیح الاعضا اولدقده جمله اول هلاک ایدوب سجدهٔ شکری
ایلدی بر کون جبریل علیه السلام بو قصه‌یی رسول اکرمه نقل
ایدوب اول دخی صحابه حکایه ایتدکده کاشکه حق تعالی بیزه ده
بو قدر عمر وقوت ویروب بزده بو غزا ثوابنه نائل اولیدق دیو تمنی
ایتدکلرنده بو سورهٔ شریفه نازل اولدیکه هر کیمسنه که بو شب
قدری احیا ایده اول بیک یل عمر سوروب غزا ایله نائل اولدیغی ثوابه
نائل اوله دیو وبر روایتده بو سورهٔ نک سبب نزولی بو یله دردکه
امم سالفه چوق عمر سوردیکلرندن البته والبته عبادتلری سببیله
ثوابلری دخی چوق اولور بو امتک اکثر عمرلری بین الستین والسبعین
اولدیغندن بزم ثوابلریمز آنلر قدر اولمازدیو اصحاب تمنی ایتدکلرنده
بو سورهٔ شریفه آنلرک تسلیسی ایچون نازل اولدی تا که شب قدری
احیا سببیله آنلرک درجه سنه واصل اوله لر

سورة البينة

بو سورهٔ شریفه دخی مکهٔ مکرمه ده نازل اولمشدر که
سکز آیت وطقسان دورت کلمه واوچیوز طقسان التی حرفدر

بسم الله الرحمن الرحيم

لم يكن الذين كفروا من اهل الكتاب یعنی الیهود والنصاری
فانهم کفروا بالالحاد فی صفات الله تعالی یعنی یهود ونصارانک
بعث رسول اکرمدن مقدم کفر ایله توصیف اولنملرینک
وجهی طریق کفر ایچون انکار دینه منحصر اولمیوب بلکه یهودک
کفرلری عیسی علیه السلامی تکذیب ودینی انکارلرندن ناشی
اولوب ونصارانک کفری اصل دینک احکامندن بر حکمی انکار
وآندن عدوللری ایچوندر زیرا نصاری صفات اللهده الحاده
دوشوب صفات عالمی اقانیم ثلثه دن بر اقنوم درکه بدن
عیسی علیه السلامه نقل اولنمشدر دیدیلر والمشركين
منفكين حتى تاتيهم البينة بینه دن مراد رسولدر یعنی
یهود ونصاری وعبدهٔ اوثانک قلبلری اولدیغی قدر کفردن خالی
اولمدی تا که آنلره حق ایله باطل بیننی فرق ایدیجی حجت ظاهره
اولان رسول بعث اولنجیه دک پس بوندن فهم اولندیکه رسول
اکرم بعث اولندقده کفرلرندن منفک وزائل اولوب اتباع حق
واتفاق علی الایمان ایده لر زیرا حتی کلمه سی انتهاء غایه ایچوندر
البته انتهاده اولان حاللری اولنده اولان حاللرینه مخالف
اولمق اقتضا ایدر مع هذا حاللری بو یله اولمیوب بلکه بعد
البعث کفر وضلاللری دخی زیاده اولدیکه کلمه جک وما
تفرق الذين اوتوا الكتاب الا من بعد ما جاءتهم البينة ایت

كريمه سی دخی كفر وضلالتلرين اقتضا ايدر پس خفی دكلدر كه بو
اقتضا مقتضاسی تفسير آيته مناقض اولور بونك جوابی
صاحب كشافك اشارتيدر كه ايت اولايی حق تعالينك حكايه
اولمق اوزره حمل ايدر كه انلر قبل البعثة تا بر رسول بعث
وارسال اولنجه بز دينمزدن رجوع ايدوب وترك ايتمزز ديرلر
ايدی زيرا توراة وانجيلده محمد عليه السلام بعث اولنه جغنی
كوروب وبيلورلر ايدی اول بعث اولندقده آنك دينينه جمع اولورز
والا شمديكه اولديغمز ديندن متفرق اولمازز ديرلر ايدی پس
وما تفرق الذين ايت كريمه سی آنلرك زعملرينی حكايه وانلره
الزام ضمننده نازل اولوب آيت اولی آنلرك قوللرينی حكايه
وآيت ثانی واقع حالی اخبار ايچون ايراد اولنديغی ديدكده وارد
اولان شبهه دفع اولور **رسول من الله يتلوا صحفا مطهرة**
رسول من الله بينه دن بدل كل اولور اكر بينه ايله مراد رسول
دردينلور ايسه واكر بينه ايله مراد قرآن كريم اولور ايسه
بر مضاف تقدير اولنوب وحی رسول الله دينلور واكر بينه
ايله مراد معجزه اولور ايسه معجزه رسول الله دينلوب بهر حال
بينه دن بدل كل اولوب يتلوا صحفا قولی رسولك صفتی
اولور واكر رسول امی ايكن قرائت صحف ايدر ديو شبهه كلور
ايسه رسول اكرم حضرتلری كتابه بقوب قرائت ايلمزديكه حتی

بو شبهه كلما آنلر ظهر قلبلرينه وحی اولنه نی تلاوت ايدرلردی
پس ما يوحی اليه تلاوت ايلمك صحف مطهره يی تلاوت كبيدر
وصحفی قرائت دخی مجازدر زيرا صحف صحيفه نك جمعيدر
كه طرف مكتوب ديمكدر ايمدی مكتوبك محلی قرائت اولنماز
بلكه ايچنده كتابت قرائت اولديغندن مجاز اولمش اولور
وبعضيلر رسول ايله مراد جبرئيلدر ديديلر اول زمان
بو شبهه عارض اولمز كه جبرئيل عليه السلام امی دكلدر پس
معنا اول كفره اولدقلری اديان باطله لری اوزره مجتمع اولوب
زائل ومتفرق اولمديلر تا قبل اللهدن صحف مطهره تلاوت
ايدر يعنی توريت وانجيل شريفك احكام وشرايعنه مطابق
احكام الهی تلاوت ايدر بر رسول كلمينجه ديرلردی **فيها كتب
قيمة** بو جمله مبتدا وخبر اولوب جمله سی محلا منصوب صحفا
قولينك صفتيدر وكتب قيمة ديمك كلام حقی حاوی كتب مستقيمه
ديمكدر يعنی اول صحفده كه آنده كتب قيمة واردر يعنی عيوب
ونقصدن عاری احكام ومواضع مستقيمه واردر پس حق
تعالی ارسال رسل ايتدكدنصكره قبول ايتميوب اختلاف ايدنلرين
بيان ايدوب بيورر **وما تفرق الذين اوتوا الكتاب الا من
بعد ما جاءتهم البينة** يعنی اهل كتاب متفرق ولخد اولمديلر
الا آنلره بينه رسول يا قرآن ويا معجزه كلدكدنصكره كمال

استكبار وحسدلرندن ناشى متفرق ومختلف اولديلر ديمك
اولور يعنى اصلندن كفر وضلال اوزره متفقلر ايكن
رسول اكرم حضرتلرى بعث اولندقده كيمى مؤمن اولوب وكيمى
يهوديتلرنده مستقر وكيمى نصرانيتلرنده مستمر وكيمى عبدهٔ
اوثان ومشركيندركه شركده قديملرنده قالوب بو جهتله
متفرق اولديلر وَمَا اُمِرُوا اِلَّا لِيَعْبُدُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ
لَهُ الدِّينَ وما امروا فى كتبهم مما فيها يعنى اول اهل
كتاب وتوريه وانجيل شريفده مذكور برشى ايله امر اولنمديلر
الا اخلاص ايله الله عبادة ايچون امر اولنديلر حق ايچون
ثابت اولان دين مستقيمده حُنَفَاءَ مائلين من العقايد
الزايغة الى المستقيمة يعنى اعتقاد باطلهدن اعتقاد
مستقيمه يه ميل ايديجى اولدقلرى حالده ايمدى مخلصين
قولى ليعبدواده كى فاعلدن حال اولور وحنفاء قولى
دخى ذى الحال واحددن ايكى حال اولمسنى تجويز ايدنلرك
قوللرنه آندن حال اولور وتجويز ايتميانلره كوره مخلصين
قول كريمندكى منويدن حال اولور ايمدى بو آيت كريمه به
سؤال توجه ايدركه ليعبدوا الله قولندكى لام لام غرض
اولمغله معتزلهنك افعال الله معلل بالاغراضدر قوللرينى
ترويج اولور آنلر بو آيت كريمهنك معناسنده وما امروا اشيا

الا لاجل ان يعبدوا الله على هذه الصفة ديمكدر ديرلر
لكن اهل سنت افعال حق بر غرضه بنا دكلدر زيرا اكر
بر غرضه بنا اولسه ذاتنده ناقص اولوب اول غرضله
استكمال اقتضا ايدر تعالى الله عن ذلك ديوب بو لامى
صله در ديوب وبر ان ناصبه تقدير ايدوب وما امروا الا
ليعبدوا الله بمعنى بان يعبدوا ديرلر لكن بو خلاف ظاهر
تكلفه احتياج يوقدر چونكه لام غرض حكمته مترتبه
على الفعلده استعمال اولنور يعنى آنلرك بو صفت اوزره
عبادت اجل ايچون امر اولنملرى بر غرضه مبنى دكلدر
بلكه آنده حكمت ومصالح كندولرينك كفر وشركدن مبرا
اولملريدر بو خود مأمور بهى تكميلدر بو حسبه امرده بر
منفعت يوقدر ودخى بو آيت كريمهده كى ليعبدوا الله
ليعرفوا الله ايله تاويل اولنماق ممكندر وما خلقت الجن
والانس الا ليعبدون ليعرفون ايله تاويل اولندىغى كبى
ايمدى كرك سزلره منزل اولان توريه وانجيلده وكرك قرآن
كريمده يعنى مأمور بهده حكمت اصليه توحيد حق ومعرفة
الله در پس بونك اوزرينه اتفاق واتحاد لازم ايكن سزلر
اجتناب ايدوب متفرق اولديكز ديو آنلره توبيخ اولوردر زيرا
يهود بو توحيددن اجتناب ايدوب عزير ابن الله ديوب ونصارى

عیسی بن الله دیدیلر وَيُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُونَ
الزَّكٰوةَ وَذٰلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ ای دین الملة القيمة بیضاوی
بو مقامده ملت لفظنی تقدیر ایلدیکه صفتک موصوفه
اضافتی قبیلندن اولمسون دیو زیرا صفتک موصوفه
اضافتی شیئک نفسنه اضافتی کبیدر دایمه دین وملت
هر نقدر متحدلر ایسه ده بالاعتبار متغایردیرلر زیرا من
قبل الله رسول واسطه سیله امته تبلیغ اولنان شریعتک
کتابت واملاسی اعتباریله ملت دینلور واکا اطاعت
اولنمسی جهتیله دین تسمیه اولور زیرا دین له دیرلر
اطاعت معناسنه ودین اسلامدن اعمدر زیرا دین کلمه سی
حق وباطله مستعملدر لکن اسلام انجق حقده استعمال
اولنور وقیمه دیمک مستقیمه دیمکدر اصلی اقام یقوم دن
قیومة ایدی ادغام اولنوب قیمه اولدی قام الدلیل علی کذا دیرلر
یعنی ظاهر ومستقیم اولسه وخلیلدن مرویدرکه قیمه جمع
قیم والقیم والقائم واحد بو تقدیر وذلک دین القائمین لله
بالتوحید دیمک اولور وراغب اصفهانیدن منقولدرکه
بو مقامده قیمه قسط وعدل ایله قائم اولان امت ایچون
اسمدرکه کونوا قوامین بالقسط شهداء لله آیت کریمه سی
بوکا دالدر دایمه حق سبحانه وتعالی بو آیت کریمه ایله اصول وفروعده

جمعی

جمعی لازم اولدیغنه یعنی ابتدا حقه مطابق اولان اعتقاداتی
تحصیل ایدوب بعده اخلاصه مقارن اعماله مداومت
لازم اولدیغنه اشارة ایدوب مخلصین وحنفاء اولدقلری
حالده صلوة اقامت وزکوتی ایتا ایده لر دایمه بو مذکورلرک
مجموعی دین اسلام وملت مستقیمه معتدله در یعنی دین اسلام
دیدکلری بودر دیمک اولور اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ
وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا اُولٰئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ
نار جهنمدن مراد حقیقت نار در که قیامتده اولور یا خود
اول ناره مؤدی اولان عقائد زائفه واعمال باطله در بو
تقدیرده مجاز مرسل اولور وکفروا لفظی فعل ایله ومشرکین
لفظی اسم فاعل ایله ذکر اولنمسی اهل کتابک اول امرده
کافر اولمدقلرینه اشارة وتنبیهدن ناشیدر زیرا انلر ابتدا
توریة وانجیلی مصدق وبعث محمد علیه السلامی مقرر
ایدیلر بعث محمد علیه السلامدن صکره انکاره دوشدیلر
اما مشرکین اوثانه عبادة وحشر وقیامتی انکار اوزره تولد
ایدوب باویله قالدیلر پس حال بویله اولنجه نیجه جنس
عذابده مشترک اولورلر دیو شبهه عارض اولورسه جوابی
اهل کتاب ومشرکین اعظم جنایات اولان کفرده مشترک
اولدقلرندن اعظم عقوبات اولان خلود نار جهنم ایله معذب

اولنلرینه وعید اولدیکی لکن هر نقدر جنس عذابده مشترکلر
ایسه ده من جهة النوع اشتراکلرینی اقتضا وایجاب ایلمز
البریة الخلیقة همزه ایله بریئه دخی قرائت اولنور لکن استعمال
عربده تخفیف همزه شایع ومتواتر اولدیغندن بو قرائت
ضعیفدر وکیمی بریه لفظی تراب معناسنه اولان بریدن
مأخوذدر دیدی اما همزه ایله قرائت اولنمسی تراب معناسنه اولان
بریدن مأخوذ اولمه سنه دلالت ایدر پس اهل کتاب ومشرکیندن
شونلر که کافر اولدیلر مخلد اولدقلری حالده نار جهنمده درلر که
مخلوقاتک شرلیسی آنجق آنلردر اِنَّ الَّذِینَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
اُولٰئِكَ هُمْ خَیْرُ الْبَرِیَّةِ یعنی شونلر که مؤمن اولوب وعمل
صالح ایشلدیلر مخلوقاتک خیرلوسی آنجق آنلردر جَزَاؤُهُمْ
عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِی مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِینَ
فِیهَا اَبَدًا جزاؤهم مبتدا جنات عدن خبریدر حذف
مضاف واردر که دخول جنات عدن دیمکدر وعند ربهم
کلمه‌سی جزانک ظرفیدر تقدیر کلام ویجزون بها خالدین دیمکدر
یعنی اول مؤمنلرک ربلری عندنده جزاسی جنات عدندر اویله
جنات عدن که زمیننده نهرلر جریان ایدر پس اول مؤمنلر
خالدین اولدقلری حالده بو کلمه جزا اولنورلر بو کلامدن
فهم اولنان هر بر مؤمن جمیع اعمال صالحه ایله مکلف اولمق لازم

دکلدر زیرا جمع جمعه مقابل ایراد اولنمشدر هر بر مکلف
ایچون بر حظ ونصیب واردر مثلا غنینک حظی عطادر
وفقیرک حظی اخذ وصبردر وقناعتدر رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمْ
وَرَضُوا عَنْهُ ایمدی حق تعالی آنلرک اعمال صالحه ده بولنوب
بو جزا ایله مجازات اولنملرندن راضی اولوب وآنلر دخی
اقتضا امنیه‌لرینه واصل اولدقلرندن راضی وخوشدل
اولدیلر ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِیَ رَبَّهُ یعنی بو مذکور اولان جزا و
رضوان عذاب وعقاب حقدن خوف وخشیت اولان
کمسنه ایچوندر زیرا خشیت من الله اصل عبادتک رأسیدر

سورة الزلزال

بو سورهٔ شریفه دخی مکه مکرمه ده نازل اولمشدر که
یدی آیت واللی اوچ کلمه ویوز قرق طقوز حرفدر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیمِ

اِذَا زُلْزِلَتِ الْاَرْضُ زِلْزَالَهَا الزلزال بالکسر مصدر و
بالفتح اسم بمعنی المصدر وفعلال بالفتح لا یوجد الا
فی المضاعف وزلزالک ارضه اضافتی ارضه خصوصیتی
اقتضا ایدر اما اول اضطراب وحرکت معلوم ومعین
اولمدیغندن یا حق تعالی نفختینک برنده ارض ایچون تقدیر
ایتدیکی اضطرابدر که نفخهٔ اولی عندنده دنیانک فنا بولمسیچون

ونفخهٔ ثانیەدە بطن امدن ولدك اخراجی كبی بطن ارضدن
موتینك بعث واحیا اولنمسیچون ارضك شدّة ایله
تحریكیدر یاخود زلزالها دیمك ما یمكن فی حقها من الزلزال
دیمكدر زیرا ارض حقنده حركت واضطرابدن ممكن اولدیغی
رتبه حركت خصوصیتیا اضطرابندر یاخود حكمت الهیه
اوزره ارضه لایق وسزا اولان حركت واضطرابدركه زلزال
شدیدەدن كنایەدر زیرا اول حینده اولان حركت وزلزلەدن
جبال وتلال یرندن قوپوب وارض تسویه اولندقده هباء
منثورا اولور یعنی جبال وتلال اصلندن دخی یوق كبی
اولەجق البته بو تزلزل سائر زلزالدن اشد اولدیغنده
شبهه یوقدر پس معنا پچن ارض عند الله معلوم ومقدّر
اولان نفخهٔ اولی ونفخهٔ ثانیەدە شدّة حركت ایله حركت ایتدكده
وأخرجت الأرض أثقالها ای ما فی جوفها من الدفائن
والاموات جمع ثقل وهو متاع البیت یعنی یوم ترجف
الراجفة تتبعها الرادفة ایله استدلال ایدوب بو زلزله
دن مراد نفخهٔ اولی دردینلره كوره اثقالدن مراد ارضده
مدفون اولان كنوز اولور یوق بو زلزلەدن مراد نفخهٔ
ثانیه دینلره كوره اثقالدن مراد اموات اولور علی كلا
التقدیرین جوف ارضده اولان دفائن واموات متاع بیتنه

تشبیه اولنوب مجازا اثقال ایله تعبیر اولندی پس معناسی
ارض جوفنده اولان كنوز ودفائنی یاخود امواتی طشره
اخراج ایده دیمك اولور وقال الانسان مالها استفهام
تفظیع وتهویل ایچوندر زیرا كرك بعث وقیامته ایمانی
اولسون وكرك اولمسون هر كیمكه بو زلزلهٔ هائله یی
مشاهده ایده فرط وحیرتندن بونی سویلمك ممكندر بو قدر
واردر كه مؤمن كندویه كلدكده هذا ما وعد الرحمن وصدق
المرسلون دیوب وكافر حیرتی مزداد اولور وبعضیلر بو
قولی دین كافردر زیرا مؤمنك اصلندن بو اوله جغه ایمانی
واردر دیدیلر وما لها كلمه سی مبتدا وخبردر پس معنا مطلقا
انسان یاخود كافر اولان انسان بو زلزلهٔ هائله یی مشاهده
ایتدكده كمال حیرة ودهشتندن بو ارض ایچون نه واردر
یعنی بو ارضه نه اولدیكه بو كونه حركت ایدوب كنوزی یا
امواتی طشره اخراج ایدیور دیه یومئذ تحدث اخبارها
تحدث الخلق بلسان الحال اخبارها یعنی اول كونده ارض
لسان حال ایله اوزرنده ایشلنن خیری وشرّی خلقه خبر
ویرر قاضی مرحوم برخلق زیاده ایلدی تحدث ایكی مفعوله
تعدیه ایدر مفعول اولی خلق ومفعول ثانیسی اخباردر
دیمك استر ولسان الحال ارض نطقه صالح اولمدیغیچوندر

اما بعضیلر دیدیلر که حق تعالی ارضی بر حیوان عاقل و ناطق
قیلوب و اوزرنده جمیع ایشلنن اعمالی بیلور پس اطاعت
ایدوب و عصیان ایدننه شهادة ایلردینرا ابو هریره حضرتلرندن
مرویدر که رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بو آیتی قرائت
ایدوب و ارضک خبر ویردیکی ندر بیلورمسکز دیو سؤال ایتدکده
اصحاب الله و رسوله اعلمدر دیدیلر پس رسول اکرم حضرتلری
بیوردیلر که ارضک اخباری هر بر عبد و امه اوزرینه ظهرنده
ایشلدیکی عمله شهادة ایتمسیدر که شو عملی و بو عملی ایشلدی دیو
خبر ویریر بیوردیلر بأن ربك اوحى لها بأن ربك قولنده
کی باء سببیه در و تحدث قولنه متعلق اولور یعنی اول
ارض ربنک ایحاسی سببیله خبر ویرلنده اخباره دلالت
ایدر بر نسنه حادث اولمغله یاخود انطاقله دیمک اولور
یومئذ یصدر الناس اشتاتا صدر ورودک ضدیدر
ورود کلیجی و صادر منصرف دیمکدر پس ناس قبرلرندن
وارد اولوب اعماللرینی کورمکه موقف حسابه کلورلر اشتاتا
دیمک متفرقین بحسب مراتبهم دیمکدر یعنی اول کونده ناس قبرلرندن
متفرقین اولدقلری حالده منصرف اولورلر مرویدر که ناسک
بعضیسی موقفه ثیاب حسنه ایله وجهی بیاض و منور
اولدیغی حالده کیدوب و اوکنده بر منادی هذا ولی الله دیو ندا

ایدر

ایدر و بر گروهی دخی ثیاب ذلت ایله سواد الوجه و سلاسل
و اغلال ایله اوکنده بر منادی هذا عدو الله دیو ندا ایدرک
کیدرلر ایمدی اشتاتا بو معنایه اشارة اولور و بعضیلر
اشتات دیمک هر فرقه کندی فرقه سیله کیدر دیمکدر
دیدیلر مثلا یهودی یهودیلر ایله نصرانی نصرانیلر ایله
مجوسی مجوسیلر ایله کیدر دیمک اولور لیروا اعمالهم یعنی
قبرلرندن بو موقفه منصرف اولمقلری جزاء عمللرینی کورمک
ایچوندر فمن یعمل مثقال ذرة خیرا یره ومن یعمل مثقال
ذرة شرا یره قال الکلبی الذرة اصغر النمل وقال ابن
عباس اذا وضعت راحلتك ای یدك علی الارض ثم
رفعتها فکل واحد مما لزق بها من التراب ذرة پس بو
آیت لیروا اعمالهم آیتنی تفصیل اولور یعنی اول کمسه
که ذره قدر خیر عمل ایلمش اوله البته آنی کورر و شول کمسه
که ذره قدر شر عمل ایتمش اوله البته آنی کورر ایمدی من
کلمه سیله ایراد اولندیغندن کافر و مسلمان بو حکمده
داخلدر و مروی و مشهوردر که حسنات کافر کفر ایله
محبط و سیئات مؤمن ایمان و حسنات ایله مغفوردر بو ایله
اولنجه هر کس ذره قدر خیر و شر عمل ایله جزا اولنور
دیمک نیجه اولور دیو سؤال توجه ایدر ایسه بو سؤاله

جواب اولمق اوزره قاضی مرحوم ولعله حسنة الكافر وسيئة
المجتنب عن الكبائر تؤثران فی نقض الثواب والعقاب
بیورر یعنی کافرلرك حسنەسی عقابك نقصنه وکبائردن
اجتناب ایدن مؤمنك سیئەسی ثوابك نقصنه سبب
اولور هر نقدر کافر حسنەیه مستحق دکل ایسه ده قیامتده
عقابدن نقص جهتیله جزاسنی کورمسنه منافی دکلدر
وکذلك کبائردن مجتنب اولان مؤمن دخی هر نقدر
سیئەسیله معذب اولمازایسه ده اول سیئه مقداری
ثوابدن نقصان اولمق جهتیله جزاسنی کورمسنه منافی
دکلدر پس حسنات وسیئاتك احباطی بو آیتك عمومنی
قدح اولەمز یاخود بو کونه دخی جواب ویرلمك ممکندر
بر کافر ذره قدر خیر ایلسه لابد دنیاده آنك جزا ومکافاتنی
کورب آخرتده اویله کیدر و بر مؤمن بر سیئه ایلەسه لابد
اول دخی دنیاده مالنده وعیالنده آنك جزاسنی کورب
آخرته اویله کیدر دیمك اولور سبب نزول مقاتلدن
مرویدرکه بو ایکی آیت ایکی کمسنه حقنده نازل اولدی
که برینه قچن بر سائل کلسه آز شی ویرمکی استقلال ایدوب
ویرمزدی ورجل آخرك دخی خصلتی بو ایدیکه دائما صغا
یردن اجتناب ایلمزدی اعتقادنده حق تعالی کبائر اوزره

وعید ایلدکلردن اجتناب ایتدکدنصکره صغائرك ضرری
یوقدر دیردی پس حق تعالی بو ایکی آیتی انزال ایلدیکه صدقه
هر نقدر قلیل اولور ایسه ده عندالله اجری کثیر اولور
نیتیله ویرك وسیئه هر نقدر صغیر اولور ایسه ده
اجتناب ایدك زیرا هر کس خیر وشردن ذره قدر عمل ایتسه
لابد آنك جزاسنی کوردیمك اولور مرویدرکه حضرت
عائشه رضی الله تعالی عنها بر عینی تصدق ایدوب بونده
مثاقیل کثیره واردر دیدی

سورة العادیات

بو سورهٔ شریفه دخی مکهٔ مکرمه ده نازل اولمشدرکه
اون بر آیت وقرق کلمه ویوز آلتمش حرفدر

بسم الله الرحمن الرحيم

والعادیات ضبحا عادیات عادیەنك جمعیدرکه اصلی
عدودن مأخوذدر ما قبلی مکسور اولدیغندن واو یایه
منقلب اولمشدر سرعتیله مشی معناسنه وضبح فرسلرك جوف
افواهندن چقان صوته دینورکه صهیلدن غیریدر وضبحا
کلمەسی فعل محذوفك مصدر مؤکدی اولورکه تضبح ضبحا
دیمکدر پس معنا غزاتك خیلی حقیچون که وقت سرعتلرنده
جوفلرندن صوت حاصل اوله زیرا بو سورەنك سبب نزولی

بودركه رسول اكرم حضرتلرينك اصحابدن برجماعتی قبيلهٔ
بنی كنانه‌يه ارسال اتمك مراد ايدوب منذر بن عمرو تميمی‌يی انلره امير
نصب ايدوب و فلان كونده اول محله ايريشوب بعد الغارات
ينه فلان كونده عودت ايده‌لر ديو توصيه ايدوب ارسال
ايتديلر پس بونلر دخی كيدركن اوكلرينه برآب روان كلوب
كچيد ويرمديكندن توصيه اولنان وقتده عودة اولنمديغندن
رسول اكرم متألم اولديغی و منافقون دخی بعض حوادث اظهار
ايتمكله نا ملكی زياده اولنجه حق بو سورهٔ انزال ايلدی
فالموريات قدحا بو قدحا كلمه‌سنده دخی تصرف ضبحا
كلمه‌سنده‌كی تصرف كبی اولور ايسه يقدحن قدحا ديمكدر و
قدح صك و ضرب معناسنه‌در كه خيل سرعتله كتدكده
نعللری بعض طاشه راست كلوب آتش چقاردوا ايرا اخراج
معناسنه‌در يعنی اويله خيول كه وقت سرعتلرنده اياقلرينك
ضربندن آتش كورينور ديمك اولور فالمغيرات صبحا ای
بغير اهلها علی العدو فی وقت الغارة لغتده اسراع معناسنه‌در
و اغاره‌نك خيله اسنادی مجازدر و صبحا كلمه‌سی ظرفيت اوزره
منصوبدر پس اول خيلك اهلی عدو اوزرينه صباح وقتی
سرعت ايدر ديمك اولور وقت صباحه احضاری كيجه مظلم
اولوب برشی كورنمديكندندر فاثرن به نقعا اثرن لفظنك

اصلی اثورن ايدی واوك حركسی ثايه نقل و واو الفه قلب
اولنوب اثارن اولدی اجتماع ساكنيندن ناشی الف حذف
اولنوب اثرن اولدی افلن وزنی اوزره ثار التراب اذا هاج
و اثرن انا هيجنه ديمك اولور فاثرن كلمه‌سی فالمغيرات اوزرينه
معطوفدر بو تقديرجه والخيل اللاتی عدون فاغرن
فاثرن ديمك اولور و نقعا غبار ديمكدر مأخوذ من النقع
الصوت اذا ارتفع پس غباره نقعا تسميه اولنمسی ارتفاعندن
ناشی اولور بعضيلر نقعا كلمه‌سی ماخوذ من النقع فی الماء
ديديلر كويا دجلك صويه دالوب سرتا بقدم اصلنديغی كبی
بونلر دخی غباره بويله مستغرق اولورلر ديمك اولور و به‌ده‌كی
ضميری اختيار قاضی بيضاوی اوزره غارة واقع اولان زمانه راجع
اولوركه وقت صبحدر بو تقديرجه بانك فی معناسنه اولمسنی
اقتضا ايدر و بعضيلر فالمغيرات صبحا قرينه‌سيله به‌ده‌كی ضميری
غارة اولنان مكانه راجعدر ديديلر اول وقت با ظرف
ايچون اولور و بعضيلر به‌ده‌كی ضميری عدويه راجعدر ديديلر
اول وقت معنا فاثرن بالعدو نقعا ديمك اولور با كلمه‌سی
سببيه اولور پس معنا اول وقتده اول خيول غبار قالدررلر
ياخود اول غارة ايتدكلری محلده غبار قالدررلر ياخود
اول عدو ايله جنك و غارة سببيله غبار قالدررلر ديمك

اولور فوسطن به جمعا اى فتوسطن بذلك الوقت يعنى
اول صاحب الخيول وقت صبحده جماعت اعدانك ميانلرينه
داخل اولوب و آنلرى غارة ايله غانمين وسالمين اولدقلرى
حالده ظفرياب اولديلر منافقينك آنلرك حقنده چقار
دقلرى حوادث جمله كذبدر حبيبم سن متألم اولمه ديمك
اولدى ايمدى والعاديات كلمه سندكى حرف تعريف عهد ايچون
اولور ايسه مقسم به سريه نك خيولى اولور واكر جنس
ايچون اولور ايسه مقسم به فى سبيل الله جهاده كيدن هر
برخيل مقسم به اولور پس مقسم به ايله مراد خيول غازيان
اولميوب نفوس عاديه اولمقده ممكندر كه كمال شرفلرينه
بناء بلكه مقسم به اولمغه خيولدن اوليدر زيرا آنلر درجات
كمالات روحانيه يه ارتقايه سرعت ايدرلر و آنلرك صبحى ارتقايه
سبب اوله جق مجاهدات و رياضات تعبدن ناشى اولان آه
و زارى اولور فالمغيرات صبحا ايله مراد آنلر اوزرينه صبح عرفان
طالع اولوب مشاهده انوار صفات جلال وجمال اوبله
رسوم بشريه وعادات طبيعتك غارة ومحو اولمسى اولور فأثرن
به نقعا اول انوار قدس ظهورنده آنلر صباح قالدوروب
شوقله فوسطن به جمعا جموع عليّيندن برجمعه رسيده
اولورلر ديمك اولور ان الانسان لربه لكنود اى انه لكنود

لنعمة ربه زيرا لربه لفظى كنوده متعلقدر فاصله رعايت
ايچون تقديم اولنمشدر ابن عباس ومجاهد وعكرمه و
ضحاك وقتاده قوللرينه كوره كنود كفور معناسنه در و
كلبيدن منقولدر كه كنود لفظى لسان بنى كنانه ده سيدنه
عاصى ديمكدر ولسان بنى مالكده بخيل ديمكدر ولسان
مضرده وربيعه ده كفور معناسنه در وابوامامه نبى
محترم صلى الله عليه وسلمدن روايت ايدر كه كنود
رفدينى منع ايدوب يالكز اكل ايدن وعبدينى ضرب ايدن
كمسنه يه ديرلر ديو بيورمشلردر ومرويدر كه بو آيت قرط
ابن عبد الله حقنده نازل اولمشدر ومرويدر كه حباحب
حقنده نازل اولدى ديديلر بو بر رجل بخيل ايمشكه خلق
منتفع اولمسون ديو جمله ناس خوابه وارد قدنصكره چراغ
يقار ايمش سخا ايله مشهور اولان حاتم طايك وقتنده
ظهور ايلمش و بو جمله جواب قسم اولور حاصل معنا بو
مذكور اولان مقسم بهه قسم ايدرمكه انسان معهود
ربسنك نعمتنه كفوردر يعنى صدقه وخيرات ايله اداء
شكر نعمت حق ايلمز ديمك اولور وانه على ذلك لشهيد
وانه على ذلك كلامنده كه ضمير انسانه ياخود قريبنده كه ربه
راجعدر وذلك كلمه سيله اشاره كنود اوزره در يعنى

تحقیقا انسان کفود وبخیل اولدیغنه شهادة ایدر یعنی
انسانڭ بو کنود صفتی موجود اولدیغندن بر وجهله انکاره
مجالی اولمیوب آخرتده ذنوبنه معترف اولوب کانه بو صفت
بنده وار در دیو نفسنه شهادة ایدر دیمك اولور یاخود
انسانڭ کنود اولدیغنه حق تعالی شهادة ایدر دیمك اولور
لکن وانه لحب الخیر لشدید کلامنده دخی ضمیر البته انسانه
راجع اولدیغندن بو انه ضمیری دخی انسانه راجع اولمسی
اولیدرکه حسن نظام بولوب وثقیلڭ ضمیری بولنماز
وانه لحب الخیر لشدید خیر ایله مراد مالدر وشدید
لفظی بخیل یا قوی دیمکدر یعنی انسان مالی سودیکندن ناشی
بخیلدر یاخود مالینه محبتندن جمعنه حریص وقوید ر
دیمك اولور افلا یعلم اذا بعثر ما فی القبور یعنی انسان
بلمزمیکه قیامتده قبورده اولان موتی بعث وحشر اولنور
وحصل ما فی الصدور وصدرلرده اولان اعتقادیات
ونیاتدن حق وباطل جمله اسرار تحصیل وتمییز اولنور
افعال جوارحه تعریض اولمیوب اعمال قلوبه تخصیص اولنمسی
اعمال جوارح نیات قلبه تابع اولوب وقلب اصل اولدیغندندر
انما الاعمال بالنیات بیورلمشدر ان ربهم بهم یومئذ لخبیر
یعنی انلرڭ ربلری اول کونده ظاهرا وباطنا حاللرینه واقف

اولوب حاللرینه واعماللرینه مناسب جزا ایله مجازات
ایدر حق تعالی علمنی اول کونه تخصیصڭ نکته سی تمام جزا
اول کونه مخصوص اولدیغندندر دینلدی

سورة القارعة

بو سورۀ شریفه دخی مکۀ مکرمه ده نازل اولمشدر
که سکز آیت واوتوز التی کلمه وایکی یوز اللی حرفدر

بسم الله الرحمن الرحیم

القارعة ما القارعة القرع الضرب بشدة واعتماد ثم
سمیت الحادثة العظیمة من حوادث الدهر ومفسرین اتفاق
ایتدیلرکه قارعه اسماء قیامتدن بر اسمدر یس قیامتڭ
قارعه ایله تسمیه اولنمسی آنده ناسڭ جزع وفزعنه
سبب اولور حالات اولدیغندندر یاخود ناسی هول ایله قرع
ایتدیکی کبی اجرام علویه که سموات انشقاق وانفطار ایله
وشمس وکواکب سائره وقمر انتشار ایله واجرام ثقیله که
جبال دك ایله وارض تزلزل وخسف ایله متقرع اولورلر
والقارعة مبتداء اول وما مبتداء ثانی والقارعة خبری
وجمله سی مبتداء اولڭ خبری اولور ومبتدایه عائد ضمیر
موضعنده قارعه ایرادی تفخیم شان ایچوندر وتقدیر کلام
ای شیء هی دیمك اولور وما ادریك ما القارعة یعنی قارعه

نه شئ اولدیغنه سکا کیم بلدردیکه قارعه بر حادثهٔ عظیمه
وحالت هائله درکه آنی کسه بلمز ایمدی ماء اول مبتدا وما
ثانی مبتدای ثانی والقارعة مبتدای ثانینك خبری اولوب و
جمله سی محلا منصوب ادری کلمه سنك مفعول ثانیسی اولوب
وکاف خطاب مفعول اول اولوب وجمله سی محلا مرفوع
مبتدای اولك خبری اولور يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ
الْمَبْثُوثِ الفراش جمع فراشة قال الزجاج هو الحيوان الذی
ساحت فی النار المبثوث المفروق يقال بثه اذا فرقه وعند
بعض فراش غوغاء جراددر زیرا قچی جرادك قنادی کلوب
واوجمعه قریب اولسه بر دخی ساکن اولمدیغندن غوغا ایله
تعبیر ایدرلر ایمدی حق تعالی عند البعث ناسی فراش متفرقه
تشبیه ایتدیکی شدت هول قیامتدن تموج ایدوب بر بریندن
متفرق اولدیغیچوندر یعنی اول کونده ناس جراد منتشر
یاخود پروانه کبی کمال اضطراب وحیرتلرندن بر برینه
مختلط اولوب نه طرفه کیده جکلرین بلمزلر وَتَكُونُ الْجِبَالُ
كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ عهن یوك وصف معناسنه در منفوش
آتلمش یوك وپنبوق دیمکدر اول کونده جبال آتلمش پنبوق
ویوك کبی اولور یعنی اجزاسی بر بریندن متفرق اولوب هواده
آتلمش یوك کبی طیران ایدر دیمکدر فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ موازین موزونك جمعیدر وآنك
ثقلی رجحانندن کنایه در یعنی انواع اعمال صالحه دن هر
نوعك مقداری نوع سیئاتك مقدارینه راجح اولدقده آنك
صاحبی بر عیشده درکه اکا راضی اولور متکلمون دیرلرکه
حسنات وسیئاتك وزن اولنمسی صحیح کلدر بلکه مراد حسنات
وسیئاتك یازلدیغی دفتردرکه اکا صحف مکتوبه دینور اول
وزن اولنور دیمك اولور وبعضیلر موازین میزانك جمعیدر
لفظ جمع ایله ذکر اولندیغی تعظیماً دردیدیلر ابن عباس
حضرتلرندن منقولدرکه میزانك لسان کفه لری واردرکه
اعمال مکلفین انکله وزن اولنوب پس حسنات مطیع احسن
صورتده اولوب راجح اولور حسنه آنکیچوندر وسیئات
کافر اقبح صورتده اولوب وخفیف کلوب جهنمه کیدر مقاتل
حضرتلری بیوردرلرکه البته حق ثقیل وباطل خفیف
اولور وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ واما
شول من که سیئاتی حسناتی اوزره راجح اوله آنك ماویسی
جهنمدر ماوایه ام اطلاقی علی سبیل التشبیهدر زیرا ام
ولدنی ضم ایتدیکی کبی ماوی دخی اهلنی ضم ایدر وهاویه اسم
جهنمدر وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَهْ نَارٌ حَامِيَةٌ یا محمد حامیه نك
ماهیتنی سکا نه شی بلدردی واول بر ناردرکه حرری نهایتده در

یعنی نیران سائره اکا نسبتله حامیه دکلدر قوة سخونتنه
بو مقدار تنبیه کافیدر نعوذ بالله من انواع عذابه وعقابه
ومما یؤدّی الیها قولا وفعلا وخلفا

سورة التکاثر

بو سورهٔ شریفه دخی مکهٔ مکرمه ده نازل اولمشدر
که سکز آیت ویکرمی یدی کلمه ویوز یکرمی حرفدر

بسم الله الرحمن الرحیم

الهیکم التکاثر حتی زرتم المقابر تفاعل البته بو اوج وجهدن
بریله استعمال اولنور اول ایکی ویا اوچ کسنه نك مفاعلهٔ سیدر
ایکنجی کذبدن اولمیانی اظهاردر اوچنجی ثلاثی معناسنده
استعمال اولنمقدر ایکنجیه مثال تعامیت عن امر کذا اذا
تکلف العمی عنه پس بو آیتده اولان تکاثر وجهین اولیینه کوره
اولمق ممکندر زیرا بو تکاثره مالا وعددا ایکی کسنه مباینده
اولمق محتملدر که هر بری اخرینه بن من جهة المال وجاه
سندن اکثرم دیمکله یاخود کثرتده تکلف اولمقده ممکندر که
البته دنیاده حریص اولان جمیع عمرنده تکثیر مال ایله تکلف
ایدر والتکاثر کلمه سنده کی حرف تعریف ایچون اولهمز زیرا
سعادات حقیقه ده تفاخر وتکاثر شرعا مذموم دکلدر زیرا
واما بنعمت ربك فحدث قول کریمندن ناطق اولدیغی اوزره نعم

حق تشکر اظهار ایتمك محمود وحدوپس متعین اولدیکه
التکاثرده کی تعریف عهد ایچوندر که معهود اولان امور
دنیاده وسعادهٔ فانیه ده کی تکاثر اولور زیرا اجناس
اوجدر ابتدا علم وطاعات واخلاق حمیده کبی اولان
سعاداة نفسانیه در ایکنجی صحت وقوة وجمال مثللو اولان
سعاداة بدنیه در اوچنجی شول سعاداتدر که خارجدن بدنه
تعلق ایدر بو ایکی قسمدر بری مال وجاهدر که ضروریدر
وبری اقربا واعواندر که ضروری دکلدر پس اقسام سعادات
معلوم اولدیسه عاقل وکامله لایق اولان اهمی مهم اوزرینه
تقدیم ایتمك کرکدر ایمدی مال وجاه واقربا واعوان ایله تفاخر
اسعاداتك احسن مراتبی ایله اشتغال وبونی تکثیره سعی ایتمك
انسانی اشرف مراتب سعاداة اولان علم وعمل وطاعتدن البته
منع ایدر بو سببدن حق تعالی الهیکم التکاثر قول کریمیله بو مرتبه
ده اولنلری زم ایلدی الهیکم شغلکم معناسنه یعنی سزی دنیانك
لذات وشهواتندن اولان تکاثر مال وجاه سعادات ابدیه دن
مشغول ایلدی دیمك اولور حتی زرتم المقابر یعنی شول غایته دك
مشغول اولدیکزکه تفاخرلریکز وقتنده حی اولنلری ذکر فارغ
اولوب من جهة العدد تکثیر سوداسیله اموات ذکره باشلدیکز
دیمك اولور بو کنایه نکته اندره تهکم اولور زیرا اصلندن زیاده

قبور موتی تذکر ایدوب دنیای ترك و مباهاتدن اعراض
ایچوندر بونلر بونك عکسی زیارت قبوری دنیا و کثرتی ایله مباهاته
وسیله قیلدیلر دیمك ایچون زرتم المقابر ایله تعبیر اولندی
سبب نزولی بودرکه قبیلهٔ بنی هاشم ایله قبیلهٔ عبد مناف بر
برینه تفاخر ایدوب کرك مال جهتیله کرك عدد جهتیله زیاده یز
دیرلر ایدی ادعالرینه نتیجه ویره میوب قبیله لرینی حساب ایدوب بنی
عبد مناف زیاده کلنجه بنی هاشم بز مقدما زیاده ایدك لکن
زمان جاهلیتده اهل بغی ایله قتالدن ناشی ازالدق دیمکله مکابره
ایدنجه مرده لرینی دخی عد و حسابه قرار ویردیلر پس قبرلرینه واروب
مرده لرینی تعداد ایتدکده بنی هاشم زیاده کلدی پس حقلرنده بو سوره
نازل اولدی بعضیلر تکاثر ایچون مالده دردیدیلر اول زمان زرتم
المقابر ایله مراد موت اولوب بو معنای حدیث شریف ایله استدلال
ایدیلرکه روی عن النبی صلی الله علیه وسلم سمع انه یقرء هذه
الآیة الهیکم التکاثر ویقول بعدها یقول ابن آدم مالی مالی و
هل لك من لك الا ما اکلت فافنیت او لبست فابلیت او
تصدقت فامضیت بیوردیلر بو تقدیرجه معناسی کثرته مشغول
ایله تا اولنجه دك دیمك اولور زیرا چوق کره موتدن زیاده
قبور ایله تعبیر اولنور کلا ردع ترتیبه درکه عاقل ولایق جمیع
همتنی دنیایه صرف ایلمز زیرا عاقبتی وبال حسرتدر سوف تعلمون

ثم کلا سوف تعلمون یعنی بعد الموت حقیقت حالی معاینه
ایتدکلرنده فکر رایکز فساد و خطا اولدیغنی بیلورسکز بعده
حق تعالی ردع و تنبیهده مبالغه قصدیله ثم کلا سوف تعلمون
بیوردی که ردع اولی تاکید و وعید بعد وعید اولور و وعید ثانی
وعید اولدن اشد اولدیغندن وعیدین بیننده ثم کلمه سی ایراد
اولندی یاخود جائزدرکه ثم کلا کلای ثانی تاکید اولمیوب تاسیس اوله
زیرا تاکیددن تاسیس اولی دیدیلر پس اولکه بلمه عند الموت
محتضریك جنت ویا نار ایله تبشیر اولندیغی وقتدر یاخود
عند القبر ملکینك من ربك وما دینك ومن نبیك دیو سؤال
لری وقتنده بلمکدر اولوب ایکنجی بلمه عند النشور وامتازوا
الیوم ایها المجرمون کلامیله ندا اولندیغی وقتدر اوله کلا لو
تعلمون علم الیقین اتفاق مفسرین ایله لو کلمه سی محذوفدر
لو تعلمون علم الیقین لترکتم التفاخر والتکاثر دیمکدر یعنی
اکر سز دنیاده علم الیقین حقیقت حاله واقف اولیدیکز
البته بو تفاخر و تکاثری یعنی ماله حریص اولمغی ترك ایدوب
تحصیل کمالات انسانیه یه سعی ایدردیکز دیمك اولور لترون
الجحیم لام قسم محذوفك جوابیدر و وعیده تاکید ایچون اولور
یعنی والله البته سزلر جحیمی بعیددن کورسکز ثم لترونها
عین الیقین و بعده عین الیقین مشاهده ایدرسکز ایمدی

بعیددن مشاهده لهب ودخانینی كورمكدر واما عین الیقین
نفس جحیمی بطریق المعاینه كورمكدركه ایچنده كی حیوانات
موذیه وكیفیت سقوطی مشاهده دریاخود لترون الجحیم دن
مراد علم الیقین ثم لترونها دن مراد عین الیقین اوله ثم
لتسئلن یومئذ عن النعیم بوخطاب ایله مشغول اولوب
دیننددن غافل اولان كافره دردینلدی ایمدی كفار اهل مكه حقنده
نازل اولوب بووصفده شریك اولان سائر كفار دخی بوحكمده
داخل اولمشلر اولور بوكا دلیل ان ابا بكر رضی الله عنه لما نزلت
هذه الایة قال یا رسول الله رایت اكلة اكلتها معك فی بیت
ابی الهیثم الانصاری من خبز شعیر ولحم عناق وبسر قد ذنب
وماء عذب ایكون من النعیم الذی نسئل عنه قال صلی الله انما
ذلك للكفار ثم قرء وهل نجازی الا الكفور وبعضیلر بوخطاب
كافر ومؤمن وصالح وفاسقه عامدر دیدیلر زیرا جمله ناس آز
چوق كندویه اعطا اولنان نعمتدن سؤال اولنورلر ودینلدیكه نعیم
ابنجق صحت بدن وحواس ایله منتفع اولمقدر حق تعالی بونی نه
محله استعمال ایتدیكز دیو سؤال ایدر زیرا اول خلقتده
نفوس بشریه علوم ومعارفدن خالیه ایدی پس حق تعالی علوم
نافعه مستفید اوله لر دیو حواسی اعطا ایلدی مثلا سمع
وبصر اعطا ایتدی مواعظه وبینه استماع ایدوب ووحدانیت الهیه

دال اولان آیاتی كوره دیو ایمدی غیره صرف اولندقده سؤال
اولنورلر بوندن ظاهر اولدیكه جمله یه دكلدر لكن كافرلرك
كلیا ترك شكر ایتدكلرندن توبیخا سؤال اولنورلر اما مؤمنلر
شكر واطاعت ایتدكلرندن تشریفا سؤال اولنورلر پس معنا
اول كونده هركس كندویه اعطا اولنان نعمتدن سؤال اولنورلر دیمكدر

سورة العصر

بو سوره شریفه دخی مكه مكرمه ده نازل اولمشدركه
اوچ آیت واون دورت كلمه وسكسان التی حرفدر مرویدركه
بو سوره ابو بكر الصدیق حضرتلرینی تصدیق ضمننده نازل
اولمشدر كلدة ابن السید پیش ابا بكره كلوب یا ابا بكر اجدادك
دینینی ترك ولات عزایه پرستشدن فارغ اولدیغكه زیان
ایلدك دیدی ابو بكر دخی یا كلدة حقه تابع اولان زیان ایلمز
بلكه زیان ایلمه بت پرست اولمقدر دردیدكده حق تعالی
انی تصدیق ایچون بو سوره شریفه انزال ایلدی

بسم الله الرحمن الرحیم

والعصر اقسم الله تعالی بصلوة العصر او بعصر النبوة او
بالدهر لاشتماله علی العجایب ایمدی عصردن مراد صلوة
عصردر زیرا صلیت العصر دینور صلیت صلوة العصر در
بو صلوة عصرك صلوة سائره اوزرینه فضلی زیاده در زیرا

عربستان ولايت حارّه اولديغندن سوقلرینی وقت عصرده کشاد
ایدوب بیع وشرا ایله مشغول اولورلر ایدی که اول وقت حرارت ناقص
اولور بو سببدن آنلره صلوة عصر زیاده مشقتلو کلور ایدی
زیرا صلاتیله مشغول اولسه لر تجارتلری ناقص اولور ایدی بو جهتدن
حق تعالی حافظوا علی الصلوات والصلوة الوسطی بیوروب
صلوة عصر ترکدن احتراز لازم ایدیکنی تنصیص ایله بیان
ایلدی مرویدرکه بر امرأه حضور پیغمبره کلوب یا رسول الله بنم
زوجم غائب اولدی صبر ایده میوب زنا ایلدم و بر اوغلوم اولدی
آنی بر سرکه کوپنک ایچنه آتوب هلاک ایتدم ایا بنم توبم قبول
اولورمی دیدکده رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیوردیلرکه ابتدا
زنا ایلمش سک سکا رجم اولمق لازمدر بعده قتل نفس ایلمش سک
جزاء جهنم وبعده سرکه بیع ایلمش سک لکن سنک بو کلشکدن
تحقیق صلوة عصری ترک ایلمش سن ظن ایلدم بیوردیلر بو حدیث
شریفدن دخی صلوة عصرک نه قدر فخامتی اولدیغی تامل اولنه
وقوله صلی الله علیه وسلم من خلف بعد العصر کاذبا لایکلمه
الله ولاینظر الیه ولایزکیه بیوردیلر پس صلوة عصرک بو
فخامت وشرافتنه بناء حق تعالی صلوة عصره قسم ایتمش اولدی
یاخود عصردن مراد عصر نبوتدن تا آخر زمانه انقراض امته
دکین اولان وقته قدر دینلدی بو قول رسول اکرمک انما مثلکم

ومثل من کان قبلکم من الامم مثل رجل استأجر اجیرا فقال
من الفجر الی الظهر بقیراط فعملت الیهود ثم قال من یعمل من
الظهر الی العصر بقیراط فعملت النصاری ثم قال من یعمل من
العصر الی المغرب بقیراطین فعملتم انتم فغضب الیهود و
النصاری وقالوا نحن اکثر عملا واقل اجرا فقال الله سبحانه و
تعالی وهل نقصت من اجرکم شیئا قالوا لا قال فهذا فضلی
اوتیه من یشاء فکنتم اقل عملا واکثر عملا پس بو خبر دلالت
ایدرکه عصر زمان رسول الله وامتنه مختصدرکه شرفنی
بیان ایچون بو عصره قسم ایدر ویاخود عصردن مراد دهردن
عبارة اولان مطلقا زماندر دیدیلر ان الانسان لفی خسر
فی مساعیهم وصرف اعمارهم فی مطالبهم والتعریف للجنس والتنکیر
للتعظیم یعنی خسر وخسران کفر وکفران کبی نقصاندر ورأس مالنک
ذهابنه دینور وتعریفک جنس ایچون اولدیغی دخی استثنانک
شهادتیله ثابتدر زیرا صحت استثناء عموم واستغراقک
جمله اوله سندندر وتنکیر تعظیم ایچوندر دینلدیکی ان الانسان
لفی خسر عظیم دیمکدر پس معنا عصره قسم ایدرمکه تحقیقا
جنس انسان خسران عظیمده در زیرا عمرلرینی نفسلری هلاکی
اوله جق مطالبلره صرف ایدوب اوقاتلرین ضایع ایدرلر الا
الذین امنوا وعملوا الصالحات وتواصوا بالحق وتواصوا

بالصبر الا شول كمسه‌لر خسراندن دكلدركه مؤمن اولوب و
اعمال صالحه ایله مشغول اولدیلر زیرا آنلر دنیا ایله اخرتی
اشترا ایدوب سعادة ابدیه‌یه واصل ایده یعنی انكاره مجال ولمیان
اعتقادیات و عملیاتده ثابت اولمق اوزره غیره توصیه ایلیه
ودخی معاصیدن اجتناب و مشقت عبادته و سائر فقر و فاقه
اوزره صبر ایله غیره توصیه ایلیه دیمك اولوردی ایمدی بو تواصوا
جمله‌سی عطف الخاص علی العام قبیلندن اولور زیرا عمل صالح
نفسنه تكمیله و غیر تكمیله شاملدر بو آیتده اشارت اولنمشدر
اولدیكه جنس انسان خسراندن خلاص اوله‌مز تا كندی نفسنی
تكمیل ایدوب و غیری دخی تكمیله سعی ایتمینجه و بونده دخی نیجه
اسرار غامضه واردركه فهم من فهم

سُورَةُ الهُمَزَة

بو سورهٔ شریفه دخی مكهٔ مكرمه‌ده نازل اولمشدركه طقوز
آیت و یكرمی اوچ كلمه و طقسان التی حرفدر بو سورهٔ شریفه‌نك
سبب نزولی اخنس بن شریقدر دیو مرویدر زیرا اول كافر
دائما رسول اكرم صلی الله علیه وسلم و مؤمنلرك غیبتنده
ایدردی و مقاتلدن مرویدركه ولید بن مغیره حقنده نازل اولدی
زیرا اول كافر دخی دائما رسول اللهك اردنده غیبت ایدوب
ورو برو اكلدكده طعن و تشنیع ایدردی لكن محققون دیدیلركه

خصوص سبب حكمه عمومنی قادح اوله‌مز هر نقدر آنلر ایچون
نازل اولدیسه دخی هر كندینه بو صفت اولان كمسنه حكمی عامدر
دینلدی

بسم الله الرحمن الرحیم

وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ صحاحده مذكوردركه لمز غیب معناسنه‌در
وفی الاصل قاش و كوز ایله اشارته دینور و رجل لماز و لمزه
دیرلر رجل عیاب دیمكدر و همزه مثله رجل هامز و همّاز دیرلر
رجل عیاب دیمكدر و بعضیلر فرق ایدوب همزه اكسه‌دن غیبته
و لمزه كریه عدا اولنانی بالمواجهه سویلمكه دینور دیرلر و بعضیلر
همزه لمزه طعن معناسنه‌در لكن ناسك عرضلرینی كسرده استعمال
اولنوب ذم و غیبت و تعییب دخی كسر عرض و لمغه ذم و غیبت
ایدنلره همزه لمزه دینور پس معناسی شدت عذاب همزه و لمزه یعنی ناسی
تعییب و غیبت ایدنلر ایچوندر الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ بدل
بعض من الكلدر یاخود اعنی اضماریله منصوب یاخود هو
تقدیریله مرفوعدر و علی التقادیر همزه و لمزه ایچون وصف
معنوی اولور و عدده عده لفظندن مأخوذدر و عد حوادث
دهر ایچون احضار اولنان مال و املاكه دینور و جائزدركه
احصا معناسنه اولان عدددن مأخوذ اوله پس معناسی دخی
ویل مالی جمع ایدوب و كمال محبتندن مرة بعد اخری احصا
ایدن یاخود حقك دائم كریم اولدیغندن غافل اولوب وقتنده

اقتضا ایدردیو مال جمع ایدنلر ایچوندر دیمك اولور یحسب
ان ماله اخلده ظاهرا ولان یحسب ان ماله اخلده جملهسی
بالاده کی جمع کلمهسندهکی منویدن حالا وله یعنی مالی جمع ایدر اول
مال کندوی هر دردلو مصائبدن حفظ ایدوب دنیاده کندوی
باقی ایدر ظن ایدراولدیغی حالده دیمك اولور ایمدی بو شدهء عذاب
ایله تهدید حقیقت حالك خلافنه ذاهب اولدقلرندندر زیرا حقیقت
حالده دنیاده باقی قالمغه سبب مال اولهمز بلکه عمل صالح اولور
که عمل صالح ایله آخرته سعی ایدن ذکر جمیل ایله دنیاده باقی
اولوب واخرتده دخی نعیم جاوید اولور کلا یعنی مال کندوی
اخلاد ایدر ظنی باطلدر لینبذن فی الحطمة لینبذن فی الحطمة
لیطرحن فی النار التی من شانها ان تحطم کل ما یطرح فیها وقسم
محذوفك جوابی اولور یعنی والله البته بو صفت ایله موصوف
اولان کسنه بو صفتلو ناره القا اولنور حطمه همزه وزننده ایراد
اولنمنك نکتهسی انلر لسانلریله انسانی من جهت الغیبت اکل
ایتدکلری انلری دخی نار اویله اکل ایدوب محو ایدر دیمك اولور
وما ادریك ما الحطمة یا محمد حطمهنك ماهیتنی سکا نه شی
بلدردی نار الله الموقدة حطمهنك تفسیریدر یعنی حطمه الله تعالینك
ایقاد ایلدیکی ناردر که هرگز کسه اطفا ایدهمز التی تطلع علی
الافئدة اویله نار موقدهدر که عظام ولحمی اکل ومحو ایدوب وحتی

جوفه داخل وصدوره واصل وقلوب اوزره مستولی اولور بو
تعبیر حرارت قلبه واصل اولوب وقلبك محترق اولمهسنی اقتضا
ایدر زیرا قلب محترق اولسه اولملرینی اقتضا ایدر حق تعالی
لا یحیی بیوردیغی ظاهر اولدیکه قلب یانمازایمش حدیث نبوی دخی
بونی مؤیددر قال النبی صلی الله علیه وسلم ان النار تاكل اهلها
حتی اذا اطلعت علی افئدتهم انتهت ثم ان الله یعید لحمهم
وعظمهم مرة اخری انها علیهم مؤصدة انها ضمیری ناره راجعدر
مؤصدة مطبقة ومغلقة معناسنهدر یعنی تحقیقا نار
آنلرك اوزرینه مغلقهدر یعنی بر نفس چیقاجق بر فرجه
یوقدر که عذابلری خفت بوله فی عمد ممددة عمد عمودك جمعیدر
یعنی انلر تیمورا عمد ممدودیه بغلنمش اولدقلری حالده دیمکدر
خبرده وارد اولدیکه جهنمك قپولری کفار اوزرینه قپانورکن بر
صدا ویرر که جمله اهل نار اول صدایی استماع ایدرلر بوندر
دیو سؤال ایتدکلرنده ملائکه عذاب تمام خروجلرندن مأیوس
اولهلر دیو باب جهنم بند اولوب ابدی مخلد قالدقلرینی افاده ایدرلر

سورة الفیل

بو سورهٔ شریفه دخی مکهٔ مکرمهده نازل اولمشدر که بش
آیت ویکرمی اوچ کلمه وطقسان طقوز حرفدر

بسم الله الرحمن الرحیم

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ اصحاب فیلك تاریخنده
اختلاف اولنمشدر بعضیلر ولادة نبی اكرم صلی الله علیه و
سلمدن قرق سنه مقدم و بعضیلر یكرمی اوج سنه مقدم
اولمسنه ذاهب اولوب و بعضیلر اللی كون مقدم اولمسنه
ذاهب اولمشلردر لكن اكثر مفسرین سنه ولادة رسول
اكرمدن اولوب بعثتدن قرق سنه مقدم اولمسینی ترجیح
ایدرلر پس علی ای وجه كان الم تر خطابیله محمد علیه السلامه
خطاب نیجه صحیح اوله بیلور كه محمد علیه السلام آنی
كورمدیكی معلوم اولدیكه بو مقامده رؤیت ایله مراد
رؤیت بصر دكلدر بلكه رؤیت قلبدر كه علم ضروریدر زیرا
خبر متواتر ایله حاصل اولان علم علم ضروریدر بو اصحاب
فیلك قصهسی بودركه اصحمة النجاشی قبیلهسندن ملك یمن
اولان ابرهه بن الصباح الاشرم خلقی زیارة كعبهدن منقطع
اولسون دیو صنعاده بر كنیسا بنا ایدوب و زر و جواهر ایله
تزیین ایلدكده كنانهدن بر رجل متدین بو حالی استماع ایدوب بر شب
اطرافنی تنها بولوب ایچنه پیسلدكده ابرهه اكا اوبچون كعبهیی هدم
ایتمهیه قسم ایلدی و جمع عسكر ایدوب محمود نام بر فیل قوی الجثه
مقدمهٔ جیش ایدوب مكهیه قریب بر موضعه نزول ایتدی
جد محمد صلی الله علیه وسلم و سید القریش عبد المطلب

آكاه اولوب بر قطره سوار اولوب ابرههیه واردی ابرهه عبد
المطلبك اصلندن خصال حمیدهسنه واقف اولدیغندن
ایدوب مقصودنی استفسار ایلدكده عبد المطلب دخی مقصودم
آدملریكز دوهلریمی غارات ایتمشلر آنی تحصیل ایتمك ایچون
كلدم دینجه ابرهه بن دخی كعبهیی هدم ایتمهیه دیو بیانه كلدك
ظن ایلدم دیدیكی عبد المطلب دخی بنم كعبهده نه وظیفهم در
دوهلریمی ها لمدرانی تجسس و طلب ایدهرم كعبهنك صاحبی
البته كندی بیتندرانی حفظ ایدوب و دست درازلق
ایدنلری منع ایدر اول آنك ایشیدر دیدیكی پس دوهلر رد اولنوب
دونوب حرمنه كلدی و امر ایدوب طاغلره طاغلدیلر بیتك
هدم و تخریبنه عدو كلدیكنه معلوم عزتكدر ارادة و قوة
و قدرة سنكدر دیلدیكنی ایشله دیوب دونوب قومنه
كندی بعده ابرهه فیل محمودی ایلرو سوروب كعبهیه یقین
كلدكده چوكوب ایلرو كیتمدی هر نقدر بالطه و سائر آلات
ایله باشنه اوردیلر ایسه ده اصلا یرندن دبرنمدیكی جانب غیره
سوردكلرنده سرعتله كیدردی بو حالده ناكاه قرلنغچ هیئتنده
بر كروه قوش پیدا اولدیكه هر برینك منقارنده و ایكی ایاغنده
نخوددن كوچك و مرجمكدن بیوك اوچر طاش وار ایدی قوم
خداسنه كلدكلرنده بر اقمغه باشلدیلر و هر كیمكه راست

كلسه باشندن دلوب ودبرندن چقاردی چوغی هلاك برمقدار قچن
قورتلدی وفیل مرقومه برضرر اصابت ایتمدی وابرهه‌نك بدننده
بر علت پیدا اولوب جمله اعضاسی پاره پاره دوشدی وصنعاده داخل
اولدقده صدری یاریلوب جانی برجهنم اولدی دیومرویدر پس معنا
یا محمد سن خبر تواتر ایله کورر کبی بیلمدکمی که سنك ربك اصحاب
فیله نه ایشلدی دیمك اولور **الم یجعل کیدهم** فی تعطیل
الکعبة وتخریبها **فی تضلیل** ای فی تضییع وابطال
یقال ضل اللبن فی الما اذا ذهب وغاب یعنی انلرکعبه‌نك تعطیل
وتخریب قصدیله ایتدکلری حیله‌لرین اهلاك ایله تضییع و
ابطال ایتمدکمی **وارسل علیهم طیرا ابابیل** بوجمله الم یجعل
اوزرینه معطوفدر وابابیل کلمه‌سی طیرك صفتیدر وابابیل
بالفتح بلوك بلوك معناسنه‌در یعنی نیچه بلوك نسنه‌لر ایله
طیرا ابابیل ای جماعت وبرجمعدر که واحدی یوقدر وعند
البعض واحدی ابول کلور کسرهمزه وفتح با ایله وتشدید ایله
وعند البعض ابیل کلور بکسرتین مع تشدید الباء ثم یاء ساکنه
وعند البعض ابالة کلور بالکسر وتشدید الباء یعنی انلرك
اوزرلرینه هلاکلری ایچون طیر فوج فوج جماعت متفرقه ارسال
ایلدی **ترمیهم بحجارة من سجیل** سجیل کلمه‌سی سنگ وگل لفظندن
معربدر که سنگ حجر وگل طین معناسنه‌در یعنی ترمیهم

بحجارة متحجرة من هذین الجنسین دیمك اولور یاخود لو
کبیر معناسنه اولان سجلدن ماخوذدر که ایچی مایله مملو
اوله یقال سجلت الما سجلا فانسجل ای صببه بالدلو فانصب
بوتقدیرجه ان تلك الحجارة کانت مما صبه الله علیهم من
خزانة قهره یاخود ارسال معناسنه اولان اسجالدن ماخوذ
اوله بو وجهه کوره معناسی انها مما ارسله الله علیهم دیمك
اولور زیرا عذاب ارسال ایله فارسلنا علیهم الطوفان کبی
وجائزدر که کتاب معناسنه اولان سجلدن ماخوذ اوله معنا
ترمیهم بحجارة من جملة العذاب المکتوب المدون فقوله من سجیل
بمعنی مما کتب الله فی ذلك الکتاب **فجعلهم کعصف ماکول** کوك
ذرع یعنی انلر اوزرینه مغز اکل اولنوب صمانی قالمش زرع
کبی قالدی حق تعالی بونلرك فنا بولملرینی دانه‌سی زرعك ایچنی
قورد اکل ایدوب قبوغی قالدقده روزکار انی افنا ایدوب میدانده
برشی قالمدیغنه تشبیه ایلدیکه بونلرك دخی اول سجیلدن
حجاره ایله لبی اولان روحلری کیدوب جسدلری قالدقده تقلبات
روزکار ایله محو اولدیلر دیمك اولور

سورة القریش

بوسوره شریفه دخی مکه مکرمه‌ده نازل اولمشدر که دورت
ایت واون یدی کلمه ویتمش اوچ حرفدر اتفاق ایله قریش نضر بن

کنانه اوغللریدر لکن قریش تسمیه اولنمرنده اختلاف
اولنمشدر مرویدرکه معاویه بن عباس حضرتلرندن قریشه
نیچون قریش تسمیه اولندی دیو سؤال ایتدکده حیوان بحرده
بر حیواندرکه اکل ایدرکنده اکل اولنماز و هر شیئه غالب
کندی مغلوب اولماز بو طائفه ده بو حالت اولوب بو صفتله
اتصافلرندن قریش تسمیه اولندی و تصغیر تعظیم ایچوندر
بیوردیلر و بعضیلر قریش لفظی کسب معناسنه اولان
قرشدن ماخوذدر یقال فلان یقرش ای یکسب بونلر دخی
اهل زرع اولمیوب دائما کسب و تجارتله کشت و گذار ایتدکلرندن
قریش تسمیه اولندی دیدیلر لکن قیاس تصغیرنده قویرش اولمق
استردی حارث کلمه سنک تصغیرنده حریث دینلدیکی کبی ترخیم
اولنوب بعده تصغیر اولنمشدر و بعضیلر قریشه قریش دینلمسی
تقرشلرندن یعنی تجمعلرندن ناشیدر دیدیلر زیرا انلر حرم کعبه نک
غیرنده متفرقلر ایدی قصی بن کلاب انلری حرمده جمع ایلدی قال
الشاعر ابوکم قصی کان یدعی مجمعا ❊ به جمع الله القبائل من فهر

بسم الله الرحمن الرحيم

لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ ایلاف مانوس قلمق و الفت طوتمق معناسنه در
علما الفت دیدیلر که الفت الشیء الفا و الفة ایلافا و الافا دیمکدر
جمله بر معنایه در لزمته و دمت علیه مازکته دیمکدر پس ظاهر

اولان لایلاف کلمه سنده کی لام ما قبلنه متعلق اولمقدرکه
تقدیر کلام فجعلهم کعصف مأکول لایلاف قریش دیمک اولور
یعنی حق تعالی اصحاب فیلی هلاک ایلدی قریشک بقاسی ایچون
إِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ بو ایلاف ایلاف اولدن
بدلدر یعنی آنلرک دوام و ثباتی صیف و شتاده رحلتلریدر
زیرا قریش شتاده یمنه و صیفده شامه تجارته کیدوب بحرلرینی
کندولر ایله فقراسی بیننده تقسیم ایدرلردی حتی ایچلرنده فقیر
یوغیدی ایمدی انتظام حال اهل مکه بو رحلتینی یعنی یمن و شامه
منوط ایدی و ملوک اطراف دخی بونلر سکان بیت الله در دیو
تعظیم ایدوب حتی اهل مکه یه اهل الله تسمیه ایدرلردی بو
جهتدن سفره توجهلرنده مال و نفسلرینه کمسنه تعرض
ایتمیوب معزز و مکرم آمین اولدقلری حالده کلوب کیدرلردی اگر
اصحاب فیل مکه یه ضرر ایتسه لردی بونلرده عند الله بر شی
دکلمش اگر عند الله مرتبه لری اولیدی بونلری حفظ ایدردی دینلوب
رغبتلری قالمازدی پس حق تعالی قریشی اهالی شام و یمن و اطراف
ملوکنک الفت و رغبت و اکرامی ایچون اصحاب فیلی هلاک
ایلدیکه رغبت و الفتلری مزداد اوله دیو لکن بو توجیهه بر شبهه
عارض اولورکه بو لایلاف سوره سنده که لام مقدم اولان
سوره یه نیجه متعلق اولمق جائز اولورکه ایکیسی بر سوره اولمق

لازم کلور مع هذا بسمله ایله فصل اولندیغی بشقه بشقه سوره
اولمق اقتضا ایدر بو شبهه نک حلی بو وجهله اولور که بو لامی
ماقبلندهکی کعصف مأکوله متعلق ایدنلرک مذهبی ایکیسی
بشقه سوره اولمیوب بلکه بر سوره اولمق اوزره در حتی
ابی بن کعب حضرتلرینک مصحفنده ایکیسی بر سوره اولمق اوزره
یازلدیغیدر وابن عمر حضرتلرینک صلاة مغربده رکعت اولاده
والتین سوره سین و رکعت ثانیه ده الم ترکیف ایله لایلاف
بلا فصل بسملة قرائت ایدیکیدر و طائفهٔ اخریکه قاضی و
غیری کبیلرک مذهبیدر که هر بر سوره بشقه بسمله ایله منفصل
سوره اولمق اوزره در و بو سوره نک اولی ماقبلنه متعلق
اولمق سوره نک منفصل اولمسنه منافی دکلدر زیرا قرآنک
جمله سی سورهٔ واحده کبیدر که بعض بعض آخری اوزره صادق
اولوب و بعضی بعض آخرینک معناسنی مبیندر و قولهم انا بیاتا
لم یفصل بینهما معارض باطباق الکل علی الفصل بینهما بو
تقدیرجه لایلافده کی فلیعبدوا یه متعلق اولور پس معنا
حقتعالینک اولان نعمتی لا یعد ولا یحصی در اکر نعم سائره سیچون
عباده ایلمزلرسه باری صیفده شامه و شتاده یمنه رحلتلری الفتلری
ایچون اتسونلر دیمک اولور یاخود ایکیسنه ده متعلق اولمیوب
لام تعجب اوله محیی السنه فی تفسیره حاکیا عن الکسائی والاخفش

اللام فی قوله لایلاف هی لام التعجب کانه یقول اعجبوا لایلاف قریش
ایلافهم رحلة الشتاء والصیف وترکهم عبادة رب هذا البیت
ثم امرهم بعبادته بقوله فلیعبدوا رب هذا البیت الذی اطعمهم
من جوع وآمنهم من خوف پس حق تعالی حضرتلرینک حقکرده
اولان نعم بی نهایه سنه حمد و تشکر بیت الله اولان کعبه نک
ربسنه عباده و طاعت ایدنکه سزکری جوعدن اطعام ایدوب و
خوف اصحاب فیلدن و خوف اهلندن امین ایلدی دیمک اولور

سورة الماعون

بو سورهٔ شریفه مختلفدر کیمی مکهٔ مکرمه ده کیمی مدینهٔ منوره ده
نازل اولدی دیدیلر که التی آیت و یکرمی بش کلمه و یوز یکرمی بش حرفدر

بسم الله الرحمن الرحیم

ارأیت الذی یکذب بالدین ارایت هر نقدر صورتده استفهام در
ایسه ده معناده تعجب ایچوندر و کیمی خطاب رسول اکرمه در
و کیمی هر عاقله دردیدیلر و بو مقامده رؤیت بصر
معناسنه ده اولمق جائز علم معناسنه ده اولمق جائزدر که ارأیت
اعلمت اخبرنی دیمک اولور اول زمان ایکی مفعوله تعدیه ایدر که
مفعول اولی موصول ثانی محذوف اولور پس معنا محمد یا خود
یا عاقل سن کوردکمی یاخود بلدکمی که خبر و رسول کمسنه
که بو قدر دلائل و بینات ظهوردن صکره دینی تکذیب ایدر عاقل

اولنه بو حال نیجه لایق درکه دنیا ایچون عقوبت ابدیه یه نفسنی
مستحق ایدر فذلك الذی یدع الیتیم یدفعه دفعا عنیفا و
هو ابو جهل یعنی اول اویله بر کافردرکه یتیمی دفع عنیف ایله دفع
ایدر مرویدرکه ابا جهل بر یتیمه وصی اولوب عریانا کلوب
کندی مالندن کسوه بها طلب ایلدکده یتیمی رد و دفع ایلدکده اکابر
قریش وار محمد علیه السلامه شکایت ایله سنك ایچون شفاعت
ایلسون دیو ردیلر استهزاء صبی دفع ایلدیلر صبی دخی بونلرك
کلاملرین استهزایه حمل اتمیوب کلوب رسول اکرمه حالنی عرض
ایلدکده رسول الله دخی صبی معا ابی جهله واروب بو یتیم محتاجدر
بونك مالنی نیچون ویرمیوب دفع ایلدك دیدکده لا و نعمه اقتدار
اولمیوب یتیمه مالنی ویردیکده قریش بوکا تعریض ایدوب سن
چوقتمسو نیچون ویردك دفع ایتمدك دینجه والله بن صبیده کلم
لکن یمین یسارنده حربه لر کوردم و بکا بر خوف طاری اولدیکه اکر
مخالفت ایلسم همان بنی اوروب هلاك ایده جك ظن ایلدم ولا یحض
علی طعام المسکین للحض حث کبی قدرمق معناسنه در یعنی
و دخی کمال بخلدن اهلنی و غیرینی اطعام طعام مسکین اوزره
حث و ترغیب ایلمز ایمدیکی بو اخذ مال یتیم و محتاجنه معاونت
اتمکه حث و ترغیب ایتمدك تکذیب دین و بعث و جزایی انکار ایتمدن
ناشیدر زیرا بو انکار دوشمین بونلر جرئت ایده مز فویل

للمصلین الذین هم عن صلوتهم ساهون ای غافلین
غیر مبالین بها عن صلوتهم ایراد اولنوب فی صلوتهم ایراد
اولنمدیغندن معلوم اولدیکه ساهوندن مراد صلوة خالصا
لوجه الله و طلبا لمرضات الله بدء و مبادرت ایدوب بعده وسوسه
الشیطان و حدیث النفس ایله سهو واقع اولان ساهیلر دکلدر زیرا
بوندن خلاص اولمق مشکل و بلکه بزلره کوره ممتنعدر اما
صلاتدن سهو حال منافقدر که شاننه مراعات ایتمدیکندن
وقتندن اخراج ایدر و اخراج ایتمیوب هر نقدر وقتنده دخی قیلر
ایسه طالب مرضات الله اوله رق بدء ایتمیوب اعتقاد صادقه
و نیت خالصه بولنمیوب شعائر اسلامدن اولمغله العاده لاتحذف
قلوب خالص اولا لم دیو بو حقیقت صلاتدن غافل اولوب قایرمیلر
درکه بو ساهیلر تارك صلاتدن اشنعدر زیرا دینی استهزا چقار
اما کاهللدن ترك ایدر و اما اکر انکار ایله ترك ایدرسه معاذ
الله ایکیسنك فرقی یوقدر کافردرلر پس ثابت اولدیکه صلاتده
سهو مؤمنك حالیدر اما صلاتدن سهو منافق و کافرلرك حالیدر
الذین هم یراؤن و یمنعون الماعون اول ساهون انلردرکه
اعمالنی ناسه کوسترلر و ماعونی منع ایدرلر ایمدی مرائی ایله
منافقك فرقی بودرکه منافق کفرینی ستر ایدوب ایمانی اظهار
ایدر لکن مرائی اثار صلاحی اظهار ایدرکه ناس صالح ادمدر

دیسونلر دیو پس حقیقتده ریا عبادة واعمال صالحه ایله جلب
دنیا اولمش اولمدیغی یوخسه فرائض الٰهی اظهار ایدوب علناً قلموق
ریا دکلدر بلکه بینمازلق تهمتندن خلاص اولمق ایچون مخفی قلمق
لازمدر وماعون ایله مراد زکاتدر یاخود بین الناس بر برینه
عادتا ویریلان اشیادر دیدیلر دلو وغربال کبی وملح وماء ونار
بونده داخلدر دینلدی زیرا ماعون اصلندن شی قلیل معناسنه
اولان معندن مأخوذدر بو اجلدن ماعون ایله مراد زکاتدر
دینلدیکه مالنك ربع عشرینی چقارمغه زکوة دیرلر مراد شی قلیل
ایله دنائت ایتمک مؤمنه لائق دکلدر

سورة الکوثر

بو سورهٔ شریفه دخی مکهٔ مکرمه ده نازل
اولمشدر که اوچ آیت واون ایکی کلمه وقرق ایکی حرفدر

بسم الله الرحمن الرحیم

انا اعطیناك الکوثر انا اصلندن اننا ایدی بو نونات اجتماعی
کریه اولدیغندن بری حذف اولنوب انا قلدی واعطیناك کبی انطینا
دخی قرائت اولندی انطاء دخی اعطا معناسنه در لغت اهل
یمنده وعند اهل اللغت کوثر فوعل وزننده کثرتده مستعملدر
زیرا عرب هر بر شی که عددده وقدرده وخطرده کثیر اوله آکا
کوثر تسمیه ایدر برینك اوغلی سفردن رجوع ایدن اعرابیه یه بم

آب اینك دیو سؤال اولندقده آب بکوثر دیو جواب ویردی بالعدد
الکثیر من الخیر دیمکدر واکثر مفسرین کوثر جنتده بر نهرك
اسمیدر دیدیلر استدلالا بما روی عن النبی صلی الله علیه وسلم
انه نهر فی الجنة وعدنیه ربی فیه خیر کثیر جائزدر که بو نهره
کوثر اطلاقی کندنده منافع کثیر اولدیغندن اوله وبعضیلر کوثر
ایله مراد اولادیدر دیدیلر وبعضیلر اتباعیدر دیدیلر وکیمی
امتنك علماسیدر دیدی وکیمی کوثردن مراد قرآندر دیدی زیرا فضائل
لا یعد ولا یحصی در دیدی وکیمی اسلامدر دیدی وکیمی مراد نبوتدر
دیدی وقال ابن عباس الکوثر یتناول جمیع النعم وحمله علی البعض
اولی من حمله علی الباقی فوجب حمله علی الکل فیتناول خیرات
الدنیا والاخرة فصل لربك وانحر پس ربك ایچون خالصا
ومخلصا صلاتده دائما اول که صلاة اقسام شکری جامعدر
ودخی ذبح قربان ایدوب لحمنی فقرایه تصدق ایله دیمك اولور
بو سورهٔ شریفه سورهٔ مقدمه یه مقابل ذکر اولنمشدر وعند
البعض صلوة صلوة عید ایله وانحر اضحیه ایله تفسیر اولنمشدر
وحضرت علیدن منقولدر که وانحر دیمك ضع یمینك علی یسارك
تحت السرة دیمکدر وعند البعض وانحردن مراد رکوعدن طوغرلدقده
وبین السجدتین اولان طمأنینتدر که امر استحباب ایچوندر
وعند البعض صلاتدن مراد نماز صبح مزدلفه وانحردن مراد

منه ده ذبح اولنان قرباندر دیدیلر **إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الأَبْتَرُ**
صحاحده مذکوردرکه فتح ومد ایله الشناءة شناعت معناسنه
بغض معناسنه در و بغض جنك ضدیدر پس ان شانئك دیمك
من لا یحبك بل معادیك لمخالفتك دیمك اولور و بتر لغتده
قطع معناسنه درکه بترت الشئ بترا ای قطعته وبتر بالکسر
ای صار ابتر وهو مقطوع الذنب پس عقب ونسلی اولمیانده
استعمال اولنوب ابتر دینلدی قال السدی کان قریش یقولون لمن
مات الذکور من اولاده وفتا که رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
حضرتلرینك مکهٔ مکرمه ده قسم وعبدالله نام اوغللری ومدینهٔ
منوره ده ابراهیم نام اوغلی وفات ایلدکده عاص ابن وائل لعین محمدك
مقامنه قائم اولور اولادی قالمدی ابتر اولدی دیدیکنی محمد علیه السلام
ایشتدیردیکلرنده ملول اولوب حق تعالی تسلیه ضمننده یا محمد
ملول اولمکه سنی سومیوب عداوت اوزره اولان ابتردر یوخسه
سن ابتر دکلسك زیرا انلر دنیا وآخرتك خیرندن مقطوع اولوب
ذکرلری قالمازاما سنك جمله امتك اولادك مثابه سنده اولوب منابر
والسنه ده مذکور اولوب الی یوم القیام باقی اولورسك دیمك اولور

سورة الکافرون

بو سورهٔ شریفه دخی مکهٔ مکرمه ده نازل اولمشدر که التی
آیت ویکرمی التی کلمه وطقسان طقوز حرفدر

بسم الله الرحمن الرحیم

قُلْ يَا أَيُّهَا الكَافِرُونَ حرف تعریف بو مقامده هر نقدر جنس
ایچون ایسه ده مقصود عهددر زیرا قرائن حسبیله عاملك
تخصیص اولندیغی شایعدر مثلا یا ایها الرجل دخلوا الدار دینلدکده
مراد جمیع رجالك دخولی اولمیوب رجال معهودك دخول اولدیغی
ظاهردر مرویدرکه قریشدن بر جماعت رسول اکرم صلی الله
علیه وسلمه دیدیلرکه یا محمد بر سنه سن بزم الله اتخاذ ایدیکمز
معبودیمزه عبادة ایله بر سنه ده بز سنك الهکه عبادت ایده لم
دیدکلرنده بو سورهٔ شریفه نازل اولدی یعنی یا محمد سن انلره دیکه ای
کافرلر **لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ** قاعدهٔ مقرره دندرکه فعل مضارع
اوزره لا کلمه سی داخل اولسه مضارع استقبال معناسنه قیلر
ما کلمه سی داخل اولدقده حال معناسنه حصر ایدیکی کبی یعنی بن
سزك عبادة ایتدیککز اصنامه زمان مستقبلده بله عبادة اتمم
وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ والآن بنم عبادة ایتدیکیم حقه
سزلر دخی زمان مستقبلده بله عبادة ایدردکللرسکز **وَلَا أَنَا
عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ** حال بوکه بن سزك عبادة ایتدیککز شیئه سلفده
دخی عبادة ایتمدم نه احتمال که من بعد ایلیم **وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ
مَا أَعْبُدُ** ودخی سزلر زمان ماضیده دخی بنم الآن عبادت
ایتدیکیم حقه عبادة ایتمدیککز دیمك اولور زیرا انلر قبل البعثت

دخی اصنامه عبادة ایدرلر ایدی والحاصل نه بن باطله عبادة
ایدرم ونه سز حقه عبادة ایدرسکز لکم دینکم ولی دین سزك
اوزرنده اولدیغکز دین سزك ایچوندر که سز آنی ترك ایلمزسکز
وبنم ده الآن اولدیغم دین بنم ایچوندر که بنده آنی ترك اتمم والحاصل
رسالتم حسبیله بنم وظیفم سزه دین حقی تبلیغدر وما علی
الرسول الا البلاغ منطوقنجه سزی جبر ایله دین حقه کتورمك
بکا لازم دکلدر سزه لازم ایسه حقه تابع اولوب دیمك اولور ایمدی
بو کلامدن ظاهر اولان اولدقلری کفرلرنده ثابت اولملرینه اذن
وجهاددن منع اولنمقدر بو البته صحیح دکلدر زیرا رسول اکرم
سفردن منع ایتمیوب وجهاد ایله مامور ایدیلر دیو شبهه
عارض اولور ایسه بونکله مندفعدر که لکم دینکم دیمك ابدا
سز دینکزی ترك ایتمیوب آنك اوزرینه اولورسکز دیمك اولور که
ولا انتم عابدون ما اعبد بولی اشعار ایدر دخی بونده چوق
توجیهلر ایتمشلر لکن فقیره جمله دن زیاده بو خوش کلور که دینك کسریله
لغتده عادة معناسنه در پس لکم دینکم دیمك لکم عادتکم الماخوذة
من اسلافکم ومن الشیاطین دیمك اولوب ولی دین دیمك ولی عادتی
الماخوذة من الملائکة ومن الوحی دیمك اولور

سورة النصر

بو سورهٔ شریفه مدینهٔ منوره ده نازل اولمشدر که اوچ آیه

واون طقوز کلمه ویتمش طقوز حرفدر بعضیلر دیدیلر که سونی
اولدی لکم دینکم ولی دین قولندن مستفاد اولندیغی اوزره متارکه یه
دال اولوب بو سوره دخی فتح ونصرة وجهاده وقوة اسلامه
دال اولدر ایمدی بوندن واذا جاء کلمه سندن مستفاد اولنان بو سوره نك
فتح مکه دن اول نزولیدر لکن بعضیلر فتح مکه دن صکره نازل
اولدی دیدیلر زیرا مرویدر که رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
حضرتلری بو سوره نك نزولندن یتمش کون صکره دار عقبایه
توجه بیوردیلر بو جهتدن بو سوره یه سورهٔ تودیع دینلور وعند
البعض بو نزول سوره دن آلتمش کون صکره وبعضیلر بو نزول
سوره دن صکره تسبیح واستغفاره ملازم اولدقلری حالده بو
دار فناده قرار ایلدیلر حضرت عائشه دن مرویدر که بو سوره نك
نزولندن صکره سبحانك اللهم وبحمدك اللهم اغفر لی انت
التواب الغفور دیو چوق دعا ایدرلر ایدی ومقاتلدن مرویدر که بو
بو سوره نك نزولندن صکره برسنه عمر کرام اولدی والیوم اکملت لکم
دینکم آیتی نزولندن صکره سکسان کون عمر کرام اولدی بعده آیهٔ کلاله نازل
اولدقدن صکره اللی کون بو فناده باقی اولدیلر بعده لقد جاءکم
رسول من انفسکم آیتی نازل اولدقدن صکره اوتوز بش کون عمرلری
اولدی ودار بقایه ارتحاللرینه اون برکون بر روایتده یدی کون قاله
واتقوا یوما ترجعون فیه الی الله آیتی نازل اولدی دیدیلر

بسم الله الرحمن الرحیم

اذا جاء نصر الله والفتح اذا کلمه سی فتح ایله منصوبدر تقدیر کلام فسبح بحمد ربك اذا جاء نصر الله والفتح دیمکدر ونصر فی الاصل اعانت دیمکدر بونده اعداسی اوزرینه غالب اولمسندن کنایه اولوردیرا البته بر قولنه حق تعالی قوة وقدرت ویرمکله یاردم ایلیه اول قول جمله اعداسنه غالب اولور وفتحدن مراد فتح مکه وسائر بلاد کفاردر ورأیت الناس یدخلون فی دین الله افواجا یدخلون ناسدن حال اولور یعنی و دخی سن ناسی فوج فوج دین حقه داخل اولدقلری حالده کوردکن فسبح بحمد ربك ای تعجب لتیسیر ما لم یخطر ببال احد حامدا له یعنی بر احدك خاطرینه خطور ایتمین حالی حق تعالی آسان ایلدیکندن ربك ایچون حامد اولدیغك حالده تعجب ایله دیمك اولور پس بو مقامده تسبیح تعجب ایله تفسیر اولندی زیرا تعجب اولنه جق امر وقوعنده سبحان الله دیو رلر پس تسبیح ایله تسبیح مراد وصلتدر بو تفسیر شول روایته کوره درکه رسول اکرم حضرتلری مکه یی فتح ایلدکده داخل بیتده سکز رکعت نماز قیلدیلر بعضیلر بو قلدیغی نماز صلوة ضحی ایدی دیدی و بعضیسی دورت رکعتی ضحی و دورت رکعتی صلوة شکر مکه ایدی دیدی پس بو تقدیره معناسی ناسی فوج فوج دین حقه داخل اولور کوردکده بو نعمته حامد اولدیغك حالده نماز قلدك دیمك اولور یا تسبیحك صلوة ایله تفسیری

وارمیدر دیو شبهه کلورسه فسبح بحمد ربك قبل الطلوع الشمس آیتنده کی تسبیح ایله مراد صباح نمازیدر دیدیلر بالاده کی شبهه بو آیته دخی کلور لکن حدیث ام الّلهی مبیندر و روایتله ثابتدر دینلمکه محتاجدر و بعضیلر بو تسبیح ایله مراد تنزیه ایله امردر دیدیلر زیرا مرویدر که رسول اکرمدن فسبح بحمد ربك آیتنده کی تسبیحدن مراد ندر دیو سؤال ایلدکلرنده حق تعالی حضرتلرینی هر قبیح اولان نسنه دن تنزیه وتقدیس ایتمکدر بیوردیلر ایمدی حق تعالی ذاتنده مکان وجهاتدن منزه وصفاتنده جهل وعجز کبی نسنه لردن مبرا اولدیغندن عامه موجوداتدن مستغنی اولوب بر فعلی معلل بالاغراض دکلدر و بو حقی بو یلجه وصف ایلمك تنزیه اولور واستغفره انه کان توابا دخی حقدن مغفرة طلب ایلکه حق تعالی انسانی خلق ایدلیدن بری تواب وغفاردر ایمدی بو مقامده بر شبهه کلور که رسول الله ذنوبدن معصوم ایکن استغفار ایله امر اولنمسی معناندر دیو شبهه کلور ایسه بو سؤالی دفع ایچون قاضی بو محلده واستغفره هضما للنفس بیوردی یعنی معرفت وعبادتده درجه کماله بالغ اولمدیغی عد قصور ایله کسر نفس ایچون استغفار ایله دیمك اولور بو اجلدن ما عرفناك حق معرفتك وما عبدناك حق عبادتك بیوردیلر ایمدی ای نور دیدهم حق تعالی جمله مزه عرفان میسر ایلیه سر الی الله ده مراتب غیر متناهیه وارد رپس تفاوت مراتب عرفان

حسبیله هر مرتبه نك فوقنده كی مرتبه یه نسبتله عبادت
وعرفانی قصور اوزره اولمدن خالی دكلدر نهایت اولمینجه قصور
ونقصان دخی نهایت بولمز وبعضیلر واستغفره دیمك أذنب
امتك دیمكدر یعنی امتك كناهیچون مغفرة طلب ایله دیمكدر
دیدیلر ولكل وجهة بو وجهلر معلوم اولدیسه انه كان توابا
كلامنده دخی بر شبهه كلور كان لفظی افعال ناقصه دن اولمغله
استمراره زمانه دلالت اتمینوب انجق زمان ماضیده ثبوتنه دلالت
ایدر پس حق تعالی زمان ماضیده تواب وغفاردر دیمك اولور
ایمدی زمان ماضیده تواب اولمق حالده ومستقبلده تواب اولممه سی
لازم كلمز بو وهمی دفع ایچون قاضی رحمه الله بو مقامده انه كان توابا
لمن استغفر مذ خلق المكلفین بیوردی ایمدی مكلفینك ابتدا خلقلرندن
بو آنه دك ذنبلرینی مغفرة ایدن حق تعالی سنك توبكی واستغفاركی
قبول اتمزمی یعنی دائما حال وشانی مستغفرینك استغفارلرینی
قبول اتمكدر دیمك اولور بو اجلدن التائب من الذنب كمن لا ذنب له بیوردلر

سورة تبت

بو سورهٔ شریفه دخی مكهٔ مكرمه ده نازل اولمشدر كه بش ایت
ویكرمی اوچ كلمه وسكسان بر حرفدر بو سوره نك سبب نزولی بویله
دركه وانذر عشیرتك الاقربین ایت كریمه سی نازل اولدقده صفایه
واروب یا آل غالب دیوندا ایلدكده مسجدده واندن خروج ایدوب

بعده یا آل لوی یا آل مره یا آل كلاب یا آل خصی دیو ندا ایتدكده
جمله جمع اولدیلر بو اثناده ابو لهب بطنا عن بطن قریشی جمع
اتمدن مرادك ندر دیو بدء كلام ایدیجك رسول الله دخی بیوردیلر
كه حق تعالی عشیرة اقربیكی انذار ایله دیو امر ایلدی ایمدی سزلر
اقربون سكز معلوم كز اولسونكه تا كه سزلر لا اله الا الله محمد
رسول الله دیمینجه دنیا واخرتده بر خیره نائل اولمازمكزون
دخی سزی عذابدن خلاص ایدمم حقك عذابندن خوف ایدوب
ایمانه كلك دینجه ابو لهب تبا لك یا محمد بزی بونك ایچونمی جمع
ایلدك دیو یردن بر طاش آلوب رسول اكرمه اتمق قصد ایلدكده
الی طوتولب اتمغه قادر اولمدی بعده بو سورهٔ شریفه نازل اولدی

بسم الله الرحمن الرحیم

تبت یدا ابی لهب تبت اصلنده هلاكه مؤدی خسران
معناسنه دروابی لهبك یدینی ایله مراد نفسیدر بو تقدیرجه
ابو لهبه بدعا اولور دیدیلر پس معنا ابی لهبك نفسنی یعنی
آنی هلاكه مؤدی اولجق خسرانه واصل اولسون دیمك اولور
وبعضیلر یدان ایله مراد دنیا واخرتدر دیدیلر بو تقدیرجه
ابی لهبك دنیا واخرتی خسرانه ایردی دیمك اولور ابو لهبك
اسمی عبد العزی اولوب اسمیله شهرتیاب اولمشدن استكبار
ایدوب ابی لهب ایله تكنی ایلكی سودیكندن كنیه سی اسم منزلته

تنزیل اولنوب حق تعالی دخی کنیه سیله ذکر ایلدی ولعینه کوده
ابی الخیر مقامنده ابی لهب کنیه سی نه خوش واقع اولمشدر که
اصحاب ناردن اولمسنه دلیل واضحدر وتبّ تب لفظی
تکریر اولمیوب تاسیس ایچون اولدیغنه واو عاطفه ایله ایراد
اولنمسی دلیلدر رایمدیکی تبت یدا ایله مراد عملنک هلاکی وتب
ایله مراد نفسنک هلاکیدر دینلدی واکثر علما یدا ایله مباشره
اولندیغندن اعمالنک هلاکی یدینک هلاکیله تعبیر اولندی
ما اغنی عنه ماله وما کسب اگر ما ماء نافیه اولور ایسه اغنی
اغنی کلمسنک مفعولی محذوف اولوب تقدیر کلام لم یغن
عنه ماله شیئا دیمک اولور واگر استفهام انکاری اولور ایسه
ای شیء اغنی ماله حین تنزل به التباب والبلاء دیمک اولور
وما کسبده کی ما مصدریه اولور موصوله یا موصوفه اولمق
جائزدر ومالدن مراد مطلقا راس مالی اولوب وما کسب
ایله مراد ایله اول اصل ایله کسب اولنان مال اوله یاخود
محتملدر که مال ایله مراد من جهت المیراث اولان مالی اولوب
وما کسب ایله مراد کندی کسبی اولان مال اولوب وما کسب ایله
مراد اولادی اوله اولاد کسب پدردر وحقیقتده عتبه بن ابی
لهب رسول اکرمک بد دعاسیله هلاک اولدی زیرا رسول اللهک
کریمه لرینی طوتردی شام سفرینه عزیمت ایدوب حضور پیغمبره

کلوب

کلوب انی کافر بالنجم اذا هوی وبالذی دنی فتدلی دیوب وتحت
نکاحنده کی کریمه لرینه طلاق ویروب کفر وعداوتنی اظهار
ایدیجه اللهم سلط علیه کلبا من کلابک دیو بد دعا ایلدی
ویولده کاروان میانندن بر ارسلان آلوب پاره پاره ایلدی وابی
لهب دخی وقعه بدردن صکره جه عدسه ایله هلاک اولدی
اوچ لاشه مردار قیدی اندن طور مغله رایحه کریهه سندن یاننه
وارلمیوب سیاه عربلر استیجار ایله دفن ایتدردیلر وعدس
دیدکلری بر سولجه در که دیشلرده ظهور ایدر وبعضا مهلکدر
دینلدیکه بو آیتده حق تعالی مغیباتدن اوچ نسنه دن
خبر ویردی واوجیدی ظهوده کلدی ابتدا هلاکندن خبر ویردی وثانیا
مال واولاد ایله انتفاع اولمیه جغنی خبر ویردی وثالثا اهل ناردن
اولمسنی خبر ویردی بو نکته لر ظهور بولدی که کفر اوزره مرد اولمسنه دلیلدر
سیصلی نارا ذات لهب الصلی بوزن عصا نار ونارده یانمق
وذات لهب دیمک ذات اشتعال دیمکدر اول ابی لهب لهب
صاحبی ناره داخل اولوب یانر وامرأته یا سیصلی ده کی ضمیر
مستکنه اوزره معطوفدر یاخود مبتدادر که فی جیدها خبریدر
یعنی ودخی ابی سفیانک قز قرنداشی اولان ام جمیله که ابولهبک
امرأسیدر اول دخی معا ناره داخل اولور حمالة الحطب
اوله امرأه که حماله حطب جهنم راستعاره طریقیله اولمش اولور

زیرا حطب خارجده ایقاد ناره سبب اولدیغی کبی وزر وکناه دخی
ایقاد نار جهنمه سبب اولور فی جیدها حبل من مسد یعنی آنك
بوینده حماللریك ایپلری کبی بوکلمش ایپلر واردر یعنی حق تعالی بونك
آخرتده اوله جق حالنی دنیاده بوینلرنده ایپ ایله اودون طاشیان
حماللره تشبیه ایدوب آخرتده ناردن زنجیرلر بوینده جمله اهل
جهنمك ایقاد ناری ایچون جهنمه اودون طاشیره‌جغی بو تعبیر
ابجق ابی لهبی کمال تحقیر وعشیرتی بیننده تذلیل ایچوندر واقعا
بیاغی بر کمسنه یه سنك عورتك شو مثللو اوله جقدر دینلسه
کونا غضبه کلوب وقومی بیننده ذلیل اولور بو ایسه صنادید
ایچون دکل چوق دزالتدر بعض مفسرین فی الواقع خارجده بوینده
ایپ طاغلردن دیکن طاشیوب پیغمبرك وصحابینك یوللرینه
تعجیز وایذا ایچون دوکردی آنی ایراد ایچون بویله تعبیر اولندی
دیدیلر لکن ابی لهب فقرادن اولمیوب ومالدار ایکن عورتینه
بوکونه شی طاشتمیه موجب یوقدر بربنه سیادتی ایله بونی
تحصیل ممکندر همان ابی لهبك اغضابی اولمسی ایچون دینلدی
دیمك خوشدر زیرا آخرتده عذاب اولنمسی دکل اما دنیاده
آنی بوکونا وصف بلکه اکا کوره ایجق عذابدن اصعبدر

سورة الاخلاص

بو سوره شریفه دخی مکه مکرمه ده نازل اولمشدر که دورت
آیت واون بش کلمه وقرق یدی حرفدر مرویدر که مشرکلر یا محمد
بزی دعوة ایلدیکن حقی بزه وصف ایله دیدکلرندن بو سوره نازل
اولدی

بسم الله الرحمن الرحیم

قل هو الله احد هو ضمیری شان ایچوندر و مبتدادر و
جمله اسمیه خبریدر یاخود جائزدر که قبل نزول السوره
سؤاللرندن نشأة ایدن مسؤل عنهه راجع اوله که الذی
سألتم عنه هو الله دیمك اولور زیرا ضحاکدن مرویدر که
مشرکین عامر بن طفیلی رسول اکرمه ارسال ایدوب وار جمله مز
طرفندن وکالتله اکا سویله نیچون ابا واجدادیمز دینینه
مخالفت ایدوب بر دین جدید اظهاریله باعث تفرقه اولیور
اکر بونی فقردن ایدر ایسه آنی اغنا ایده لم واکر کندویه بر
جنون کلدیسه علاج ایده لم واکر برینه محبت ایدوب حرارة عشق
ایله سویلرسه آنی کندویه آلیویره لم عقلنی باشنه جمع ایدوب
بو مثللو سوداردن فارغ اولسون کلامنی تفهیم ایتدکده رسول
اکرم صلی الله علیه وسلم بیوردیلر که بن نه فقیرم ونه مجنونم و
نه کمسنه یه محبتم واردر لکن بن من قبل الله رسولم آنلری عبادت
اصنامدن عبادة حقه دعوة ایده رم وار بویلجه افاده ایله دیدی
اولدخی کلوب جواب رسول اللهی بونلره سویلدکده ینه تکرار
ارسال ایلدیلر که وار سویله جنس معبودینی بیان ایلسون

كومشدنمی یا آلتوندنمی دیدکلرنده حق تعالی بو سورهٔ انزال ایلدی
یعنی یا محمد انلره سویلکه سزك سؤال ایتدیککز معبود الله در
و اول الله بردر بو کلامی استماع ایلدکلرنده احماق کافرلر بزم
اوچیوز التمش صنمز اولوب بونلر حوایجمزی کورمکه قدرتلی
یوغیکن بر الله نیجه جمیع ناسك حوایجنی کورمکه قادر اوله
بیلور دیدکلرنده حق تعالی والصافات سوره سنك باشنده
ان الهکم لواحد قولنه وارنجه انزال ایلدی واحد قولی یا الله
قولندن بدلدر یاخود خبر ثانیدر ایمدی حق تعالی قل هو الله احد قولیله
ذاتنده وصفاتنده وافعالنده براولوب شریك ونظیری اولمدیغن بیلدردی زیرا
برشینك احدیتی ذات وصفات وافعالده بر اولمسنی اقتضا ایدر
و وحدة فی ذاته اجزاء خارجیه وعقلیه دن مبرادر پس حق تعالی
دخی اجزاء خارجیه وعقلیه دن منزه اولمق واجبدر زیرا اکر
خارجده مرکب اولسه اجزاسنك هر برجزئنه احتیاج اولان ممکن
اولمق اقتضا ایدر و مبدأ ممکنات اولان نفسنده ممکن اولمق
مستبعدر و اکر عقلده مرکب اولمق لازم کلسه غیریله ماهیتنده
غیره مشارك اولمق اقتضا ایدر بو حال ایسه بر فصل ممیزه
محتاجدر بودخی واجبك ممکن اولمسنی اقتضا ایدر و صفاتنده
وحدة نظیری وشبیهی اولمق ایله اولور پس ثابت اولدیکه
احدیت ترکیب خارجی وعقلی ایله مرکب اولمامغی و بحسب

الصفات والافعال متعدد اولمامغی مستلزمدر و بو استلزام
حق تعالینك جسم ومتحیز اولمامسنی اقتضا ایدر زیرا هر بر
جسم ذاتنده اجزادن مرکبدر و هر بر متحیز جهت و مکانه محتاجدر
واجب لذاته ایسه بو حالتدن منزهدر اما لفظة الله جمیع
صفات کماله دلالتی بو وجهله درکه اصلنده عبادة نهایت
تعظیم و وجه تذلل ایله ادا اولنان هر بر طاعتك اسمیدر
پس بو کونه اولان عبادته لایق دکلدر الا جسمانیت و روحانیتده
مخلوقاتك حاللرینه مناسب اولان تربیه و ایجادده مستقل
بر ذات کامل لایق و مستحقدر ایمدی بو استقلال تصور اولنمز
الا جزئیات وکلیاتدن جمیع معلوماته عالم و قدرت تامه و ارادهٔ
نافذه صاحبی بر ذات کامل الصفاتده تصور اولنور پس ثابت
اولدیکه قل هو الله احد کلامی فهم بشره انسب اکمل تعریف
و اتم بیان اولور زیرا کنه ذات حقه معرفت ممکن دکلدر ایمدی
بو وجهله تعریف یعنی حق تعالینك الله احد قولیله بیانی جمیع
صفات سلبیه جامع اولور و جمله صفات کمال ایله متصف
اولدیغی بیان اولندی الله الصمد السید المصمود الیه فی الحوایج وقال ابو
هریره الصمد المستغنی عن کل احد والمحتاج الیه کل احد والله
الصمد قولی مبتدا و خبر اولمق اوزره جملهٔ مستقله در
یاخود الله قولی مبتدا و صمد صفتی و بعدی اولان جمله

خبر یدر جعفردن مرویدر که الصمد بش حرفدر الف احدیته
ولام الوهیته دلالت ایدر والف لام لساندنده ظاهر اولمیوب
کتابتده ظاهر اولمسنک سری احدیته والوهیته خفیته دال
اولوب حواس ایله ادراک اولنمدیغنه ندر یاخود بوسره وحدت
والوهیت دنیاده قلوب عارفینده وآخرتده اعین محبینده
ظاهر اولمسنه اشارتدر وصاد کلمه‌سی حقک کلام وافعالنده
صادق اولوب وعباده صدق اوزره دعوتنه دالدر ومیم لفظی
ملکنه دالدر وله الملک فی الحقیقة ودال کلمه‌سی ازل وابدده
دائم وباقی اولدیغنه اشارتدر وابن عطا بیوردر که قل هو الله
قولندن توحید ظاهر اولوب والله الصمد قولندن معرفت ظاهر
اولور ولم یلد قولندن ایمان ولم یولد وصفندن اسلام
ولم یکن له کفوا احد قولندن یقین حاصل اولور لم یلد و
لم یولد یعنی کندندن ولد کلوب والد اولمدی وکندی بر کمسنه‌دن
تولد ایتمدی بو نظم کریم ظاهر الم یولد ولم یلد ایراد اولنمق
لازم ایدی زیرا البته مولودیت والدیت اوزرینه مقدمدر لکن
مشرکون عرب ملائکه بنات اللهدر اعتقادنده ویهود عزیر
ابن اللهدر سوداسنده ونصاری مسیح ابن الله دردیو اتفاق
ایتدکلرندن کندندن ولدیت صفتنی سلب ایلمک اهم
اولدیغندن لم یلد ولم یولد ایراد اولندی ولم یکن له کفوا

احد ای ولم یکن له احد یکافیه قاضی رحمه الله حضرتلرینک
بوکونه تفسیر ایتمسی اشارتدر که احد کلمه‌سی یکن قولنک اسمی
وکفوا خبری اوله وله کلمه‌سی ظرف اولوب کفوا قولنه متعلق اوله
کندنده معناء فعل بولنمدیغیچون پس معناده لم یکن احد شبیها
له دیمک اولور وله کلمه‌سی یکن قولنه متعلق اولمق دخی جائزدر
لکن منصف قول اولی اختیار ایتدیلر ایمدی معنا نظم جلیل
بر احد اکا شبیه اولمدی دیمکدر

سورة الفلق

بو سورهٔ شریفه مدینهٔ منوره‌ده نازل اولمشدر که
بش آیت ویکرمی اوج کلمه ویتمش اوج حرفدر

بسم الله الرحمن الرحیم

قل اعوذ برب الفلق قاضی رحمه الله ما یفلق عنه ای
یفرق عنه کالفرق فعل بمعنی مفعول وهو یعم جمیع الممکنات
بیوردر ایمدی لغتده فلق سکون لام ایله شق معناسنه در
وفرق وتمییز وتبیین معناسنه در وایکی شیئک بینی فرق ایتمک
معناء شق ظاهردر زیرا شق سببیله هر بر فرقه بر برندن
متمیز اولور که قاضی رحمه الله فلق وفرق کلمه‌لرینک فتح عین
ایله فعل بمعنی مفعول اولمسنه حکم ایدوب فلقی مفلوق
عنه ومفروق عنه ایله تفسیر ایلدی زیرا بر شی شیء آخر ایله

مستور و محجوب اولوب بعده ساتر و حجاب اولان وجه مستوردن
شق و ازاله اولنسه اول مستور ظاهر و منکشف اولوب اول
حجاب منشق مفلوق و محجوب منکشف مفلوق عنه اولور
و مفلوق عنه عمومی اوزره باقی قالور زیرا اعیان ثابته علم اللهده جمله
تحت ظلمت عدمده مستوردر زیرا ظلمت عدم غیر متناهیه
و ساتر جمیع ممکناتدر پس الله اول ظلماتی نور تکوین و ایجاد ایله
شق ایدیجه مکوناتدن علمنده مستور اولان ظاهر اولوب
جمله مفلوق عنه اولدی صبحده ظلمت لیل زائل اولمسیله مفلوق
عنه اولدیغی کبی پس ظاهر اولدیکه مفلوق عنه جمیع ممکنات
ایچون عامدر لکن عرفا صبحه مختص اولوردی بعده قضینک
بو تفسیرنه بر سؤال توجه ایدر که بو مقام مقام استعاذه
اولمغله البته مستعاذ منه تعظیم لازمدر پس شک یوقدر
که فلقی تعمیم ایدوب جمله ممکناته شامل دیمک تخصیصدن
اولیدر زیرا عام اولدیغنه کوره معنا یا محمد اعتصم و احترز
برب جمیع الممکنات دیمک اولوب بو تعبیرده فلق صبح داخل
اولمسنده شک یوقدر بوکا جواب ویررکه هر نقدر بو مقامه
مناسب تعمیم ایسه ده لکن تخصیصده بر وجه اخر واردر که
مقام استعاذه یه مناسبدر زیرا عائذک استعاذه دن مقصودی
ضیق خوف و خشیتدن فضاء امن و راحته خروج والهم

وحزندن خلاص اولوب فرح و سروره نائل اولمقدر پس
فلق صبحه تخصیص اولنمق بو معنایه دالدر زیرا صبحک نور
اشراقیله ظلمت لیل زائل و وحشت و ثقلت لیل سرور و صباحله
مبدل و متغیر اولور زیرا ظاهردرکه هر مریض مغموم و بر بلایه
مبتلا اولان انسان مهموم وقت سحرده خفت بولور مرویدر
که یوسف علیه السلام قرنداشلری قیویه القا ایتدکلرنده دیزلرینه
وجع شدید عارض اولوب صباحه دک متألم اولدیلر وقتا که صباحه
قریب جبرائیل علیه السلام اذن حقله نازل اولوب حق تعالیدن
نجاتکی طلب ایله که مجیب الدعواتدر بو شدتدن خلاص اولور
دیو تسلی ویردکده حضرت یوسف یا جبرائیل سن دعا ایله بن
امین دیه یم دیدی پس جبرئیل دعا ایدوب حضرت یوسف امین دیدی
اجابت اولنوب اول غم و هم و اضطرابی زائل اولدقده جبرئیل علیه السلام
دیدیکه ایمدی سن دعا ایله بن امین دیه یم دیدی حضرت یوسف
علیه السلام حق تعالیدن وقت صبحده جمیع اهل بلانک
اضطرابلری زائل و غملری فرحه تبدیل اولنمسنی نیاز ایدوب جبرئیل
امین دیدی بو سببدن بر مریض یوقدر که وقت سحرده خفت بولمیه
و بر مغموم یوقدر که ثقلتی زائل اولمیه و حضرت یوسفک
قیوده دعاسی بو ایدی دیو مرویدر یا عدتی فی شدتی یا
مونسی فی وحشتی و یا راحم غربتی و یا کاشف کربتی و یا مجیب

دعوتی ویا الهی ویا الهی ویا اله ابائی ابراهیم واسحق ویعقوب
ارحم صغر سنی ذلتی وقلت حیلتی یاحی یاقیوم یاذا الجلال
والاکرام ودخی وقت صبحده اختلاف احوال ناس قیامتده
عند البعث اولان احواله مشابهدر که جمله ناس کیجه
اموات مثابه‌سنده در ووقت صبحده دارلرندن اخراج بعینه
قبرلرندن اخراج کبیدر که بعضیلری دارلرندن مفلسا وعریانا
چقادلر که کسنه اکا التفات ایلمز وبعضیلری مدیون چقوب
حبسه کتورلر وکیمی پادشاه اولدیغی حالده چقوب حدم و
حشم ایله سوار اسب دولت اولوب ناس کندویه اطاعت
ایدرلر ایمدی یوم قیامتده دخی بعینه حال بویله درکه کیمی لباس
تقویدن عاری ومفلس ثواب وکیمی حقوق الله وحقوق ناسی
متحمل اولدیغندن ملکلر آنی حبسه جر ایدرلر وکیمی دنیاده
حقه اطاعت اوزره اولدیغندن اول وقت ملك مطاع
کبی اولوب ملکلر استقبال ایدرلر ایمدی وقت صبحده بو حالات
درکار اولدیغندن فلقك صبحه تخصیص اولنوب و
استعاذیه مناسب اولمسنی اشعار ایدر **مِن شَرِّ مَا خَلَقَ**
ما جائزدر که موصوله اولوب وعائدی محذوف اوله من کل
ما خلق مما یکون له ضرر دیمکدر وجائزدر که مصدریه
اوله که من شر ما خلق دیمك من شر خلقه ای مخلوقه

دیمك اولور استعاذه ایله عالم خلق تخصیص اولندی زیرا شر
عالم خلقتده در وعالم امرك کلیسی خیردر وعالم خلقه مضاف
اولان شر اختیاری وطبیعیدر وقسم اختیاری گاه لازم اولور
یعنی اثری غیره تجاوز ایلمز بلکه نفسنده واقع اولور کفر کبی
وگاه متعدی اولور یعنی اثری غیره تجاوز ایدر ظلم کبی کرك ماله
تعلق ایلسون وکرك بدنه وکرك عرضه مساویدر وقسم طبیعی
احراق نار واهلاك مسمومات کبی جمله داخلدر **وَمِن شَرِّ**
غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ وغسق اصلنده امتلا معناسنه یقال
غسقت العین اذا امتلأت دمعا وکیمی سیلان معناسنه
دیمش ایمدی غسق اللیل ظلامك انصبابیدر وغسق العین
دمعنك سیلانیدر وغاسق اللیل اذا غاب الشفق وسمی
اللیل غاسقا لانصباب ظلامه علی الارض قال الزجاج الغاسق
فی اللغة هو البارد وسمی اللیل غاسقا لانه ابرد من النهار والوقوب
هو الدخول فی شئ اخر بحیث یغیب عن العین وبعضیلر غاسق
ایله مراد قمردر دیدیلر زیرا خسوفنده ضوءی کیدوب سیاه اولور و
انك وقوبی اوسیاهه دخولندن عبارة اولور قاضی دیر که قمره
غاسق تسمیه اولنمسی بنم عندمده بر وجه اخره دخی واردر که
قمر فی حد ذاته مظلمدر بو جهتدن غاسق دینلدی وانك وقوبی
اخر شهرده تدریجله شمسدن اخذ ایلدیکی نورینك محو اولوب

اصلنده کی حالی اوزره سیاه قلمسیدر و اخر شهرده منخسفدر
دینلدیکه دخی آنده نور قمر زائل اولدیغندندر بو جهتدن سحرده
بعض ضرر ایچون اولان سحری آی آخرنده ایدرلر و بو وجه سبب
نزوله دخی مناسب اولور **وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ** النفث
النفخ من الريق وقيل النفخ فقط یعنی نفوث رجالدن خیط عقده
لرینه نفخ ایدنلرك شرندن استعاذه ایله دیمك اولور بونده بر
شبهه کلور که سحرك نوعی انسانه ضررلو ایکن نفخ عقده خیط
ایله اولان نوعه تخصیصك وجهی ندر که جمله سحر انواعندن
استعاذه دخی نفعلو کوردینور جواب ویریلور که بو ایکی سوره
شریفه رسول اکرم صلی علیه وسلم حضرتلرینه عقده خیطه
نفث طریقیله اولان سحری ابطال ایچون نازل اولمشدر
تخصیصك وجهی بودر قصه سی بودر که بر غلام یهودی رسول
اکرمك خدمتنده ایدی سر مبارکلرینك قیللرندن آلوب لبید بن
اعصم نام بر یهودیه ویردی اول دخی شعر مذکوره سحر طریقیله
اون بر دوکوم دوکوب دوران نام بئرك قعرنده بر طاش آلتنه
وضع ایلدی وبزده التی آی قالدی بو حینده سحر تاثیر ایدوب جسمنه
لتوب متالم ایکن اذن حق ایله ایکی ملك کلوب بری باشی و بری
ایاغی اوجنده اوتوروب ایاغی طرفنده اولان ملك اخرنه سبب
علتلرندن استفسار ایلدی اولدخی ما وقع حالی نه کونه اولدیغینه

بر بر تقریر ایلدی و سحر مزبور الان بئر مذکورده اولدیغنی بلدردی
رسول الله بیدار اولیجق واقع حالی حضرة عایشه یه نقل بیوردی
پس رسول الله حضرت علی و زبیر و عمار بن یاسر حضرتلرینی ارسال
ایدوب قیونك صوینی اخراج ایدوب سحر مذکوری چقاردیلر
وحق تعالی بو ایکی سوره ارسال ایدوب هر بر آیتیله بر عقده حل
ایدوب ابطال سحر ایتدیلر لکن طائفه معتزلی بو آیتی و رسول
اکرم حقنده تاثیر سحری انکار ایدرلر که حق رسولی حقنده والله
یعصمك من النّاس بیوروب دخی ولا یفلح الساحر بیورمشلیکن بو
قول نیجه صحیح اولور انك مسحور اولمسی نبوتی مانعدر دیرلر
زیرا کفار آنك حقنده بانه مسحوردر دیرلر ایدی قول کفار صادق
اولمق لازم کلور امّا اهل سنت طرفندن جواب ویریلور که
کفار بانه مسحور قوللرندن مرادلری بانه مجنون ای زال عقله
لسبب سحردر دیمکدر حق تعالی آنی شیطان و انساندن و حیوان
موذیدن عصمتی من جهة النبوتدر و من جهة البشریه سائر
بشره عارض اولان مرض و موت اکل و شرب و فضلات و تاثیر
سحر کبی البته اکا دخی عارض اولمق جائزدر و بو حال الا نبوتی قادح
اولمز و بعضیلر نفاثات ایله مراد مطلق نفوث السواحردر دیدیلر
بلکه جنس اناثدر دیدیلر زیرا آنلر کندولره رجالك محبتی اولسون
دیو درلو درلو عزائمه مشغول و انواع سحری اجرایه مجبولدرلر

پس حق تعالى آنلرك شرندن استعاذه ايله امر ايتمش اولور ومن
شر حاسد اذا حسد يعنى يا محمد دخى حاسدك شرندن استعاذه
ايله قچن حاسد حسد ايدوب مقتضاى حسد اولان ضررى
اجرايه قصد ايلسه محسوده بر ضرر اولمز بلكه اول حسدك ضررى
حاسده اولور روى عن ابى طالب رضى الله عنه الحسد ما اعد
له بقتل الحاسد قبل ان يقتل المحسود فائده تعويذده رقيه ايله
استعانت جائزميدر دكلميدر اختلاف ايدوب كيمى جائزدر وكيمى دكلدر
ديديلر جائزدر دينلرك احتجاجى بودركه رسول الله صلى الله
عليه وسلم اشتكى ارقاه الى جبريل عليه السلام بسم الله ارقيك من
كل شئ يؤذيك والله يشفيك وبما روى انه صلى الله عليه وسلم قال
من دخل على مريض لم يحضره اجله فقال اسأل الله العظيم رب
العرش العظيم ان يشفيك سبع مرات وبما روى عن على رضى الله عنه
ان رسول الله صلى الله عليه وسلم كان اذا دخل على مريض قال
اذهب الناس رب الناس واشف انت الشافى لا شفاء الا انت وبما
روى ان عثمان بن العاص قال الثقفى قدمت على رسول الله صلى
الله عليه وسلم ولى وجع قد كاد فقال رسول الله صلى الله عليه
وسلم اجعل يدك اليمنى عليه وقل بسم الله اعوذ بعزة الله وقدرته
من شر ما اجد سبع مرات ففعلت ذلك فشفانى الله تعالى وبما
روى ان عائشة رضى الله عنها قالت كان رسول الله صلى الله عليه

وسلم اذا اشتكى شيئا من جسده قرأ قل هو الله احد والمعوذتين
فى كفه اليمين ومسح بها المكان الذى يشتكى پس رقيه ايله استعانت
وشفا طلب ايدوب اوقويانلرك سندلرى بو حديث شريفلردر
واما رقيه منع ايدنلرك سندى جابر حضرتلرينك روايتى اوزره رسول
الله رقيه دن منع ايتديكيدر لكن بوكا جواب ويرديلركه
نهى اولنان رقيه حقيقتى معلوم اولميوب مجهول الكيفيت اولان
رقيه در يوخسه موثوق به اولان ادعيه ماثوره دن نهى يوقدر ديديلر

سورة الناس

بو سورهٔ شريفه دخى مدينهٔ منوره ده نازل اولمشدركه
التى آيت ويكرمى كلمه وسكسان حرفدر

بسم الله الرحمن الرحيم

قل اعوذ برب الناس بو ايكى سوره ده دخى قل اعوذ دن
همزه حذف وحركتنى ما قبلنه نقل ايله قل عوذ قرائتى
اولندى بو سوره ده حق تعالى رب العالمين ايكن قل اعوذ برب
العالمين وملك العالمين واله العالمين ديميوب ناسه
تخصيصك وجهى بو سوره ده مستعاذ منه وسوسه
اولوب ووسوسه قلب انسانه متعلق اولديغندندر ايمدى
رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرى مقدم كى سوره ده
مضار بدنيه دن استعاذه ايله بو سوره ده مضار قلبيه دن استعاذه

ایله مأمور اولدیلر **مَلِكِ النَّاسِ اِلٰهِ النَّاسِ** رب الناس قولنك
عطف بیانیدر و عطف بیاندن مقصود اولان متبوعنی ایضاحدر
ایمدی بو ملك الناس قولی دخی رب الناس قولنی ایضاح اولور
زیرا رب کلمه سی بعضا ملك اولور و بعضا اولماز و ملك کلمه سی
بعضا اله اولور و بعضا اولماز پس رب الناس قولنی ملك الناس
ایله و ملك الناس قولنی اله الناس قول ایله ایضاح ایلدیکه
نهایت بیان و غایت توضیحدر زیرا اله لفظی حقك غیره اطلاق
اولنماز و بو نظم کریمك اکمل و اتم اوله رق استعاذه یه دلالتی
بو وجهله ظاهردرکه رب الناس اولان البته نعمت ظاهره و
باطنه لرینه متوکل اولوب انا فانا تربیه لرنده اولوب و ناسك
ملکی اولان دخی البته اوزرلرینه غالب و تصرفلرینه قادر اولور
و ناس کامن کل الوجوه محتاج اولور و ناسك الهی اولان
غایت تقدسده و نهایت عظمتده اولوب لذاته عبادته لایق
و مستحق اولور بو جهتدن استعاذه یه دخی لایق اولدیغندن
بو اسلوب اوزره ایراد اولندی **مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ**
وسواس وسوسه معناسنه اسمدر زلزال زلزله معناسنه
اسم اولدیغی کبی و کسر ایله وسواس مصدردر زلزال کبی و بو نظم
کریمده وسواس ایله مراد شیطاندرکه رجل عدل کبی اولورکه وسوسه
ایله زیاده متصف اولدیغندن مبالغة وسواس تسمیه اولندی

وجائزدرکه بر حذف مضاف اوله من شر ذی الوسواس دیمك
اولور و خناس رجوع و تاخر معناسنه اولان خنوسدن مأخوذ
صیغه مبالغه در و بعضیلر اختفا معناسنه دردیدیلر کقوله
تعالی فلا اقسم بالخنس الجوار ای النجوم لاختفائها بعد ظهورها
و خناس کلمه سی وسواسك صفتی اولمغله اوزره مجروردر و تخنس
وسوسه شیطانك صفتیدر کما ورد فی الخبر ان الشیطان
جاثم علی قلب ابن ادم فاذا غفل وسوس واذا ذکر الله
خنس ای تاخر **اَلَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ**
وَالنَّاسِ اویله وسواس خناس که ناسك صدورنده کلام
خفی ایله تحدید ایدر حتی فهم قلبه واصل اولوب طریق حقدن
طریق ضلاله کیده و اول القاء وسوسه ایدن جندن
اولدیغی کبی انسدن دخی اولور یعنی والناس کلمه سی جنه
اوزرینه معطوف اولمغله معنا وسواس خناس صفتیله
موصوف اولان شیطان ایکی نوعدر بری جنی و بری انسیدر
دیمك اولور کما قال الله تعالی شیاطین الانس والجن زیرا
شیاطین انس دخی شیاطین جن کبی صورتا ناصح و مشفق
انسانی فساده القا ایدر اگر سامع مرادینی فهم ایدوب زجر
ایدرسه فارغ اولور و الا بر بلایه گرفتار ایدر بلکه بو شیاطین
انس جندن زیاده مفسددر زیرا حیله سنی فهم ایلمك غایت

وجائزدر

اصعبدر اللهم احفظنا من شره اى اخوان مسلمين بو
سورۀ شريفه نك معناسنى بو وجهه فهم ايدوب ورد زبان
ايليه سكز كه حق تعالى سزى جن و انسك شرندن امين ايليه
امين بحرمة طه ويس تمت الكتاب بعون الملك المعين
فى سنة اربعين ومائتين والف من هجرة من له العز والشرف
عن يد عبد الضعيف الحلمى
من تلاميذ ولى الدين خلوصى
عفى عنهما العفو العلى
جميع الاثم الخفى والجلى